TAMPEREEN AIKUISLUKION OPINTO-OPAS

LUKUVUOSI 2026–2027

TAMPERE. FINLAND

TAMPEREEN AIKUISLUKION YHTEYSTIEDOT

käyntiosoite	Uimalankatu 9, 33540 Tampere
rehtori Tuija Ylöniemi	040 701 4814, tuija.yloniemi@tampere.fi
apulaisrehtori Elina Välisaari	040 869 7416, elina.valisaari@tampere.fi
lukiosihteeri Satu Parkusjärvi	040 129 0528
lukiosihteeri Sanna Nevala	040 189 7101
kanslia	aikuislukio@tampere.fi
kanslia avoinna	ma–to klo 12–16
opinto-ohjaaja Ritva Lintonen	050 325 7409, ritva.lintonen@tampere.fi
opinto-ohjaaja Minna Pohjola	040 129 9473, minna.pohjola@tampere.fi
erityisopettaja Veera-Greta Antila	040 154 5387, veera-greta.antila@tampere.fi
kuraattori Karoliina Korhonen	040 685 0357 karoliina.m.korhonen@pirha.fi

www.tampere.fi/aikuislukio
Tampereen aikuislukio Facebookissa
Tampereen aikuislukio Instagramissa

OPETTAJAT
opettajien sähköpostiosoite muotoa etunimi.sukunimi(a)tampere.fi, ellei toisin mainita

Aaltoila Maija	ranska, espanja
Aarnitaival Jyri	äidinkieli ja kirjallisuus, historia, yhteiskuntaoppi
Alajoki Karoliina	kemia, fysiikka, matematiikka; minna.alajoki(a)tampere.fi
Antila Veera-Greta	erityisopettaja
Hanén Timo	englanti
Harjuntausta Katja	biologia, maantiede
Höglund Helen	ruotsi
Ilomäki Liisa	saksa, venäjä
Kaitajärvi Jarmo	fysiikka, matematiikka
Kallio Katja	matematiikka
Karhu Tulina	maantiede
Kaskela Kai	matematiikka
Keitaanpää Satu	matematiikka
Rantala Eeva-Maria	äidinkieli ja kirjallisuus, s2, eeva.m.rantala(a)tampere.fi
Rantanen Vesa	fysiikka
Salmela Sauli	elämänkatsomustieto, filosofia
Sinnemaa Tiina	äidinkieli ja kirjallisuus, s2
Soppa Mikko	historia, yhteiskuntaoppi
Vakkuri Tarja	uskonto, psykologia, filosofia
Viitanen Tiina	englanti
Vuolteenaho Tiina	äidinkieli ja kirjallisuus, johanna.vuolteenaho(a)tampere.fi
Väkiparta Annakaisa	ruotsi

Sisällys

TAMPEREEN AIKUISLUKION YHTEYSTIEDOT 0
Opiskelu Tampereen aikuislukiossa 5
Aikuislukiosanastoa selitettynä 5
Ilmoittautuminen 6
Opiskelijalajit aikuislukiossa 6
Osaamisen tunnustaminen ja tunnistaminen 7
Opiskelumaksut ja opintotuki aikuislukiossa 7
Opintojen aloitus 8
Opiskelussa tarvittavat sähköiset järjestelmät 9
Tiedotuskanavat 10
OmaOpe (ryhmänohjaus) 11
Opinto-ohjaus 11
Oppimisen tuki 11
Läksypaja 12
Kuraattori 12
Opiskeluetiketti 14
Opiskelijakunta 14
Aikuislukion kohtaamispaikka Kohtaamo 15
Opetusjärjestelyt 15
Oppimäärä 15
Aikuisten lukiokoulutuksen tuntijako 17
Lukuvuoden tärkeitä päivämääriä 18
Lähiopinnot 20
Teams-opinnot 20
Verkko-opinnot 21
Opintojen muistilista 21
Arviointi 22
- Arvosanat 22
- Osallistuminen opetukseen 23
- Opintojakson uusiminen 23
- Plagiointi ja vilppi 23
- Oppimäärän arvosana 24
- Todistukset 25
- Arvioinnin oikaisu 25

Opintojen keskeyttäminen tai eroaminen 27
Ylioppilastutkinto 27
- Digitaaliset ylioppilaskokeet (Abitti2) 27

Ylioppilastutkinnon rakenne 28
Tutkinnon hajauttaminen 28
Osallistumisoikeus 28
Kokeen uusiminen 28
Tutkinnon täydentäminen 29
Ylioppilastutkintotodistus 29
Kertausopinnot 29
Ilmoittautuminen 29
Koesuoritusta heikentävät syyt 29
Lisätietoja ylioppilastutkinnosta 30
Ylioppilaskoepäivät 30
Opintojaksot ja oppimateriaalit 31
Esimerkki opintojaksojen suoritusjärjestyksestä 31
Oman alustavan opiskelusuunnitelmasi voit suunnitella tämän pohjan avulla 32
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi äidinkielenä ja kirjallisuus (ÄI) 33
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (S2) 35
Englanti A-oppimäärä (ENA) 38
B1-ruotsi (RUB1) 41
B3-espanja (EAB3) 44
B3-ranska (RAB3) 45
B3-saksa (SAB3) 46
B3-venäjä (VEB3) 47
Matematiikka 49
Matematiikka pitkä (MAA) 49
Matematiikka lyhyt (MAB) 52
Biologia (BI) 55
Maantiede (GE) 57
Fysiikka 59
Kemia (KE) 62
Filosofia 63
Historia 64
Yhteiskuntaoppi 66
Katsomusaineet 67
Evankelis-luterilainen uskonto 67
Elämänkatsomustieto 68
Psykologia 69
Terveystieto 70

Tervetuloa aikuislukion lukuvuodelle 2026–2027!

Olet tehnyt mahtavan päätöksen valitessasi aikuislukio-opinnot – lämpimät onnittelut siitä! Opiskelu on investointi itseesi: se kehittää ajattelua, vahvistaa osaamista ja avaa ovia uusiin mahdollisuuksiin. Samalla se voi tuoda arkeen merkityksellisyyttä, onnistumisen kokemuksia ja uusia tapoja nähdä maailma ja oma tulevaisuus.

Toiminta-ajatuksemme on: **Oppiminen kuuluu kaikille**. Haluamme tarjota jokaiselle mahdollisuuden opiskella ja kehittyä riippumatta elämäntilanteesta. Aikuislukio-opinnot on mahdollista sovittaa yhteen työn, perheen ja muiden velvollisuuksien kanssa, ja jokainen voi edetä omista lähtökohdistaan käsin.

Opiskelijamme tulevat hyvin erilaisista taustoista ja elämäntilanteista. Joukossamme on koko lukion oppimäärää suorittavia, jatko-opintoihin tähtääviä sekä aineopiskelijoita ja harrastajia, jotka haluavat syventää osaamistaan yksittäisissä oppiaineissa. Näitä erilaisia oppijoita kohtaat niin luokkahuoneessa kuin verkossakin – usein molemmissa. Monipuolinen opiskelijayhteisö tekee oppimisesta rikasta ja antaa mahdollisuuden oppia myös toisilta.

Haluamme olla mukana tukemassa sinua omien tavoitteidesi saavuttamisessa ja unelmiesi toteuttamisessa. Aikuislukiossa opiskelu on joustavaa, koska tiedämme, että opiskelijoilla on muutakin elämää. Autamme järjestämään opinnot niin, että ne sopivat erilaisiin tilanteisiin, ja tarjoamme tukea silloin, kun sitä tarvitset. Koko henkilökuntamme on täällä sinua varten – älä epäröi kääntyä puoleemme.

Tämä opinto-opas on tärkeä työkalusi opintojen aikana. Se sisältää paljon tietoa opiskelukäytännöistä, opintojaksoista ja aikatauluista, joten siihen kannattaa tutustua ja palata aina tarvittaessa. Lisäksi Wilman aktiivinen seuraaminen on välttämätöntä, sillä sen kautta tiedotamme ajankohtaisista asioista. Kaikkein tärkeintä on kuitenkin se, että uskallat kysyä opiskelijatovereilta, opettajilta, lukiosihteeriltä, vahtimestareilta, rehtoreilta. Autamme mielellämme.

Tartu rohkeasti opiskelun tarjoamiin mahdollisuuksiin. Ole utelias, kokeile uutta ja luota itseesi. Oppiminen on matka, jolla jokainen askel vie eteenpäin – ja jokainen onnistuminen rakentaa pohjaa seuraaville.

Toivotamme sinulle antoisaa, innostavaa ja onnistumisten täyteistä lukuvuotta!

Tampereen aikuislukion henkilökunta

Opiskelu Tampereen aikuislukiossa

Tampereen aikuislukiossa voit:

- suorittaa lukion oppimäärän ja ylioppilastutkinnon
- opiskella loppuun kesken jääneen lukion
- suorittaa ylioppilastutkinnon ammatillisen perustutkinnon pohjalta
- opiskella yhden tai useampia opintojaksoja aineopiskelijana ja tämän jälkeen halutessasi täydentää ylioppilastutkintoa tai uusia aikaisempia ylioppilaskokeita.

Aikuislukiosanastoa selitettynä

- **Opetussuunnitelma** = kirjattu suunnitelma siitä, kuinka opetus järjestetään oppilaitoksessa ja millaiset tavoitteet eri opintojaksoilla on.
  Nykyinen opetussuunnitelma on otettu käyttöön 1.8.2021. Jos olet aloittanut opintosi aikaisemmin, kysy opinto-ohjaajalta tai aineenopettajalta vastaavuuksista.
- **Opintojakso** = yksi opiskeltava kokonaisuus (entinen kurssi), useimmat opintojaksot ovat 2 opintopisteen laajuisia
- **Opintopiste (op)** = opintojen laajuus esitetään opintopisteinä. Opintojaksot voivat olla eri laajuisia (1–3 op). Aikuislukion koko oppimäärä on laajuudeltaan vähintään 88 opintopistettä.
- **Periodi** = Lukuvuosi jakautuu viiteen noin 6,5 viikon periodiin, jonka loputtua sen periodin opintojaksot arvioidaan.
- **Tuntijako** = kaikkien oppiaineiden kaikki opintojaksot, joita aikuisten lukiokoulutuksessa on mahdollista opiskelijalle tarjota
- **Lukion oppimäärä** = se määrä pakollisia ja valinnaisia opintojaksoja, joka tarvitaan päättötodistuksen saamiseksi; nykyisin vähintään 88 opintopistettä
- **Ylioppilastutkinto** = lukion valtakunnallinen loppututkinto, johon sisältyy vähintään 5 pakollista koetta (ks. luku *Ylioppilastutkinto*)
- **A-oppimäärä** = laaja oppimäärä vieraassa kielessä, jonka opiskelija on yleensä aloittanut alakoulussa
- **B1-oppimäärä** = ruotsissa keskipitkä oppimäärä, joka aloitetaan yleensä 6. luokalla
- **B3-oppimäärä** = vieraissa kielissä oppimäärä, joka alkaa lukiossa alkeista
- **Opintotarjotin** = koko lukuvuoden periodien opintojaksojen tarjonta, joka löytyy Wilmasta
- **Lähiopinnot** = opinnot, joiden oppitunnit ovat koululla iltaisin. Oppitunneille osallistuminen on tärkeä osa lähiopiskelua.
- **Teams-opinnot** = opinnot, joiden oppitunnit järjestetään Teams-yhteydellä työjärjestyksen aikataulun mukaan (ks. luku *Teams- ja verkko-opinnot*). Teams-oppitunneille osallistuminen on tärkeä osa opiskelua.
- **Verkko-opinnot** = opinnot, joita voit suorittaa sähköisessä ympäristössä jonkin tietyn periodin aikana. Verkko-opintoja löytyy aikuislukion omasta opintotarjottimesta ja lisäksi Tampereen seudun lukioiden yhteiseltä verkkotarjottimelta (ks. luku *Teams- ja verkko-opinnot*).
- **Työjärjestys =** Wilmasta löytyvä viikoittainen aikataulu, josta näet omien oppituntiesi ajat ja opetuspaikat sekä muut tärkeät tapahtumat.

Ilmoittautuminen

Opiskelijaksi voi ilmoittautua läpi lukuvuoden koulun kotisivuilta löytyvän linkin kautta. Kun ilmoittautumisesi on hyväksytty, saat kansliasta sähköpostitse ohjeet etenemiseen. Lue nämä ohjeet huolellisesti. Uusille opiskelijoille järjestetään aina ennen periodin alkua info-tilaisuus sekä opo-tunti, jolle on syytä osallistua. Täällä annetaan yleistä ohjeistusta koulun käytänteistä ja ohjataan tekemään omat valinnat Wilmassa. Opo-tuntien ajat ilmoitetaan Wilman tiedotteissa ja koulun kotisivuilta Opinto-ohjauksen sivulla. Lukion oppimäärää ja ylioppilastutkintoa tavoittelevien tulee varata aika opinto-ohjaukseen tai tulla ilman ajanvarausta non stop -ohjaukseen. Tuothan mukanasi viimeistään tällöin viimeisimmät koulutodistuksesi, jollet ole liittänyt niitä jo ilmoittautumislomakkeeseen. Opo tekee näiden perusteella osaamisen tunnustamisen.

Ilmoittaudu opintojaksoille Wilman kautta. Tule opintojakson aloituskerralle periodin ensimmäisenä päivänä tai tee verkko-opinnoissa opintojakson aloitustehtävä, jottei sinua poisteta ryhmästä. Mikäli jollekin opintojaksolle ei ilmoittaudu riittävästi opiskelijoita, se voidaan perua. Tutkintotavoitteiset opiskelijat ovat etusijalla, jos ilmoittautujia on paljon.

Ilmoittautuminen seuraavalle periodille avataan viikko ennen periodin alkua, ja se sulkeutuu periodin aloituspäivänä klo 12.

Jos et ehtinyt ilmoittautua opintojaksoille, voit kysyä periodin aloitusviikon aikana suoraan ryhmän opettajalta, onko ryhmässä vielä tilaa.

Opiskelijalajit aikuislukiossa

LUKION TUTKINTO-OPISKELIJA

- tavoitteenasi on aikuislukion koko oppimäärän (88 opintopistettä) suorittaminen
- sinulla ei ole mitään 2. asteen tutkintoa (lukion päättötodistus tai ammatillinen perustutkinto)
- opiskeluaika 2–4 vuotta (jos opiskelet pidempään, voit jatkaa lukion loppuun aineopiskelijana)
- aloitat lukion alusta aikuislukiossa tai olet aloittanut sen aiemmin jossakin toisessa lukiossa ja siirryt jatkamaan lukion loppuun aikuislukiossa
- lukion oppimäärän lisäksi tavoitteena usein myös ylioppilastutkinto

LUKION AINEOPISKELIJA

- olet toisen lukion tai ammatillisen oppilaitoksen opiskelija ja täydennät opintojasi aikuislukiossa
- teet kaksoistutkintoa eli tavoitteenasi on suorittaa yhtä aikaa ammatillinen perustutkinto ja ylioppilastutkinto
- olet jo valmistunut ylioppilaaksi ja täydennät oppimäärääsi tai ylioppilastutkintoasi uusilla aineilla
- sinulla on ammatillinen perustutkinto tai lukion päättötodistus ja haluat suorittaa ylioppilastutkinnon (mutta et lukion koko oppimäärää)
- olet opiskellut tutkinto-opiskelijana jo neljä vuotta, eikä sinulle ole hakemuksesta myönnetty lisäaikaa opiskeluun. Haluat kuitenkin suorittaa lukion oppimäärän
- haluat oppia esimerkiksi uuden kielen tai opiskelet jotakin muuta yksittäistä oppiainetta.

Osaamisen tunnustaminen ja tunnistaminen

Sinulla on oikeus saada tunnustetuksi muualla suoritetut opinnot, jotka ovat tavoitteiltaan ja keskeisiltä sisällöiltään lukion opetussuunnitelman mukaisia. Osaamisen tunnustaminen tehdään opinto-ohjaajan vastaanotolla. Tätä varten tarvitsemme erotodistuksen edellisestä oppilaitoksestasi (myös Oma Opintopolusta jaettu todistus käy). Pakollisista opinnoista voidaan tunnustaa kaikki suoritukset, mutta valinnaisista opinnoista pelkästään hyväksytysti suoritetut opinnot (ei siis arvosanalla 4 arvioituja opintojaksoja).
Huomaathan, että aikuislukiosta et kuitenkaan voi saada päättötodistusta, ennen kuin olet opiskellut kahden periodin opinnoissa myös meillä.

Jos sinulla on muualla hankittua osaamista, josta ei ole todistuksia (esimerkiksi kielitaitoa), voit aineenopettajan kanssa sopia osaamisen tunnistamisesta erilaisin näytöin.

Lisäksi lukioaikana suoritettuja työelämää tukevia koulutuksia voidaan lukea hyväksi muihin lukio-opintoihin S-merkinnällä. Opinto-ohjaaja tekee tunnustamisen todistuksen perusteella.
Tällaisia koulutuksia / kursseja ovat esimerkiksi:

- B-ajokortti (2 op)
- Hygieniapassi / anniskelupassi (1 op)
- Tulityökortti / Työturvallisuuskortti (1 op)
- Järjestysmieskortti (2 op)
- Ensiapu 1 ja 2 (1 op)
- Ensiavun harjoituskurssi EA3 (2 op)
- MLL:n lastenhoitajakurssi (2 op)
- 4H-yrityskoulutus (2 op)
- Partiojohtajan peruskurssi (2 op)
- Ohjaaja- ja valmentajakoulutukset eri harrastuksista (tuntimäärän mukaan 1–4 op)

Lukioaikana suoritettuja korkeakouluopintoja voidaan laskea mukaan lukion oppimäärään maksimissaan 20 op. Näistä tulee aina toimittaa todistus opinto-ohjaajalle.

Opiskelumaksut ja opintotuki aikuislukiossa

Lukiotutkintoa eli lukion koko oppimäärää suorittavilta opiskelijoilta ei peritä lukukausimaksuja. Opiskelija vastaa kuitenkin itse oppimateriaalin ja opiskeluvälineiden hankinnasta. Aikuislukio-opintoja ei katsota päätoimiseksi opiskeluksi, joten niihin ei voi hakea opintotukea. Aikuislukio-opiskelija voi kuitenkin olla työtön työnhakija.

Laajennettu oppivelvollisuus koskee vuonna 2005 ja sen jälkeen syntyneitä peruskoulun Suomessa suorittaneita opiskelijoita; heille opiskelumateriaali on ilmaista ja he voivat hakea opintoihinsa opintotukea. Maksuttomuus kestää sen vuoden loppuun saakka, kun opiskelija täyttää 20 vuotta, jollei hän suorita toisen asteen tutkintoa tätä ennen.

EU- ja ETA-maiden ulkopuolisilta opiskelijoilta peritään lukuvuonna 2026–27 lukuvuosimaksu, joka on 5600 €/opiskelija. Maksu sisältää opetuksen ja ohjauksen, mutta ei oppimateriaaleja. Maksua ei peritä, jos opiskelijalla on pysyvä Suomen oleskelulupa.

Aineopiskelijoilta perittävä maksu on 100 € / lukukausi. Syksyn maksu kattaa periodit 1–3 ja kevään maksu periodit 3–5 sekä seuraavan elokuun abi-periodin. Laskutus tehdään jälkikäteen periodeittain. Opiskeltavien opintojaksojen määrää ei ole rajoitettu. Myös keskeytyneen opintojakson perusteella peritään aineopiskelumaksu. Aineopiskelijat eivät kuulu maksuttomuuden piiriin edes alle 20-vuotiaina.

Opintojen aloitus

Ohjausaika

- tutkinto-opiskelija: Osallistu opo-tunnille ennen periodin alkua. Tule non stop -ohjaukseen tai varaa aika opinto-ohjaajalle.

Todistukset

- Tuo todistusjäljennökset aiemmista opinnoista viimeistään opinto-ohjaajan tapaamiseen (vähintään peruskoulun päättötodistus. Jos sinulla on opintoja peruskoulun jälkeen, tuo myös nämä todistukset).
- Muista myös todistus suoritetuista yo-kokeista!

Valinnat

- Tee aloitusperiodin opintojen valinnat ajoissa Wilman opintotarjottimissa
- Yhteisen verkkotarjottimen opintojen valinnat tehdään aina opon kautta.

Luokat

- Löydät opetustilat Wilmasta. Ole paikalla aloitustunneilla!

Tietokone ja oppimateriaali

- Lukio-opinnoissa tarvitset kannettavan tietokoneen. Koululla ei ole tarjolla lainalaitteita opiskelijoille. Lisäksi sinun täytyy ladata koneellesi Abitti-sovellus, jonka päivityksistä vastaat itse. Uusista päivityksistä ilmoitetaan Wilman tiedotteissa.
- Tarkista tarvittava oppimateriaali tämän oppaan Opintojaksot-osiosta ja hanki oppimateriaali ennen opintojakson alkua.

Tunnukset

- saat kouluun ilmoittautumisen jälkeen kaksi eri sähköpostia, joissa on käyttäjätunnuksesi ja salasanasi. Tämä tunnus käy koulun verkkoon, Wilmaan, Moodleen, Office365:een ja Toki-kirjastoon. Jos tunnuksesi ei toimi, ota yhteyttä kansliaan. Salasana tulee uusia vähintään kuuden kuukauden välein.

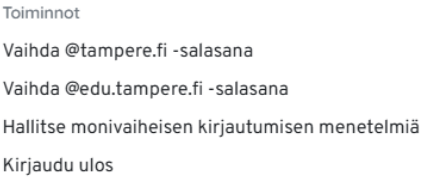
Opiskelussa tarvittavat sähköiset järjestelmät

Ilmoittautumisen jälkeen saamasi salasanat käyvät alla oleviin järjestelmiin. Salasana vaihdetaan Startti-sivustolla. Startti-sivulta pääset suoraan opiskelussa käytettäviin sähköisiin palveluihin.

Mene startti.tredu.fi osoitteeseen

Kirjaudu sisään oikeasta yläkulmasta edu.tampere.fi-tunnuksilla (sama kuin Wilma-tunnus)
Avaa oikealla olevan nimesi päältä pieni kolmio ja saat alasvetovalikon.
Täällä voit vaihtaa edu.tampere.fi salasanan

Wilma (*edutampere.inschool.fi)* on koulukohtainen opiskelijan käyttöliittymä, jossa

- ilmoittaudut opintojaksoille ja **seuraat opintojesi etenemistä periodeittain**
- voit tarkistaa työjärjestyksesi
- näet poissaolosi
- saat ja lähetät viestejä koulun henkilökunnan kanssa ja luet koulun tiedotteita.
  HUOM! Wilma on aikuislukion virallinen tiedotuskanava, joten seuraathan sen viestejä ja tiedotteita säännöllisesti!
- teet opiskeluun liittyviä hakemuksia
- ilmoittaudut alustavasti ylioppilaskokeisiin ja näet ylioppilaskokeiden tulokset
- näet kaikkien opintojaksojen kuvaukset opetussuunnitelmassa
- voit päivittää yhteystietosi.
- Puhelimeen kannattaa ladata helppokäyttöinen Wilma-sovellus.
- Wilman asetuksissa voit laittaa päälle ilmoitusasetukset esimerkiksi uusista viesteistä ja tiedotteista, jolloin saat sähköpostiisi muistutuksen näistä.

Office 365 *(portal.office.com)* on opiskelun tukipaketti,

- johon kirjaudutaan omalla käyttäjätunnuksella (yleensä muotoa etunimi.sukunimi@edu.tampere.fi)
- johon kuuluu sähköpostiosoite yleensä muodossa *etunimi.sukunimi@edu.tampere.fi*
  HUOM! Käytäthän opiskeluun liittyvissä asioissa aina tätä sähköpostia
- johon sisältyy monia opiskelua tukevia sovelluksia, kuten Teams ja OneDrive

- jonka kautta voit ladata itsellesi ilmaiseksi Officen ohjelmistopaketin osoitteesta https://portal.office.com/OLS/MySoftware.aspx .

Moodle *(moodle.tampere.fi)* on verkko-oppimisympäristö,

- johon kirjaudutaan omalla käyttäjätunnuksella
- sähköinen oppimisympäristö, joka on käytössä useimmilla opintojaksoilla. Opintojaksojen kirjautumisavaimen saat periodin alussa opettajalta (esim. Wilma-viestillä).
- verkko-opintojen suorittaminen pohjautuu pääosin Moodlessa tehtäviin / palautettaviin tehtäviin; lisäksi verkko-opintoihin voi kuulua Teams-ohjausta ja esimerkiksi pienryhmätyöskentelyä.

Abitti2 on uusi opinnoissa ja ylioppilastutkinnossa käytettävä sähköinen (koe)ympäristö. Sen käyttöä harjoitellaan opintojaksojen aikana.

- Tarvitset Abitin käyttöä varten oman kannettavan tietokoneen
- Abittiin ja sen ohjelmiin tutustut opetuksen yhteydessä
- Opiskelija lataa itse omalle koneelleen Abitti2-kokelassovelluksen. Ohjeet ja lataustiedostot löydät Abitti-sivustolta. Valitse täältä kohta “Asentaminen” ja sieltä “Kokelassovellus” oman kannettavan tyypin mukaan. Jos sinulla on koulun lainakannettava, voit ladata Abitti2:n koneen ohjelmistojakelusta (Yritysportaali). Opiskelija huolehtii itse sovelluksen asentamisesta, mutta eri opintojaksojen alussa tähän saa opettajilta apua.
  Kun sovellukseen tulee päivityksiä, huolehtii opiskelija itse näiden asentamisesta. Päivityksistä ilmoitamme aina Wilman tiedotteissa.
- Abitti-sivustolta kannattaa lukea tarkasti myös kohta “Kokelaalle”.
- Abitissa käytettävät ohjelmat voit ladata omalle koneellesi harjoittelua varten. Osa on maksullisia. Huomaathan, että Abitti2:ssa on osittain eri ohjelmat kuin aikaisemmassa Abitti-versiossa.

Toki-verkkokirjasto on Tampereen toisen asteen verkkokirjasto, joista löydät e-kirjoja ja -lehtiä.

Tiedotuskanavat

- Wilma
- koulun kotisivut
- koulun aulan info-näyttö
- info-tilaisuudet

Seuraathan aktiivisesti Wilman tiedotteita, koska tätä kautta koulussa opiskelevat saavat tiedon ajankohtaisista asioista ja muutoksista. Wilmaan tulee opiskelijoille viikoittain *Ajankohtaista aikuislukiossa* -tiedote, jossa on viikon ajankohtaisia asioita kootusti. Lisäksi tiedotteissa on tietoa ajankohtaisista tapahtumista. Luethan siis Wilman tiedotteet vähintään kerran viikossa. Vastuu tiedonkulusta on myös vastaanottajalla eli opiskelijalla itsellään!

Koulun kotisivuilta löydät yleistä tietoa aikuislukio-opiskelusta, esimerkiksi tämän opinto-oppaan, johon on hyvä tutustua vuosittain. Tutustu siis ensin opinto-oppaaseen, ja kysy sen jälkeen, jos et löydä jotain tietoa.

Ennen jokaista periodia järjestetään info uusille opiskelijoille. Abi-infot järjestetään aina ennen ilmoittautumisajan alkua sekä ennen yo-kokeita. Infoihin voi osallistua sekä koululla että etänä Teamsissä. Infojen aikatauluista tiedotetaan Wilmassa. Opinto-ohjaajat ja omaOpet järjestävät myös omia oppituntejaan, joille on hyvä osallistua.

OmaOpe (ryhmänohjaus)

OmaOpe on opiskelijan lähiohjaaja, joka auttaa ja tukee käytännön asioissa sekä seuraa opintojen etenemistä. OmaOpettaja ohjaa lukuvuonna opintonsa aikuislukiossa aloittavia. Jos kuulut ohjausryhmään, saat OmaOpeltasi Wilma-viestin opintojen alkaessa.

OmaOpettaja on yhteydessä ohjattaviinsa Wilma-viestein, ja lisäksi noin kerran periodissa järjestetään opiskelijoiden ja OmaOpen tapaaminen joko lähitapaamisena tai Teamsissä.

OmaOpe auttaa pienissä ohjauksellisissa asioissa, joihin ei tarvita opinto-ohjaajan luona käyntiä. OmaOpen nimen löydät Wilmasta omista tiedoistasi.

Opinto-ohjaus

Aikuislukion koko oppimäärää opiskelevilla tutkinto-opiskelijoilla on oikeus saada opinto-ohjausta lukion oppimäärän suorittamiseen. Uusi tutkinto-opiskelija saa aina alkuohjauksen, joka tulee itse varata heti kouluun ilmoittautumisen jälkeen. Opinto-ohjaajien ajanvarauskalenterit löydät pysyvästä Wilma-tiedotteesta. Vaihtoehtoisesti voit tulla myös non stop -ohjaukseen ilman ajanvarausta.

Tutkinto-opiskelija tekee itselleen opon avustuksella henkilökohtaisen opiskelu- ja urasuunnitelman, jota päivitetään tarpeen mukaan. Pohjana tähän voit käyttää sivulta 33 löytyvää taulukkoa. Opintojen etenemistä seurataan periodeittain.

Pidä opiskelijana myös itse huoli siitä, että osallistut sinua koskeviin info-tilaisuuksiin.

Opinto-ohjaajat järjestävät opo-tunteja eri teemoista. Näiden aikataulusta tiedotetaan Wilmassa. Osallistu näille tunneille!

Aineenopettajat ohjaavat opetuksen yhteydessä oman oppiaineensa asioissa.

Opinto-ohjaajamme auttavat monenlaisissa asioissa:

- opiskelun aloittaminen
- edellisten opintojen tunnustaminen
- opiskelun käytännöt
- opiskelusuunnitelmat
- yo-kirjoitussuunnitelma ja ilmoittautumiset
- jatko-opinnot ja urasuunnitelmat

Muiden koulujen opiskelijat käyttävät oman koulunsa ohjausta muissa kuin aikuislukioon liittyvissä asioissa. Aineopiskelijoita (lukion suorittaneita) suositellaan käyttämään TE-toimistojen koulutuspalveluja tai ammatinvalintapsykologeja, jos he haluavat jatko-opintoihin liittyvää uraohjausta.

Oppimisen tuki

Aikuislukion tutkintotavoitteisella opiskelijalla on Lukiolain 28 § mukaisesti oikeus oppimisen tukeen, jos hän sitä tarvitsee lukion oppimäärän suorittamiseksi. Tukea antavat aineenopettajat ja

tarvittaessa erityisopettaja. Oppimisen tuen suunnitelman tekee aina erityisopettaja opiskelijan kanssa. Suunnitelma kirjataan opiskelijan Wilmaan, jotta kaikki häntä opettavat voivat ottaa tukimuodot huomioon opetuksessaan.

Aineopiskelijat voivat hyödyntää tarvittavana oppimisen tukena esimerkiksi tarjolla olevia pajoja ja tukiopintojaksoja.

Erityisopettaja tukee sinua erilaisissa opiskeluun liittyvissä haasteessa. Ajan erityisopettajalle voit varata kotisivujen sähköisen ajanvarauskalenterin kautta: Oppimisen tuki [Tampereen kaupunki - Tampereen aikuislukio - Opiskelijalle]

Erityisopettaja:

- auttaa sinua löytämään tarvittavat tukimuodot sekä lukio-opinnoissa että ylioppilaskokeissa
- tekee oppimisen tuen suunnitelman, joka kirjataan Wilmaan
- tekee lukiseulat ja -testit sekä vieraskielisyysselvitykset
- neuvoo tehokkaiden oppimisstrategioiden löytämisessä
- auttaa ja tukee lukion pulmatilanteissa
- kartoittaa opiskeluun liittyviä haasteita yhdessä opinto-ohjaajien ja opettajien kanssa
- on tarvittaessa mukana eri oppiaineiden oppitunneilla
- pitää läksypajaa
- antaa erityisopetusta päätöksen saaneille

Aineenopettaja:

- antaa oppimisen tukea opetuksensa yhteydessä (esim. mahdollistaa erilaiset tavat osoittaa osaamista, eriyttää opetusta oppitunneilla ja antaa tukiopetusta pienryhmässä)
- ohjaa opiskelijoita oman oppiaineensa opiskelutaidoissa opintojaksoilla
- vastaa erityisopettajan kanssa suunniteltujen tukitoimien toteuttamisesta opetuksessaan.

Läksypaja

Kerran viikossa sinulla on mahdollisuus tulla tekemään opiskeluun kuuluvia tehtäviä ohjattuun läksypajaan tai vaikkapa täydentämään valmiiksi T-merkinnällä arvioituja opintojaksoja. Samoin jos tarvitset tukea jonkin oppiaineen tehtäviin, on läksypaja sinulle oikea paikka. Pajaa vetää erityisopettaja. Tarkemmat aikataulut löytyvät periodeittain Wilmasta. Läksypajaan ei tarvitse ilmoittautua ennakkoon.

Läksypajaan voit tulla myös silloin, kun tarvitset rauhallista aikaa tehdä opiskeluun liittyviä tehtäviä.

Kuraattori

Kuraattori auttaa sinua, jos mieltäsi painaa jokin opiskeluun liittyvä asia tai oppimista haittaava seikka. Kuraattorilta saat tukea opiskeluun, ihmissuhteisiin, tunne-elämään, elämänhallintaan, toimeentuloon ja itsenäistymiseen. Kuraattori tukee myös kriisitilanteissa.

Käyntien aiheita voivat olla ristiriidat ja muutokset ihmissuhteissa, muuttunut elämäntilanne, opiskelumotivaation puute, poissaolot, ahdistuneisuus, mielialan lasku, päihteiden käyttö, asumiseen ja talouteen liittyvät asiat.

Tarvittaessa kuraattori ohjaa sinut muiden tarjolla olevien palveluiden piiriin. Kuraattori on tavattavissa ajanvarauksella kolmena päivänä viikossa. Ajan voit varata puhelimitse, sähköpostitse tai Wilman kautta.

Terveydelliset asiat hoituvat oman terveysaseman kautta. Tipotien nuorisoneuvolan palveluita voivat hyödyntää alle 22-vuotiaat tamperelaiset tai orivesiläiset nuoret.

Opiskeluetiketti

Noudatamme Tampereen kaupungin lukiokoulutuksen yhteisiä järjestyssääntöjä.

Aikuislukiossa arvostamme viihtyisää ja turvallista työ- ja oppimisympäristöä niin koulussa kuin verkossakin. Anna siis muille ja itsellesi työrauha. Lukio-opiskelu edellyttää omaa aktiivista työskentelyä, itseohjautuvuutta, määrätietoisuutta, omaehtoisuutta, itsenäisyyttä ja vastuullisuutta. Samalla se on myös yhdessä tekemistä ja opiskelijaryhmässä toimimista.

Jokainen aikuislukiossa opiskeleva ja työskentelevä on yksilö, jota arvostamme omana itsenään.

Hyvä yhteishenki rakentuu yhteisöllisyydestä ja välittämisestä. Jokaisella on vastuu turvallisesta, häiriöttömästä ja siististä työ- ja oppimisympäristöstä. Kaikenlainen kiusaaminen, häirintä, syrjintä sekä henkinen tai fyysinen väkivalta on ehdottomasti kielletty. Oppilaitos on päihteetön ja savuton.

Jos huomaat epäkohtia koulun toiminnasta, kerrothan siitä heti koulun henkilökunnalle. Tampereen aikuislukion yhdenvertaisuusyhteyshenkilö on lehtori Jyri Aarnitaival.

Opiskelijakunta

Haluaisitko päästä vaikuttamaan koulumme kehittämiseen? Kaikki Tampereen aikuislukion opiskelijat kuuluvat opiskelijakuntaan, joka valitsee keskuudestaan vuosittain opiskelijakunnan hallituksen. Opiskelijakunnan hallituksen tavoitteena on vaikuttaa opiskelijoiden viihtyvyyteen, yhteistoimintaan, tasapuolisuuteen sekä opiskelun kehittämiseen.

Opiskelijakunnan hallitus valitaan syksyllä lukuvuoden alussa, minkä jälkeen se pääsee aloittamaan aktiivisen toimintansa. Opiskelijakunta on kaikkien opiskelijoiden ääni. Sen tehtävä on kommentoida opiskelijan arkeen liittyviä asioita opiskelijan näkökulmasta, ja opiskelijakunnan mielipiteitä kuunnellaan myös koulun johdossa.

Opiskelijakunnan hallitus kokoontuu oman aikataulunsa mukaan. Tarjolla on monenlaista toimintaa iloisessa ilmapiirissä. Tarkoituksenamme on antaa vertaistukea ja auttaa toisia opiskelijoita koulun arjen pienissä käytännön kysymyksissä.

Mikäli haluat mukaan opiskelijakunnan hallituksen toimintaan, ota yhteys opiskelijakunnan ohjaavaan opettajaan Maija Aaltoilaan.

Aikuislukion kohtaamispaikka Kohtaamo

- Oppijan kohtaamispaikka on rento oleskelupaikka. Kohtaamo järjestetään koulun keskusaulassa periodin aloituspäivänä klo 17.45–19.00
- Seuraathan Wilman tiedotteita, sillä niissä kerrotaan, jos Kohtaamossa on jollakin kerralla erityinen teema.
- Kohtaamossa tapaat muita opiskelijoista ja koulun henkilökuntaa.
- Voit hoitaa pieniä opiskeluun liittyviä asioita, jotka eivät vaadi paljoa aikaa.
- Kohtaamispaikalla järjestetään opiskeluun liittyviä info-tilaisuuksia sekä teemapäiviä.

Opetusjärjestelyt

Lukuvuodessa on viisi periodia sekä lisäksi elokuun kesäperiodi ja seudun yhteisten verkko-opintojen kesän yli jatkuva periodi (alkaa jo toukokuun alussa). Jokaisen periodin opintojaksoille ilmoittaudutaan erikseen Wilmassa; ilmoittautuminen avautuu viikko ennen periodin alkua ja sulkeutuu periodin aloituspäivänä klo 12.

Opintojaksoilla on yleensä opetusta kaksi kertaa viikossa joko maanantaisin ja keskiviikkoisin tai tiistaisin ja torstaisin 90 minuutin opetusrupeama kerrallaan. Joillain opintojaksoilla opetusta on kaksi tai neljä kertaa viikossa 45 minuuttia kerrallaan. Periodin alussa on jokaisella opintojaksolla 40 minuutin mittainen aloituskerta, joka kuuluu opintojaksoon. Tulethan aina aloituskerralle, jotta paikkasi ryhmässä säilyy. Tarkemmat aikataulut ja opetustilat löytyvät omasta Wilman työjärjestyksestäsi.

Periodin kaikki viikot ovat aikataulultaan samanlaisia. Joillakin opintojaksoilla voidaan järjestää myös pidempiä loppukokeita, jotka pidetään perjantaisin. Opettaja sopii opetusryhmänsä kanssa opintojakson alussa, jos opintojaksoon kuuluu tällainen loppukoe. Elokuun kesäperiodissa ja lukuvuoden 3. periodissa on erillinen päättöviikko abi-opintojen preliminäärikokeita varten. Kolmannessa periodissa järjestetään myös verkko-opiskelijoitten Abitti-preli.

Periodin aikana tehdään erilaisia testejä sekä muita kirjallisia ja/tai suullisia tehtäviä. Arvioinnin muoto sovitaan periodin alussa. Kokonaissuoritus arvioidaan Wilmaan viikon kuluessa periodin päättymisestä. Tarkastathan aina Wilmasta, että kaikki periodin suorituksesi näkyvät siellä. Jos jokin suoritus puuttuu, ole suoraan yhteydessä opettajaan. Näet suorituksesi myös Oma Opintopolusta: Oma Opintopolku.

Oppimäärä

Lukion päättötodistuksen saamisen edellytyksenä on vähintään 88 opintopisteen suorittaminen. Oppiainejako ja pakollisten opintojaksojen määrä on nähtävissä seuraavan sivun tuntijakotaulukossa.

Äidinkielessä ja kirjallisuudessa voit valita suomi toisena kielenä -oppimäärän, jos äidinkielesi on väestörekisterissä jokin muu kuin suomi tai ruotsi. A-kielistä valitaan vähintään yksi ja matematiikasta joko lyhyt tai pitkä oppimäärä (yhteisen opintojakson MAY1 jälkeen). Katsomusaineista yli 18-vuotiaat saavat valita joko uskonnon tai elämänkatsomustiedon. Päättötodistuksessa voi olla vain yksi katsomusaine. Pakollisten opintojen lisäksi sinun tulee suorittaa valinnaisia opintoja, jotta lukion oppimäärä täyttyy.

Joissakin perustelluissa tapauksissa opiskelijalle voidaan myöntää vapautus jonkin oppiaineen opiskelusta. Esimerkiksi jos opiskelija ei ole opiskellut ruotsin kieltä peruskoulussa, voidaan hänet vapauttaa ruotsin opiskelusta lukiossa. Vapautusta haetaan rehtorilta Wilman lomakkeella. Hakemuksen liite (esim. peruskoulun päättötodistus) toimitetaan erikseen rehtorille.

Jos tahdot suorittaa vain yhden oppiaineen oppimäärän, suorita vähintään aineen pakolliset opinnot. Koko oppiaineen oppimäärän voi yrittää korottaa myös oppimäärätenteillä yksityisopiskelijana. Tämä on maksullista. Oppiaineen oppimäärän suorittamisesta saat pyytäessäsi todistuksen.

Nuorten lukiosta aikuislukioon siirryttäessä on oltava tarkkana oman oppimäärän täyttymisestä. Siirtymisvaiheessa tehtävän opintojen tunnustamisen lisäksi täytyy suorittaa oppimäärän täyttymiseksi vielä aikuislukiossa sovittuja valinnaisia opintoja, joten 88 opintopistettä ei välttämättä ole riittävä määrä. Ole siis huolellinen ja muista, mitä on sovittu, jotta ehdit sisällyttää suunnitelmaasi kaikki puuttuvat opintojaksot. Opiskelijan tulee opiskella aikuislukiossa vähintään neljän opintopisteen opinnot, ennen kuin hän voi saada päättötodistuksen.

Lukion oppimäärän suorittaminen kestää lukiolain mukaan 2–4 vuotta. Jos et 4 vuodessa ole saanut lukion oppimäärää suoritettua, katsotaan opinto-oikeutesi päättyneeksi. **Näihin lukiovuosiin lasketaan yhteen kaikissa eri lukioissa käytetyt opiskeluvuodet**. Jos sinulla on perusteltu syy (sairaus, vaikea elämäntilanne tai ammattimainen harrastus) lisäaikaan opintojen loppuun saattamiseksi, hae lisäaikaa rehtorilta. Hakulomakkeen löydät Wilmasta. Toimita rehtorille myös todistukset hakemuksen liitteeksi (esim. lääkärintodistus). Rehtori tekee päätöksen hakemuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Ilman liitteitä hakemusta ei voi hyväksyä.

Jos sinulla ei ole perusteltua syytä opintojen lisäaikaan, voit jatkaa opintosi loppuun aineopiskelijana. Tällöin sinulle tehdään opiskelijarekisteriimme uusi kortti, mikä saattaa vaikuttaa esimerkiksi Wilma-tunnuksiisi. Oppimateriaalit ovat aineopiskelijalle aina maksullisia. Kanslia laittaa sinulle viestiä, jos lukiovuodet ovat tulossa täyteen.

Jos olet kokonaisia periodeja poissa opinnoista, ilmoita kansliaan väliaikaisesta keskeytyksestä. Tällöin poissaoloasi ei lasketa mukaan lukioaikaan. Ota huomioon, että myös loma-ajat kuluttavat lukiovuosia.

Aikuisten lukiokoulutuksen tuntijako

Oppiaine tai aineryhmä	**Valtakunnalliset pakolliset opinnot opintopisteinä**	**Valtakunnalliset valinnaiset opinnot opintopisteinä**	**Lukion valinnaiset opintojaksot opintopisteinä**
Äidinkieli ja kirjallisuus			
- suomen kieli ja kirjallisuus	10	8	4
- suomi toisena kielenä ja kirjallisuus	10	8	15
A-kieli (englanti)	12	4	12
B1-kieli (ruotsi)	10	4	8
B3-kielet		16	6–8
Matematiikka			
yhteinen opintokokonaisuus	2		4
pitkä oppimäärä	18	6	10
lyhyt oppimäärä	10	4	6
Ympäristö- ja luonnontieteet	yhteensä 10		
fysiikka	2 tai 4	12	11
kemia	2 tai 4	8	10
biologia	2 tai 4	8	4
maantiede	2 tai 4	6	4
Humanistis-yhteiskunnalliset tieteet	yhteensä 12		
uskonto/elämänkatsomustieto	2	10	
historia	4	8	1
yhteiskuntaoppi	4	4	1
filosofia	2	6	
psykologia		10	4
Muut lukion tehtävään kuuluvat oppiaineet			
terveystieto			8
liikunta			2
kuvataide			2
musiikki			2
opinto-ohjaus			4
Muut opinnot (esim. LUE, väyläopinnot ja muut korkeakouluyhteistyöopinnot, työelämää tukevat opinnot)			maks. 20

Lukion oppimäärään vaadittava vähimmäisopintopistemäärä 88

Lukuvuoden tärkeitä päivämääriä

HUOM! Päivämääriin voi tulla lukuvuoden aikana muutoksia. Seuraathan Wilman tiedotteita ajankohtaisista asioista.

ma 10.8.2026	Ilmoittautuminen elokuun abi-opintoihin avautuu Wilmassa
ma 10.8.2026	Uusien opiskelijoiden sähköinen ilmoittautuminen avautuu
ma 17.8.2026	Kesäopintoperiodin opetus alkaa
ke 19.8.2026	Aikuislukio-opintoja suunnittelevien hakija-info klo 17 (lähi- tai Teams-osallistuminen mahdollista)
ke 19.8.2026	Opojen non stop -ohjaus ilman ajanvarausta klo 18–19
to 20.8.2025	Opojen non stop -ohjaus ilman ajanvarausta klo 14–18
24.–27.8.2026	Opojen non stop -ohjaus ilman ajanvarausta klo 14–17.30
ma 31.8.2026	Ilmoittautuminen 1. periodin opintoihin avautuu Wilmassa
ma 31.8.2026	Opojen non stop -ohjaus ilman ajanvarausta klo 13–16
ma 31.8.2026	Opo-tunti klo 16–16.45 (live) ja klo 17.30–18.15 (Teams)
ti 1.9. 2026	Opojen non stop -ohjaus ilman ajanvarausta klo 13–16
to 3.9.2026	Lukuvuosi alkaa uusien opiskelijoiden info-päivällä klo 17–19; opojen non stop -ohjaus klo 14–17
ma 7.9.2026	1. periodin opetus alkaa
ma 7.9.2026	Opiskelijoiden Kohtaamon syksyn avajaiset klo 17.45–19
ti 8.9.2026 ja ke 9.9.2026	Abitti2-testaus klo 15–16 syksyn yo-kokelaille Pakollinen Abi-info II syksyn yo-kokelaille (kaksi samansisältöistä infoa) klo 16.15–17
ma 14.9.– ma 28.9.2026	Syksyn ylioppilaskokeet. Katso tarkempi aikataulu Abin oppaasta.
to 8.10.2026	Uusien opiskelijoiden info klo 17
12.–18.10.2026	Syysloma
ke 21.10.2026	Opo-tunti klo 16–16.45 (live) ja klo 17.30–18.15 (Teams)
ke 21.10.2026	Ilmoittautuminen 2. periodin opintoihin avautuu Wilmassa
ma 26.10. ja ti 27.10.2026	Pakollinen abi-info I keväällä yo-kokeita suunnitteleville (kaksi samansisältöistä infoa) klo 16–17

ke 28.10.2026	2. periodin opetus alkaa
ke 28.10.2026	Opiskelijoiden Kohtaamo klo 17.45–19.00
to 29.10.2026	Syksyllä valmistuvien kaikkien lukion oppimäärään kuuluvien opintojen tulee olla arvosteltuna Wilmassa.
marraskuu	Ilmoittautuminen kevään yo-kokeisiin (tarkempi aikataulu Abin oppaassa ja Wilmassa)
to 12.11.2026	Syksyn ylioppilaskokeiden lopulliset tulokset Wilmaan
to 19.11.2026	Tuo kaveri kouluun -päivä
ke 2.12.2026	Uusien opiskelijoiden info ja 3. periodin opintojaksojen esittely klo 16.30
to 3.12.2026	Ilmoittautuminen 3. periodin opintoihin avautuu Wilmassa
to 3.12.2026	Syksyn lakkiaisharjoitukset klo 18
pe 4.12.2026	Syksyn lakkiaisjuhla klo 18.00
ti 8.12.2026	Opo-tunti klo 16–16.45 (live) ja klo 17.30–18.15 (Teams)
to 10.12.2026	3. periodin opetus alkaa
to 10.12.2026	Opiskelijoiden Kohtaamo klo 17.45–19.00
18.12.2026– 10.1.2027	Joululoma
to 11.2.2027	Uusien opiskelijoiden info ja 4. periodin opintojaksojen esittely klo 16.30
to 11.2.2027	Ilmoittautuminen 4. periodin opintoihin avautuu Wilmassa
ma 15.2.2027	Opo-tunti klo 16–16.45 (live) ja klo 17.30–18.15 (Teams)
to 18.2.2027	4. periodin opetus alkaa
to 18.2.2027	Opiskelijoiden Kohtaamo klo 17.45–19.00
1.–5.3.2027	Talviloma
ti 9.3. ja ke 10.3.2026	Pakollinen abi-info II kevään yo-kokelaille (kaksi samansisältöistä infoa) klo 16.15–17 Abitti2-testaus klo 15–16
16.3.–2.4.2027	Kevään ylioppilaskokeet. Katso tarkempi aikataulu Abin oppaasta.
25.3.–29.3.2027	Pääsiäisvapaa

ma 12.4.2027	Uusien opiskelijoiden info ja 5. periodin opintojaksojen esittely klo 16.30
ma 12.4.2027	Ilmoittautuminen 5. periodin opintoihin avautuu Wilmassa
ti 13.4.2027	Opo-tunti klo 16–16.45 (live) ja klo 17.30–18.15 (Teams)
ma 19.4.2027	5. periodin opetus alkaa
ma 19.4.2027	Opiskelijoiden Kohtaamo klo 17.45–19.00
ti 20.4. ja ke 21.4.2027	Pakollinen Abi-info I syksyn yo-kokeisiin aikoville klo 16–17
ma 26.4.2027	Keväällä valmistuvien ylioppilaiden lukion oppimäärän suoritusten tulee olla suoritettuina
pe 30.4.2027	Vapaapäivä
toukokuu	Ilmoittautuminen syksyn yo-kokeisiin (tarkempi aikataulu ilmoitetaan Abin oppaassa ja Wilmassa)
6.–7.5.2027	Helatorstaivapaa
to 3.6.2027	Kevään lakkiaisharjoitukset
pe 4.6.2027	Kevään lakkiaisjuhla alkaen klo 18.00

Lähiopinnot

Tampereen aikuislukion lähiopetus on iltaopetusta osoitteessa Uimalankatu 9. Oppitunnit ovat maanantaista torstaihin klo 16.15–20.25. Opiskelijan omista valinnoista riippuu, kuinka monta kertaa viikossa opetusta on. Illan aikana on kaksi 90 minuutin sekä yksi 45 minuutin opetusrupeama.

Lähiopintojaksot löytyvät Wilmasta iltaopintojen opintotarjottimesta. Yhdeltä palkilta voit valita yhden lähi- tai Teams-opintojakson, jottei päällekkäisyyksiä tule.

Lähiopetuksessa saat opettajan tuen ja ohjauksen oppituntien aikana. Myös opiskeluryhmä on opiskelusi tukena.

Lähiopetuksessa opiskelijan tulee sitoutua käymään oppitunneilla. Ymmärrämme tietenkin, että aikuisopiskelijalle voi tulla ajoittain esteitä. Ilmoita ryhmän opettajalle, jos et pysty osallistumaan jollekin oppitunnille. Osallistuminen oppituntityöskentelyyn on osa opintojakson suorittamista.

Teams-opinnot

Etäoppitunnit järjestetään iltaopetuksena Teams-yhteydellä, joten ne eivät vaadi koululle tuloa. Oppitunnit ovat maanantaista torstaihin klo 16.15–20.25. Opiskelijan omista valinnoista riippuu, kuinka monta kertaa viikossa opetusta on. Illan aikana on kaksi 90 minuutin sekä yksi 45 minuutin

opetusrupeama. Oppitunneilla on pääsääntöisesti läsnäolopakko ja osallistuminen on yksi osa opintojakson suorittamista.

Teams-opintojaksot löytyvät Wilmasta iltaopintojen opintotarjottimesta. Yhdeltä palkilta voit valita yhden lähi- tai Teams-opintojakson, jottei päällekkäisyyksiä tule.

Opiskelijana sinun pitää huolehtia, että Teams-opintoihin on häiriötön opiskeluympäristö ja voit tehdä oppitunnin aikana ryhmätöitä ja osallistua keskusteluihin. Tietokoneessa täytyy siis olla toimiva mikrofoni ja kamera. Jos sinulla on samana iltana sekä Teams- että lähioppitunteja, voit osallistua Teams-opetukseen esimerkiksi koulun alakerran Lataamossa.

Teams-opintojakson opettaja laittaa periodin alussa ryhmään ilmoittautuneille opiskelijoille Wilma-viestin, josta löytyy tietoa esimerkiksi oppimisympäristöstä sekä Teams-ryhmästä, jossa oppitunnit toteutetaan.

Verkko-opinnot

Tampereen aikuislukiolla on verkko-opetustarjonta, josta jokainen koulussa opiskeleva voi valita opintoja. Verkko-opiskelu toteutetaan pääasiassa Moodle-oppimisympäristössä.

Tampereen seudun lukioilla on yhteinen verkko-opintotarjotin, josta valintoja voivat tehdä tutkinto- ja aineopiskelijat. Näitä opintoja ei kuitenkaan voi valita sellainen aineopiskelija, jonka pääkoulu on jokin muu lukio tai ammatillinen oppilaitos kuin Tampereen aikuislukio. Yhteisen verkkotarjottimen opintoihin ilmoittaudutaan aina opinto-ohjaajan kautta. Yhteen periodiin voi valita enintään kaksi opintojaksoa seututarjottimelta.

Verkko-opinnot löytyvät Wilman verkko-opetustarjottimesta. Suurin osa verkko-opintojaksoista on yhden periodin mittaisia. Ne on merkitty työjärjestykseen maanantai-iltaan, mutta lähiopetusta näihin opintoihin ei yleensä sisälly. Opintojaksoon voi kuitenkin kuulua opettajan antamaa Teams-ohjausta sekä ryhmätyöskentelyä opiskelijoiden sopiman aikataulun mukaisesti.Verkko-opintojaksoihin saattaa liittyä koululla suoritettava koe. Poissaoloista (pakollisesta syystä) on sovittava opettajan kanssa erikseen.

Verkko-opintojakson opettajat laittavat periodin alussa ryhmänsä opiskelijoille Wilma-viestin, josta löytyy Moodlen kirjautumisavain. Opintojaksoilla on yleensä viikkotehtäviä, joiden aikatauluista on pidettävä kiinni.

Tutustu opintojakson suoritusohjeisiin heti, kun saat pääsyn ryhmän Moodleen. Aloitustehtävän ajoissa palauttamalla vahvistat paikkasi opetusryhmässä.

Verkko-opintojakson suorittamisesta annetaan arvosana, kun opiskelija on suorittanut oman tavoitteensa mukaiset tehtävät.

Opintojen muistilista

- Ilmoittaudu opintoihin Wilmassa periodeittain ilmoittautumisaikojen mukaan. Älä valitse yhteen periodiin liikaa opintojaksoja! Yleinen opintojaksojen määrä periodin aikana on 3–4, jos olet tehnyt lukion suorittamiseksi 3-vuotisen suunnitelman. Muista myös, että opinto-

ohjaaja on apunasi opiskelusuunnitelman tekemisessä. Opot järjestävät ennen periodin alkua opo-tunteja, joille on hyvä osallistua, jos olet epävarma valinnoistasi.

- Osallistu opintojakson aloituskertaan periodin aloituspäivänä. Näin säilytät oman paikkasi ryhmässä. Verkko-opinnoissa tee opintojakson aloitustehtävä annetussa aikataulussa. Tällä osoitat olevasi mukana opintojaksolla.
- Mene verkko-opintojaksoilla heti periodin alussa Moodle-oppimisympäristöön, tutustu tehtäviin ja tee ensimmäinen vaadittava tehtävä mahdollisimman pian.
- Tee itsellesi opiskelun aikataulusuunnitelma eri opintojaksojen aikataulujen mukaan.
- Osallistu aktiivisesti oppitunneille (lähi- tai Teams-opetus). Nämä ovat osa opintojakson opiskelua.
- Tee opintojaksoon kuuluvat tehtävät aikataulussa.
- Lue opettajan antama palaute ennen kuin palautat seuraavan tehtävän.
- Saat arvosanan, kun asetetut tehtävät on suoritettu.
- Tarkasta periodin jälkeen omat opintojaksojen arvioinnit Wilmasta. Jos arvioinnissa on epäselvyyksiä, ota välittömästi yhteyttä ryhmän opettajaan.

Arviointi

Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä tulee arvioida monipuolisesti. Arvioinnin tehtävä on ohjata ja kannustaa opiskelua sekä kehittää opiskelijan edellytyksiä myös itsearviointiin. (Lukiolaki 714/2018).

Aikuisten lukiokoulutuksen arvioinnilla on kaksi keskeistä tehtävää: oppimisen tukeminen ja ohjaaminen (opintojakson aikana annettava palaute) sekä oppimiselle asetettujen tavoitteiden saavuttamisen arviointi.

Osaamisen arviointi perustuu todennettuun näyttöön. Opintojakson arvosana määräytyy oppiaineen tavoitteiden, keskeisten sisältöjen ja laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden mukaan. Jokaisen opintojakson tavoitteet ja arviointiperusteet kerrotaan opintojakson alussa opintojakson aloituskerralla. Arvioinnin tulee olla monipuolista, ja opiskelijalla on opintojakson aikana erilaisia mahdollisuuksia ja tapoja osoittaa osaamistaan.

Pakollisista ja valtakunnallisista valinnaisista opinnoista annetaan numeroarvosana, muista valinnaisista opinnoista suoritusmerkintä (poikkeuksena terveystieto ja psykologia, jonka opinnot arvioidaan numeroarvosanalla).

Arvosanat

10	=	erinomainen
9	=	kiitettävä
8	=	hyvä
7	=	tyydyttävä
6	=	kohtalainen

5	=	välttävä
4	=	hylätty
S	=	suoritettu hyväksytysti
H	=	hylätty
T	=	täydennettävä
K	=	keskeyttänyt; ei suoritettu hyväksytysti

Kunkin opintojakson arviointiperusteista sovitaan opintojakson alussa, jotta sinulla on mahdollisuus opiskella tavoitteellisesti. Useimmilla opintojaksoilla erilaiset kirjalliset ja suulliset tehtävät ovat osa opintojakson suorittamista.

Vieraskielisten opiskelijoiden kehittyvä kielitaito otetaan huomioon kaikkien aineiden arvioinnissa.

Opintojakson arvioinnissa voidaan tarvittaessa käyttää myös merkintää K tai T. T:lla arvioitu opintojakso voidaan myöhemmin täydentää puuttuvilla tehtävillä ja muilla näytöillä. **Merkintä T täytyy täydentää suoritukseksi opintojaksoa seuraavan periodin aikana.** Jos T-merkinnällä arvioitua opintojaksoa ei täydennä määräajassa, muutetaan arviointi arvosanaksi, jos tämä on mahdollista annetuilla näytöillä. K:lla merkitty opintojakso on suoritettava uudelleen opetukseen osallistumalla. Jos opiskelijan opinnot jollakin opintojaksolla ovat vaarassa keskeytyä, laittaa opettaja tästä ilmoituksen Wilma-viestillä. Opiskelijan tulee reagoida tähän viestiin välittömästi.

Osallistuminen opetukseen

Opetukseen osallistuminen on osa suoritusta. Jos joudut olemaan paljon poissa opetuksesta, ilmoita siitä opettajalle. Erityisistä syistä voit saada hakemuksesta oikeuden suorittaa opintojakson osallistumatta opetukseen. Tällainen itsenäinen suorittaminen on mahdollista siinä periodissa, kun opintojakso on tarjolla. Sovi opettajan kanssa, millaisia näyttöjä opintojakson suoritus edellyttää ja missä aikataulussa nämä täytyy suorittaa. Itsenäisesti suoritettu opintojakso täytyy suorittaa hyväksytyllä arvosanalla.
Jokin opintojakso tai sen osa voidaan myös edellyttää itsenäisesti suoritettavaksi. Itsenäisesti opintojaksoa suorittavalla voi olla vaatimuksena myös jonkin tehtävän / tehtävien tekeminen koululla.

Opintojakson uusiminen

Jos jotain opintojaksoa ei ole suoritettu hyväksytysti (arvosana 4 tai H), sinulla on oikeus korottaa arvosanaa yhden kerran opetukseen osallistumatta. Arvosana kannattaa kuitenkin korottaa opetukseen osallistuen.

Sinulla on myös oikeus uusia hyväksytty opintojakso, jolloin parempi arvosana jää voimaan.

Jos haluat korottaa jonkin opintojakson arvosanaa, ilmoittaudu opintojaksolle Wilmassa (eli teet korotuksen silloin, kun opintojakso on tarjolla). Jos et aio osallistua opetukseen, ole heti ilmoittautumisen jälkeen yhteydessä opintojakson opettajaan, jolta saat tiedon, mitä kaikkea korotukseen vaaditaan. Huomioithan, että hyvin harvoissa tapauksissa opintojakson korotuksen voi tehdä pelkällä kokeella. Osoitat osaamisesi kaikilla niillä tehtävillä, joita opintojaksoon kuuluu.

Plagiointi ja vilppi

Tämän tekstin lukemisen tarkoitus on, että ymmärrät

- lukiotehtäviin liittyvät perusperiaatteet ja seuraukset niiden rikkomisesta

- opiskelevasi lukiossa kehittääksesi omia taitojasi työelämää ja jatko-opintoja varten
- osallistuvasi opintojesi päätteeksi ylioppilaskirjoituksiin, joissa et voi käyttää internetiä tai muita apuvälineitä ja joiden onnistuminen vaikuttaa jatko-opintomahdollisuuksiisi.

Jotta pystyt osoittamaan oikean ja rehellisen kuvan osaamisestasi, on kaikenlainen vilppi ja plagiointi opinnoissa kielletty.

Plagiointi on sitä, että esittää toisen henkilön tai tekoälyn tekemää tekstiä tai muuta materiaalia omanaan. Toisen tekstiä saa lainata vain, jos lainauksen yhteydessä tehdään aineistoviittaus eli kerrotaan, kenen teksti on ja mistä se on peräisin.

Plagiointi on kielletty ja rangaistavaa. Kirjoita asia aina omin sanoin ja kerro tiedon alkuperä (= tee aineistoviittaus aina, kun lainaat sen tietoja). Ilman aineistoviittauksia teko on rikkomus, josta seuraa rangaistus. Jo yhdenkin virkkeen kopioiminen esimerkiksi internetistä omaan tekstiin ilman aineistoviittausta on plagiointia. Muista myös, että suoraan netistä lukeminen tai tekoälyn tuottaman tekstin käyttäminen äänitallenteeseen tai videoon on myös plagiointia.

Plagiointi ja vilppi johtavat seurauksiin. Opettajalla on oikeus pyytää opiskelijalta lisäselvityksiä työn alkuperästä ja/tai edellyttää osaamisen osoittamista toisella määräämällään tavalla. Opettaja voi harkintansa perusteella hylätä vilpillisesti tuotetun työn, ja rikkomuksen luonteen perusteella vilppi voi myös johtaa suoraan K-merkintään, eli opintojakso keskeytyy välittömästi, ja se täytyy käydä alusta asti uudelleen. Opintojakson keskeytymisestä vilpin vuoksi lähtee tieto rehtorille, joka hoitaa asian koulun linjan mukaisesti. Rehtori päättää opiskelijaa kuultuaan muista mahdollisista rangaistuksista (kirjallinen varoitus tai määräaikainen erottaminen).

Tekoälyä saa hyödyntää tehtävissä, jos tehtävänanto siihen ohjaa. Tehtävänannossa voidaan kieltää tekoälyn käyttö kokonaisuudessaan tai sen käyttöä rajoitetaan (esimerkiksi tekijänoikeudella suojattua tekstiä ei saa koskaan syöttää tekoälylle). Opiskelijan täytyy aina tehtäväpalautuksen yhteydessä ilmoittaa tekoälyn hyödyntämisestä tehtävän tekemisessä tai tekoälyn tuottamaan sisältöön tulee tehdä selkeä aineistoviittaus.

Kaverin kanssa saa opiskella, mutta yksilötyönä palautettavat vastaukset täytyy muotoilla itsenäisesti, jos kyseessä ei ole pari- tai ryhmätehtävä. Jos kaksi opiskelijaa palauttaa lähes tai täysin saman työn, molempien suoritukset hylätään.

Opinnoissa on alusta asti tärkeää harjoitella omien vastausten tuottamista ilman apuvälineitä, sillä ylioppilaskokeessa apuvälineiden käyttö on kielletty.

Muistathan, että tärkeintä on sinun oppimisesi – eivät vilpillisesti saadut arvosanat. Itse tuotettujen tehtävien arviointi kertoo myös sinulle itsellesi parhaiten osaamisesi tason.

Oppimäärän arvosana

Oppiaineen oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojen arvosanojen opintopisteiden mukaan painotettuna keskiarvona.

Hylättyjä arvosanoja saa olla enintään seuraavasti:

Opiskellut pakolliset ja valinnaiset opinnot	joista hylättyjä voi olla
2–5 opintopistettä	ei yhtään hylättyä
6–11 op	2 op
12–17 op	4 op
18 op tai enemmän	6 op

Lukion opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjen pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojen pohjalta muodostuvaa oppimäärän arvosanaa on mahdollista korottaa myös opiskelijan arvioinnista päättävien harkinnan perusteella, mikäli opiskelijan tiedot ja taidot ovat oppiaineen päättövaiheessa opintojaksojen arvosanojen perusteella määräytyvää arvosanaa paremmat.

Oppiaineen oppimäärästä ei voi jälkikäteenkään jättää pois mitään pakollista tai hyväksytysti suoritettua valtakunnallista valinnaista opintojaksoa. Mikäli opiskelija etukäteen pyytää, hän on oikeutettu saamaan suoritusmerkinnän sellaisista oppiaineista, joissa opiskelijan suorittama oppimäärä käsittää vain 2 opintopistettä, sekä valinnaisista vieraista kielistä, jos opiskelijan suorittama oppimäärä niissä käsittää korkeintaan 4 op.

Todistukset

Opiskelija saa aikuisten lukiokoulutuksen päättötodistuksen, kun hän on suorittanut hyväksytysti kaikki henkilökohtaiseen opinto-ohjelmaansa kuuluneiden oppiaineiden oppimäärät. Todistuspyyntö esitetään opinto-ohjaajalle.

Koulu antaa lisäksi erotodistuksia sekä todistuksia yksittäisten aineiden oppimäärien suorituksista. Opiskelijan on itse pyydettävä todistus koulun kansliasta.

Kaikki opiskelijan saamat arvosanat siirtyvät automaattisesti myös opiskelijan OmaOpintopolkuun. Täältä opiskelija voi jakaa suoritustietojaan haluamilleen tahoille.

Pyydetyt todistukset opiskelija saa viikon sisällä pyynnöstä.

Arvioinnin oikaisu

Opiskelijalla on oikeus pyytää opinnoissa etenemistä tai päättöarviointia koskevan päätöksen oikaisua tai uusimista. Tämä on pyydettävä kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä.

Jos opiskelija katsoo arvioinnin uusimisen tai sen hylkäämispyynnön virheelliseksi, hänellä on oikeus pyytää aluehallintovirastolta Tampereen aikuislukion suorittaman arvioinnin oikaisua. Oikaisuvaatimus tulee tehdä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Lupa- ja valvontavirasto voi muuttaa hallintopäätöstä, kumota päätöksen, hylätä oikaisuvaatimuksen tai palauttaa asian lukiolle uudelleen käsiteltäväksi.

AUDITORIO

Opintojen keskeyttäminen tai eroaminen

Opiskelija voi tilapäisesti keskeyttää opintonsa yhden tai useamman periodin ajaksi. Keskeytystä ei lasketa mukaan opiskeluaikaan. Keskeytyksestä on aina ilmoitettava kansliaan. Eroilmoitus tehdään kansliaan tai opolle. Erotodistuksen saa noutaa viikko ilmoituksen jälkeen. Tiedot suorituksista siirtyvät myös OmaOpintopolkuun. Opiskelija, joka ilman ilmoitusta ei ole suorittanut yhtään opintojaksoa kahden periodin aikana, voidaan katsoa eronneeksi. Alle 30-vuotiaista ilmoittamatta lukion keskeyttäneistä tehdään nuorisolain mukaan ilmoitus kunnan etsivälle nuorisotyölle.

Lukiolain mukaan lukion oppimäärä täytyy suorittaa 2–4 vuodessa. Tähän aikaan lasketaan mukaan kaikki opinnot eri lukioissa. Erityisestä syystä opiskelijalle voidaan myöntää oikeus opiskella viides vuosi lukiossa. Tätä oikeutta haetaan aina rehtorilta Wilmasta löytyvällä lomakkeella, jonka liitteeksi toimitetaan perusteen mukainen lausunto (esimerkiksi lääkärinlausunto) rehtorille.

Opiskelija voi halutessaan tiivistää tai keventää valitsemaansa opiskeluohjelmaa, jolloin opiskeluaika vastaavasti lyhenee tai pitenee. Aineopiskelijan opiskeluaika määräytyy opiskeltavien kurssien lukumäärän mukaan.

Ylioppilastutkinto

Ylioppilastutkinto on valtakunnallinen lukion loppututkinto. Ylioppilastutkinnon kokeet järjestetään kaksi kertaa vuodessa.

Ylioppilastutkintolautakunnan sivuilta *ylioppilastutkinto.fi* ja *abitti.fi* löydät aiheesta ajankohtaisia lisätietoja. Jokaisen tutkintokerran kokelaille järjestetään koululla kaksi info-tilaisuutta (Abi-info I ja II), joihin kokelaan täytyy osallistua. Näissä infotilaisuuksissa saat koulukohtaiset ohjeet jokaiseen tutkintokertaan. Esimerkiksi kokeiden suorituspaikka voi muuttua eri kerroilla.

Digitaaliset ylioppilaskokeet (Abitti2)

Koetilanteessa laite käynnistetään Abitti2-käyttöjärjestelmään. Laitteessa tulee olla Ethernet/WLAN-verkkoliitäntä langallista verkkoyhteyttä varten. Näytön koko saa olla enintään 18”. Kokeessa tarvitset myös laitteen virtajohdon ja langalliset kuulokkeet. Mahdollisten lisälaitteina liitettävien hiiren ja/tai näppäimistön on toimittava langallisesti. Koetilaan ei saa viedä mitään Bluetooth-laitteita. Lisälaitteiden määrästä riippuen tarvitset siis kannettavaan useamman USB-portin tai erillisen USB-jakajan.

Kokeessa käytetään omalle koneelle ladattavaa Abitti2-järjestelmää. Vanhat Abitti1-tikut ovat siis käyttökelvottomia.
Jokaisen opiskelijan täytyy itse ladata Abitti2-koneelleen. Ohjeet ja latauspaketit erilaisille konetyypeille löydät Abitti-sivujen kautta. Opiskelija myös huolehtii, että hänellä on Abitista aina uusin versio koneellaan. Päivityksistä ilmoitetaan Wilman tiedotteissa.

Vastuu järjestelmän lataamisesta ja laitteen käynnistymisestä on sinulla, ja sinun tulee varmistua hyvissä ajoin ennen koetilannetta käyttämäsi laitteen toimivuus. Sinun pitää siis tutustua ylioppilaskokeissa käytettäviin **Abitti2-koeympäristöön** ja **sen ohjelmistoihin** hyvissä ajoin ennen varsinaisia ylioppilaskokeita opinnoissasi.

Yo-kokeisiin osallistuvilla tulee olla käytössään **oma kannettava tietokone**, johon on ladattu Abitti2-

koejärjestelmä. Kokeiden suorittamista harjoitellaan lukio-opinnoissa.

Ylioppilastutkinnon rakenne

Ylioppilaskokelaan on osallistuttava viiteen (5) pakolliseen kokeeseen suorittaakseen yo-tutkinnon.

PAKOLLISET KOKEET

- äidinkieli tai suomi toisena kielenä -koe on kaikille pakollinen
- lisäksi valittava neljä (4) koetta vähintään kolmesta kohdasta:
    - toinen kotimainen kieli ruotsi (A- tai B-taso)
    - vieras kieli (A- tai C-taso)
    - matematiikka (A- tai B-taso)
    - reaaliaineen koe

Voit halutessasi sisällyttää tutkintoosi yhden tai useamman ylimääräisen kokeen. Sinun on suoritettava vaativampi koe (A-taso) vähintään yhdessä seuraavista pakollisista kokeista: matematiikka, toinen kotimainen kieli tai vieras kieli.

ÄIDINKIELEN KOKEEN KORVAAVA SUOMI TOISENA KIELENÄ -KOE

Jos äidinkielesi on väestörekisterissä muu kuin suomi, ruotsi tai saame ja olet opiskellut lukiossa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaiset opinnot, voit ylioppilastutkinnossa äidinkielen kokeen sijasta suorittaa suomi toisena kielenä -kokeen. Kokeessa ei vaadita äidinkielistä suomen kielen osaamista. Ylioppilastutkinnon osana kokeen hyväksytty suorittaminen antaa korkeakoulukelpoisuuden ja riittävän näytön jatko-opinnoissa vaadittavasta suomen kielen taidosta.

Tutkinnon hajauttaminen

Tutkinto suoritetaan **enintään kolmen peräkkäisen tutkintokerran** aikana. Neuvottele aina opinto-ohjaajan kanssa ennen hajautetun tutkinnon aloittamista. Vältä liian aikaista aloitusta!

Osallistumisoikeus

Asianomaisen oppiaineen kaikki pakolliset opintojaksot tulee olla opiskeltuina ennen ylioppilaskoetta.

Jos osallistut ylioppilaskokeeseen ammatillisen perustutkinnon perusteella, tulee tutkinto olla jo suoritettu tai tutkinnon ollessa kesken opiskeltuna vähintään 90 osaamispisteen laajuiset opinnot. Toimitathan todistuksen ammatillisista opinnoistasi opinto-ohjaajalle.

Kokeen uusiminen

Ylioppilastutkinnon kokeen hyväksytysti suorittanut saa uusia kokeen ilman aikarajaa. Uusinta tehdään siinä lukiossa, josta olet kirjoittanut ylioppilaaksi. Jos opiskelet Tampereen aikuislukiossa aineopiskelijana, voit ilmoittautua kokeen uusijaksi myös tänne.

Pakollisen hylätyn kokeen saa uusia kolme kertaa tätä tutkintokertaa välittömästi seuraavien kolmen tutkintokerran aikana.

Jos kokelas on hylätty pakollisessa vaativamman tason kokeessa, hän saa hylättyä koetta uusiessaan osallistua saman oppiaineen lyhyemmän oppimäärän kokeeseen. Yhden pakollisen kokeen on kuitenkin oltava A-tason koe.

Hylätyksi katsotaan myös sellainen koe, johon kokelas on ilmoittautunut mutta jättänyt saapumatta, tai koe, jota kokelas ei ole jättänyt arvosteltavaksi.

Tutkinnon täydentäminen

Ylioppilastutkinnon suorittaneella henkilöllä on oikeus täydentää tutkintoaan kokeilla, joihin hän ei ole aikaisemmin osallistunut. Tutkintoa voi myös täydentää saman oppiaineen eritasoisella kokeella.

Tutkinnon täydentäminen on mahdollista vasta sen jälkeen, kun tutkinto on suoritettu. Täydentämisen ajankohtaa ei muutoin ole rajoitettu.

Ylioppilastutkintotodistus

Kokelas voi päästä ylioppilaaksi vasta saadessaan lukion tai ammatillisen perustutkinnon päättötodistuksen. Aikuislukion päättötodistukseen vaaditaan vähintään 88 opintopistettä.

Mikäli haluat saada todistukset syksyn tai kevään lakkiaisjuhlissa, opinnot täytyy olla suoritettu lokakuun loppuun mennessä (syksyn abiturientit) tai huhtikuun loppuun mennessä (kevään abiturientit). Tällöin ehdit mukaan myös korkeakoulujen todistusvalintaan. Jos haluat täydentää opintojasi vielä tämän jälkeen, opiskelet ne aineopiskelijana (maksullinen opiskelu).

Tutkinnon suorittamisen aloittamista liian aikaisin on syytä välttää. Neuvottele aina opinto-ohjaajan kanssa ennen tutkintoon ilmoittautumista. Suositeltavaa on, että sinulla on ensimmäisiin yo-kokeisiin ilmoittautuessasi suoritettuna vähintään 2/3 lukio-opinnoista. Varsinkin jos aiot suorittaa tutkinnon ajallisesti hajautettuna, kannattaa tarkistaa, että opintosi ovat edenneet riittävän pitkälle, jotta ylioppilastutkinnon valmistuminen ja lukio-opintojen loppuunsaattaminen sijoittuisivat samaan ajankohtaan.

Kertausopinnot

Yo-kokelaan on syytä osallistua kertausopintoihin niissä aineissa, jotka hän aikoo kyseisellä tutkintokerralla kirjoittaa. Niitä järjestetään läpi lukuvuoden lähi- ja verkko-opintoina.

Ilmoittautuminen

Kevään tutkintoon on ilmoittauduttava marraskuussa ja syksyn tutkintoon toukokuussa. Ilmoittautumisohjeet ja tarkat ilmoittautumisajat kullekin yo-tutkintokerralle kerrotaan Wilma-tiedotteessa, Abi-infossa ja Abin oppaassa.

Lasku ylioppilastutkintomaksusta postitetaan opiskelijoiden ilmoittamaan osoitteeseen. Maksu yhdestä yo-kokeesta on 41 €. Ilmoittautuminen kirjoituksiin on sitova: ylioppilastutkintomaksu on kaikissa tapauksissa maksettava kokonaisuudessaan. Osallistumismaksu on ulosottokelpoinen.

Koesuoritusta heikentävät syyt

Kokelas voi sairauden, vamman, lukemisen ja kirjoittamisen erityisvaikeuden, vieraskielisyyden taikka muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi suorittaa ylioppilastutkinnon kokeet poikkeavasti eli hänelle voidaan myöntää erityisjärjestelyinä esimerkiksi lisäaikaa.

Lukion erityisopettaja tekee ylioppilastutkintolautakuntaa varten opiskelijalle luki-testauksen ja -lausunnon tai lausunnon vieraskielisyydestä erikseen pyydettäessä. Opiskelijan on käynnistettävä testaus- ja lausuntoprosessi ajoissa ennen yo-kokeita, koska erityisjärjestelyjä on kokeiltava opintojen aikana. Lisäksi on saatava kahden aineenopettajan lausunto erityisjärjestelyjen tarpeesta. Ylioppilastutkintoa varten anottavista erityisjärjestelyistä sekä vieraskielisyysselvityksestä saa tietoa erityisopettajalta ja Ylioppilastutkintolautakunnan verkkosivuilta.

Erityisjärjestelyitä ylioppilaskokeeseen on haettava ylioppilastutkintolautakunnalta jo ennen ensimmäistä yo-kokeisiin ilmoittautumista. Ota yhteyttä asiassa erityisopettajaan viimeistään puoli vuotta ennen ilmoittautumistasi yo-kokeeseen. Lisätietoja ja ohjeita em. seikkoihin liittyvissä kysymyksissä saa erityisopettaja Veera-Greta Antilalta (*veera-greta.antila@tampere.fi*, puh. 041 730 0727).

Lisätietoja ylioppilastutkinnosta

- *www.ylioppilastutkinto.fi*
- *www.abitti.fi*
- Wilma
- Abin opas

Ylioppilaskoepäivät

Tulevien tutkintokertojen koepäivät löydät Ylioppilastutkintolautakunnan sivuilta: Koepäivät | Ylioppilastutkintolautakunta
Lisäksi päivät ovat Tampereen aikuislukion Abin oppaassa. Tiedon tarkemmasta koepaikasta saat Abi-info II:ssa, jonka ajankohta kerrotaan Wilman tiedotteissa.

Kokeet alkavat aina klo 9.00 ja paikalla on oltava klo 8.00, jotta kokeet pääsevät alkamaan ajallaan. Ennen koetilaan saapumista opiskelijalla täytyy olla ladattuna Abitti2 omalle koneelleen.

Opintojaksot ja oppimateriaalit

Monilla opintojaksoilla voit käyttää joko digi-materiaalia tai painettua oppikirjaa. Huomaathan, että jos olet hankkimassa painettua kirjaa, tämä kannattaa tilata ajoissa. Kirjojen toimitus saattaa kestää viikkoja. Digi-materiaalin saat käyttöösi saman tien. Niille opiskelijoille, jotka on oikeutettu maksuttomaan materiaaliin, hankitaan koululta aina digi-materiaali.

Alla on esitelty lukuvuonna 2026–27 Tampereen aikuislukiossa tarjolla olevat opintojaksot.

Esimerkki opintojaksojen suoritusjärjestyksestä

Alla olevassa esimerkissä on opintojaksojen suositeltu kokoamisjärjestys oppiaineittain, jos lukion oppimäärän suorittaa kolmessa vuodessa. Mikäli suunnittelee kolmen vuoden opiskeluohjelman, tulisi 1. ja 2. opiskeluvuoden aikana suorittaa noin 36 opintopisteen verran opintoja vuodessa ja viimeisenä opiskeluvuotena loput opinnoista (jos tarkoitus on valmistua keväällä). Tämä tarkoittaa 3–4 opintojaksoa periodissa (jos opintojakson laajuus on 2 op). Aikuislukion oppimäärän kokonaislaajuus on yhteensä 88 opintopistettä

Opintojakson värikoodit:

- pakollinen opintojakso (kuuluu oppimäärään kaikille)
- valinnainen valtakunnallinen opintojakso (suositellaan, jos suoritat ylioppilaskokeen oppiaineesta, koska kokeet perustuvat pakollisiin ja valtakunnallisiin valinnaisiin opintojaksoihin
- koulukohtainen valinnainen opintojakso (suositellaan opintojen alkuun, kertaavia opintojaksoja tai oppiaineen yo-koetta suunnitteleville, preppaavia opintojaksoja)

Vapaasti sijoitettavat opinnot opiskella missä vaiheessa opintojasi tahansa.

Tämän pohjan avulla voit suunnitella omaa opinto-ohjelmaasi. Katso samalla myös lukuvuoden opetustarjonta, josta näet, kuinka opintojaksot lukuvuoden aikana tarjotaan. Siirrä pohjaan suunniteltu opiskeluohjelma Wilmaan "OPO-lomake 1: Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma” -lomakkeelle. Voit poiketa suunnitelmasta, esimerkiksi kaikkia reaaliaineita ei kannata aloittaa ensimmäisenä opiskeluvuotena.

TAMPEREEN AIKUISLUKIO, OPISKELUSUUNNITELMA

Pakolliset opinnot	Valinnaiset valtakunnalliset	Valinnaiset koulukohtaiset

Opiskelusuunnitelma ohjaa sinua opintojaksojen valinnassa eri opiskeluvuosille. Esimerkki on tehty 3-vuotiselle opiskeluajalle. Suunnitelmassa kannattaa ottaa huomioon myös se, mitä oppiaineita aiot suorittaa yo-kokeissa. Reaaliaineissa valinnat eri vuosille on hyvä tehdä tämän mukaan. Merkitse oma suunnitelmasi tähän ja siirrä se Wilman "OPO-lomake1: Henkilökohtainen opintojaksosuunnitelma -lomakkeelle. Suunnitelmasta on hyvä keskustella myös opon kanssa.

		Ensimmäisen vuoden opinnot						Toisen vuoden opinnot					Kolmannen vuoden opinnot					Vapaasti valittavat opinnot (ei tiettynä vuotena)					
Äidinkieli ja kirjallisuus	ÄI	12	1	2+3				4	5	8			6+7	10	11			14	15				
Suomi toisena kielenä	S2	12	1	14	2+3			4	5	15	8		6	7	10	13							
Ruotsi (B1-kieli)	RUB	8	1	2				3	4				5	7	10			6					
Englanti (A-kieli)	ENA	9	1	2	3			4	5	6			7	8	12			14					
B3-kieli		1	2					3	4	5			6	7									
Matematiikka, pitkä /	MAA	1	2	3	4			5	6	7	8	9	10	11	12	13		MAY3					
Matematiikka, lyhyt	MAB	MAY2	1	MAY3	2			3	4	5	8		6+7	9	10								
HUOM! Kaikkia reaaliaineita ei tarvitse aloittaa 1. opiskeluvuonna! Jaa aineiden opiskelua eri opiskeluvuosille. Luonnontieteistä pakollisia opintoj																							
Biologia	BI	1						2+3	4				5	6	7								
Maantiede	GE	1						2					3	4	5								
Fysiikka	FY	1+2	3					4	5	6			7	8	9								
Kemia	KE	1+2	3					4	5				6	8				7					
Filosofia	FI							1					2	3									
Historia	HI	1	2					3	4				5	6	7								
Yhteiskuntaoppi	YH	1	3					2	4				5										
Uskonto tai	UE /	1						2	3				4	5									
elämänkatsomustieto	ET	1						2	3				4	5									
Psykologia	PS	1						2	3				4	5									
Terveystieto	TE	1						2					3	4									

Jos suunnitelet kolmen vuoden opiskeluohjelmaa, pitäisi 1. ja 2. opiskeluvuonna suorittaa noin 34 opintopisteen verran opintoja vuodessa ja 3. opiskeluvuonna loput opinnoista. Tämä tarkoittaa 3–4 opintojaksoa periodissa. Aikuislukion oppimäärän kokonaislaajuus on vähintään 88 opintopistettä.

Vapaasti sijoitettavat opinnoit voit opiskella missä vaiheessa opintojasi tahansa.

Oman alustavan opiskelusuunnitelmasi voit suunnitella tämän pohjan avulla

Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi äidinkielenä ja kirjallisuus (ÄI)

Opintojaksojen suoritusjärjestys:

Äidinkielen opinnot kannattaa aloittaa lukiossa tarvittavia perustaitoja vahvistavalla ÄI12-opintojaksolla. Sen jälkeen pakolliset opintojaksot ÄI1–ÄI7 suositellaan suorittamaan numerojärjestyksessä, ainakin opintojaksot ÄI1–ÄI3. ÄI2 ja ÄI3 opetetaan aina yhtä aikaa samassa periodissa, samoin opintojaksot ÄI6 ja ÄI7.

ÄI8 Kirjallisuus 2:n voi suorittaa, kun on ensin opiskellut ÄI4 Kirjallisuus 1:n. ÄI8 on aikuislukiolaisille valinnainen mutta päivälukiolaisille pakollinen opintojakso, joten äidinkielen ylioppilaskokeessa sen osaamista vaaditaan. Tämän ja työelämässä tarvittavan yleissivistyksen vuoksi se on ehdottoman tärkeää opiskella.

Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot ÄI14–ÄI16 voi opiskella ÄI1-opintojakson jälkeen haluamassaan järjestyksessä. Ylioppilaskirjoituksiin valmistavat opintojaksot ÄI10 ja ÄI11 on syytä opiskella abivuonna ennen syksyn (kesäkurssi ÄI11) tai kevään ylioppilaskirjoituksia (2. ja 3. periodissa).

Suositeltu opintojaksosuoritusjärjestys opintovuosittain:
1. vuosi: ÄI12, ÄI1 ja ÄI2+ÄI3
2. vuosi: ÄI4, ÄI5 ja mahdollisesti ÄI6+ÄI7 tai ÄI8
3.–4. vuosi: ÄI6+ÄI7, ÄI8, ÄI10 ja ÄI11

Opintojaksojen arviointi:

Opintojaksot arvioidaan ensisijaisesti kirjallisten tuotosten perusteella. Arviointiin vaikuttavat myös mahdolliset suulliset tuotokset, opiskeluaktiivisuus sekä lukion laaja-alaisissa tavoitteissa edistyminen. Opintojaksoilla harjoitellaan myös itse- ja vertaisarviointia. Opintojaksot arvioidaan numeroin (4–10) lukuun ottamatta koulukohtaisia syventäviä opintojaksoja ÄI12–ÄI16, joista saa suoritusmerkinnän (S).

Oppimateriaali:

Opintojaksoilla voi käyttää mitä tahansa lukion uuden opetussuunnitelman (LOPS 2021) mukaista äidinkielen ja kirjallisuuden käsikirjaa, esimerkiksi *Särmää* (Otava) tai *Loistoa* (SanomaPro). Sen lisäksi käytetään kielenhuollon oppikirjaa (*Särmä Kielenhuolto LOPS21* digitaalisena). Opintojaksokohtaisia harjoituskirjoja ei tarvita. Yksi käsikirja ja kielenhuollon kirja ovat käytössä kaikilla opintojaksoilla, joten niiden hankkiminen yhden kerran riittää koko lukioajaksi. Tietokirjan voi hankkia joko paperikirjana tai digitaalisena. Kielenhuolto on olemassa vain digitaalisena.

Koulukohtainen valinnainen opintojakso ÄI12 Opiskeluvalmiudet (2 op)

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelijat hankkivat lukio-opiskelun edellyttämät opiskelutaidot ja kielitiedon. Opintojaksolla kerrataan kielenhuollon keskeiset säännöt. Harjoitellaan äidinkielen lisäksi kaikissa reaaliaineissa tarvittavaa aineistoviittaus- ja referointitekniikkaa sekä kehitetään tehokkaita opiskelutaitoja kaikkia lukio-opintoja ajatellen.

Pakollinen opintojakso ÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

Opintojakson tavoitteena on monipuolistaa opiskelijan tekstikäsitystä. Opiskelija tutustuu erilaisiin tekstilajeihin. Opiskelija kehittää omaa kirjoittamisprosessiaan harjoittelemalla aineistopohjaista

kirjoittamista. Opintojaksolla opetellaan aineiston käytön perusperiaatteet ja laaditaan kirjoitustaidon teksti, jossa hyödynnetään aineistoja. Opintojaksolla luetaan nykykirjallisuutta edustava romaani.

Pakolliset opintojaksot ÄI2 ja ÄI3 (opetetaan peräkkäin samassa periodissa)

ÄI2 Kieli- ja tekstitietoisuus (1 op)
Opintojakson tavoitteena on kehittää opiskelijan kieli- ja tekstitietoisuutta. Opiskelija oppii ymmärtämään kielen monimuotoisena sosiaalisena ja yhteisöllisenä ilmiönä. Opintojaksolla opitaan tunnistamaan kielen tehokeinoja ja laatimaan niiden käyttöä erittelevä ja tulkitseva lukutaidon vastausteksti.

ÄI3 Vuorovaikutus 1 (1 op)
Opintojakson tavoitteena on kehittää opiskelijan viestijäkuvaa, ryhmäviestintätaitoja ja viestintärohkeutta erilaisissa tilanteissa. Opiskelija oppii kehittämään vuorovaikutusosaamistaan analysoimalla viestintätilanteita ja hyödyntämällä saamaansa palautetta. Opintojaksolla laaditaan vuorovaikutusta erittelevä ja tulkitseva vastausteksti ja luetaan tietokirja.

Pakollinen opintojakso ÄI4 Kirjallisuus 1 (2 op)
Opintojakson tavoitteena on syventää opiskelijan taitoa lukea, eritellä ja tulkita kaunokirjallisuutta. Opiskelija omaksuu proosan, lyriikan ja draaman analyysin käsitteet ja laatii kaunokirjallisuutta erittelevä ja tulkitsevia lukutaidon vastaustekstejä. Opintojaksolla luetaan Minna Canthin näytelmä *Anna Liisa* (1895) tai jokin muu 1800-luvun realismin teos sekä jokin runokokoelma.

Pakollinen opintojakso ÄI5 Tekstien tulkinta 1 (2 op)
Opintojakson tavoitteena on kehittää opiskelijan medialukutaitoa. Monimuotoisia tekstejä tutkitaan vaikuttamisen näkökulmasta. Opiskelija oppii tunnistamaan argumentaation ja retoriikan keinot ja ymmärtää median vaikutuksen yksilöön ja yhteiskunnan toimintaan. Opiskelija harjoittelee argumentointitaitoja sekä analysoi ja tulkitsee kantaa ottavia tekstejä. Opintojaksolla luetaan kantaaottava teos.

Pakolliset opintojaksot ÄI6 ja ÄI7 (opetetaan yhtä aikaa samassa periodissa)

ÄI6 Kirjoittaminen 1 (1 op)
Opintojakson tavoitteena on syventää opiskelijan kirjoittamisen taitoja. Opiskelija oppii ymmärtämään kirjoittamisen prosessina ja hioo tekstiään eri työvaiheiden kautta. Opintojaksolla kirjoitetaan kirjoitustaidon teksti.

ÄI7 Vuorovaikutus 2 (1 op)
Opintojakson tavoitteena on vahvistaa opiskelijan esiintymistaitoja. Opiskelija oppii rakentamaan puheenvuoron. Lisäksi opiskelija harjoittelee analysoimaan, tulkitsemaan ja arvioimaan puheita sekä puhuttuja ja audiovisuaalisia tekstejä. Opintojaksolla luetaan essee- tai novellikokoelma.

Valinnainen opintojakso ÄI8 Kirjallisuus 2 (2 op)
Opintojakson tavoitteena on muodostaa ymmärrys siitä, miten länsimaisen kirjallisuuden historian eri tyylisuunnat ovat vaikuttaneet siihen, miten ihminen nykyaikanakin ajattelee, toimii ja ilmaisee itseään. Opiskelija ymmärtää, miten kontekstin tunteminen syventää tulkintaa, ja laajentaa yleissivistystään hahmottamalla kirjallisuuden kehityksen osana yhteiskunnan muuttumista. Opintojaksolla luetaan opiskelijan valinnan mukaan 1–2 kaunokirjallista teosta eri tyylisuunnista.

Valinnainen opintojakso ÄI10 Kirjoittaminen 2 (2 op)

Opintojaksolla kerrataan hyvän kirjoitustaidon tekstin ominaisuudet ja kirjoittamisen työvaiheet: ideointi, suunnittelu, näkökulman, aineiston ja sisällön valinta, aineistoon viittaaminen, jäsentely, muokkaaminen, tyylin hionta, otsikointi ja kielen viimeistely. Opiskelijan kriittinen ja kulttuurinen lukutaito syvenee, ajattelutaito kehittyy ja kirjallinen ilmaisu kypsyy kohti lukion päättötason vaatimuksia. **Tämä opintojakso valmentaa ylioppilastutkinnon kirjoitustaidon kokeeseen.**

Valinnainen opintojakso ÄI11 Tekstien tulkinta 2 (2 op)

Opiskelija harjaantuu kirjoittamaan analyyttisiä ja selkeitä lukutaidon vastaustekstejä. Opintojaksolla harjoitellaan mm. argumentoivan ja kaunokirjallisen tekstin analysointia ja kerrataan siinä tarvittavia käsitteitä. **Tämä opintojakso valmentaa ylioppilastutkinnon lukutaidon kokeeseen.**

Valinnainen opintojakso ÄI14 Oikeakielisyyttä itsenäisesti 1 (1 op)

Opintojakson tavoitteena on sisäistää oikeinkirjoituksen perussäännöt alkukirjaimen valintaan, yhteen ja erilleen kirjoittamiseen, välimerkkeihin ja aineiston käyttöön liittyen. Verkkomateriaalin avulla hän kertaa niihin liittyvät säännöt, tekee tehtäviä ja oppii näin karsimaan teksteistään tavallisimmat oikeinkirjoitusvirheet. Opintojakso vahvistaa kaikissa opinnoissa ja työelämässä tarvittavaa kirjoitustaitoa.

Valinnainen opintojakso ÄI15 Oikeakielisyyttä itsenäisesti 2 (1 op)

Opintojakson tavoitteena on laajentaa opiskelijan ymmärrystä oikeinkirjoituksen perusteista ja hyvän asiatyylin ominaisuuksista. Opiskelija oppii verkkomateriaalin avulla tunnistamaan ja korjaamaan sanavalintoihin, verbimuotoihin, rektioihin, vierassanoihin, lukusanoihin ja lyhenteiden käyttöön liittyviä virheitä. Opintojakso vahvistaa hyvän asiatyylin hallintaa ja auttaa hiomaan teksteistä ilmaisultaan tarkkoja ja muutenkin myönteisesti erottuvia.

Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (S2)

Opiskelijoille, joiden äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, voidaan opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaine suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän (S2) mukaan. Lukion S2-opetuksen keskeinen tavoite on, että opiskelija saavuttaa sellaisen suomen kielen taidon ja suomalaisen kulttuurin tuntemuksen, jolla hän selviää jatko-opinnoissa ja työelämässä.

Opintojaksot S21–S27 ovat pakollisia S2-oppimäärän opintoja. Opintojaksot S28–S215 ovat valinnaisia S2-opintoja, jotka kaikki kannattaa suorittaa, sillä ne auttavat kehittämään suomen kielen taitoa monipuolisesti ja antavat valmiuksia S2-ylioppilaskokeeseen.

Suomea toisena kielenä opiskelleet abiturientit suorittavat äidinkielen ylioppilaskokeen sijasta suomi toisena kielenä -ylioppilaskokeen. Opiskelijan täytyy opiskella S2:n mukaiset opintojaksot, jotta hän voi osallistua S2:n ylioppilaskokeeseen.

Opintojaksojen suoritusjärjestys:
Suomi toisena kielenä -opinnot on tärkeää aloittaa opintojaksosta S212. Ensimmäisenä opiskeluvuonna opiskellaan opintojaksot S212, S21-S23 ja S214. Toisena opiskeluvuonna opiskellaan opintojaksot S24, S25, S28 ja S215. Kolmantena opiskeluvuonna opiskellaan

opintojaksot S26-S27, S210 ja S213.

Opintojaksojen arviointi:
S2-opinnoissa arviointia tehdään sekä opintojakson aikana että sen lopussa. Arviointiin vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset, sekä aktiivinen työskentely opintojakson aikana. Opintojakson lopussa tehtävä arviointi perustuu sen sisältämien opintojakson tavoitteiden saavuttamiseen sekä työskentelyyn opintojakson aikana. Opinnoissa harjoitellaan myös vertais- ja itsearviointia.

Oppimateriaali:

Kaikilla pakollisilla opintojaksoilla käytetään **Särmän uudistettuja S2-digitehtäviä** (Otava). Huomioi, että oppimateriaalit ovat saatavilla vain sähköisinä. Särmän tietokirjaa ei tarvitse hankkia. Jos hankit materiaalin itse, muista tarkistaa, että ostat **vuoden 2025 uudistetun materiaalin.**

Valinnainen opintojakso S212 Suomen kielen perustaitojen vahvistaminen (2 op)
Opintojakson aikana opiskelija harjoittelee lukio-opinnoissa tarvittavaa yleiskielistä esitystapaa sekä pyrkii itsearvioinnin kautta muodostamaan realistisen kuvan oman suomen kielen taitonsa vahvuuksista ja kehittämisen kohteista. Opiskelija kertaa ja harjoittelee suomen kielen keskeisimpiä rakenteita sekä omaksuu lukio-opiskelussa tarvittavia opiskelustrategioita. Osa tämän opintojakson töistä ja tehtävistä voidaan hyväksilukea Tampereen aikuislukion opintojakson S21 osasuorituksiksi.

Oppimateriaali: Opettajan Moodle-alustalla jakama materiaali. (Tälle opintojaksolle ei tarvita digitehtäväkirjaa.)

Opintojaksot S21 ja S214 opetetaan yhtä aikaa kahden periodin aikana.

Pakollinen opintojakso S21 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)
Opintojakson tavoitteena on monipuolistaa opiskelijan tekstikäsitystä esimerkiksi havainnoimalla kielen rakenteiden ja ilmausten käyttöä erilaisissa teksteissä. Opiskelija harjoittelee erilaisten tekstien tuottamista ja oppii käyttämään erilaisia tekstejä oman kirjoittamisen pohjana sekä kehittää tekstien ymmärtämisessä tarvittavia strategioita.
Oppimateriaali: Särmä 1 S2-digitehtävät (2025). Otava.

Valinnainen opintojakso S214 Rakenteiden kertaus (2 op)
Opintojakson tavoitteena on hahmottaa suomen kielen rakenteiden kokonaisuuden ja kertaa keskeisimmät perusrakenteet.
Oppimateriaali: Opettajan Moodle-alustalla jakama materiaali.

Pakolliset opintojaksot S22 ja S23 opetetaan yhtä aikaa samassa periodissa.

Pakollinen opintojakso S22 Kieli- ja tekstitietoisuus (1 op)
Opintojakson tavoitteena on kehittää kielitietoisuutta ja monilukutaitoa sekä oppia ymmärtämään kielen merkitys oppimiselle ja ajattelulle. Opintojakson aikana opiskelija harjaantuu hyödyntämään erilaisia kielenkäyttötilanteita kielitaitonsa kehittämisessä sekä arvioimaan omaa kielitaitoaan.
Oppimateriaali: Särmä 2 S2-digitehtävät (2025). Otava.

Pakollinen opintojakso S23 Vuorovaikutus 1 (1 op)
Opintojakson aikana opiskelija kehittää viestintätaitojaan ja -rohkeuttaan kuuntelijana, puhujana, lukijana ja kirjoittajana, syventää viestijäkuvaansa sekä oppii havainnoimaan vuorovaikutusta ja ryhmäviestinnän ilmiöitä.
Oppimateriaali: Särmä 3 S2-digitehtävät (2025). Otava.

Pakollinen opintojakso S24 Kirjallisuus 1 (2 op)
Opintojakson aikana opiskelija kehittää ymmärrystään kirjallisuuden lajeista sekä harjaantuu lukemaan, ymmärtämään ja tulkitsemaan kaunokirjallisia tekstejä.
Oppimateriaali: Särmä 4 S2-digitehtävät (2025). Otava.

Opintojaksot S25 ja S215 opetetaan yhtä aikaa kahden periodin aikana.

Pakollinen opintojakso S25 Tekstien tulkinta 1 (2 op)
Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan. Opiskelija oppii tarkastelemaan erilaisissa teksteissä käytettäviä argumentoinnin keinoja sekä oppii myös itse perustelemaan mielipiteitään yhä monipuolisemmin sekä kirjoittajana että puhujana.
Oppimateriaali: Särmä 5 S2-digitehtävät (2025). Otava.

Valinnainen opintojakso S215 Rakenteiden syventäminen (2 op)
Opintojaksolla opiskelija syventää tietoaan suomen kielen vaativista rakenteista ja vakiinnuttaa niitä omaan kielenkäyttöönsä.
Oppimateriaali: Opettajan Moodle-alustalla jakama materiaali.

Opintojaksot S26 ja S213 opetetaan yhtä aikaa samassa periodissa.

Pakollinen opintojakso S26 Kirjoittaminen (1 op)
Opintojakson aikana opiskelija rohkaistuu kirjoittajana, oppii hallitsemaan kirjoittamisprosessin vaiheet sekä oppii laatimaan ja muokkaamaan laajahkoja asiatekstejä. Tekstejä tuotetaan ja arvioidaan myös yhdessä muiden kanssa.
Oppimateriaali: Särmä 6 S2-digitehtävät (2025). Otava.

Valinnainen opintojakso S213 Ylioppilaskokeeseen valmistautuminen (1 op)
Opintojakson aikana opiskelija tutustuu suomi toisena kielenä -ylioppilaskokeen rakenteeseen ja tehtävätyyppeihin, harjoittelee monipuolisesti ylioppilaskokeen tehtäviin vastaamista ja kehittää taitojaan saamansa palautteen avulla.
Oppimateriaali: Opettajan Moodle-alustalla jakama materiaali.

Opintojaksot S27 ja S210 opetetaan yhtä aikaa samassa periodissa.

Pakollinen opintojakso S27 Vuorovaikutus (1 op)

Opintojakson aikana opiskelija kehittää viestintätaitojaan ja -rohkeuttaan sekä syventää viestijäkuvaansa. Opintojaksossa harjoitellaan kuullun ymmärtämisen ja keskusteluun osallistumisen strategioita, kirjoitetaan vuorovaikutustilanteisiin liittyviä tekstejä ja perehdytään ryhmäviestinnän ilmiöihin.
Oppimateriaali: Opettajan Moodle-alustalla jakama materiaali.

Valinnainen opintojakso S210 Kirjoittaminen 2 (2 op)

Opintojaksolla opiskelija kehittää taitoa kehittää omaäänistä kirjoittamista ja syventää edelleen taitoaan ilmaista ja perustella ajatuksiaan kirjoittamalla myös hyödyntäen muita tekstejä.
Oppimateriaali: Opettajan Moodle-alustalla jakama materiaali.

Valinnainen opintojakso S28 Kirjallisuus 2 (2 op)

Opintojakson aikana opiskelija lisää kaunokirjallisuuden tuntemustaan ja kehittää kykyään tarkastella ja ymmärtää suomalaista ja maailmankirjallisuutta. Opintojaksolla tutkitaan erilaisia kaunokirjallisen tekstin tulkintaan vaikuttavia konteksteja ja tutustutaan suomalaisen kirjallisuuden keskeisiin teoksiin ja teemoihin.
Oppimateriaali: Opettajan Moodle-alustalla jakama materiaali.

Englanti A-oppimäärä (ENA)

Pakollisia opintojaksoja on kuusi (ENA1 – ENA6), valtakunnallisia syventäviä kaksi (ENA7 ja ENA8) ja koulukohtaisia syventäviä kuusi (ENA9 - ENA14). Pakollisia opintojaksoja on tarjolla lähi-. etä- ja verkko-opetuksena. Valtakunnalliset ja koulukohtaiset syventävät opintojaksot toteutetaan vain lähiopetuksena, lukuun ottamatta opintojaksoja ENA9 ja ENA12.

Opintojaksojen suoritusjärjestys:
Pakolliset ja valtakunnalliset syventävät opintojaksot suositellaan suoritettavaksi numerojärjestyksessä. Koulukohtaisten syventävien opintojaksojen suoritusjärjestys käy ilmi ao. kuvauksesta.

Opintojaksojen arviointi:
Arviointi perustuu opiskelijan jatkuvaan aktiiviseen oppituntityöskentelyyn, mahdollisiin koetuloksiin ja muihin opintoihin kuuluviin suorituksiin. Pakolliset ja valtakunnalliset syventävät opintojaksot (1-8) arvioidaan arvosanoin 4-10. Koulukohtaiset syventävät opintojaksot arvioidaan suoritusmerkinnällä (S).

Oppimateriaali:
Kirjasarjan materiaalit: https://oppimisenpalvelut.otava.fi/oppimateriaalit/lukio/new-insights-lops21/

Koulukohtainen syventävä opintojakso ENA9 Englannin alkuverryttely (2op)
Opintojakso on tarkoitettu kaikille lukion A-englannin opinnot aloittaville opiskelijoille. Se on erityisen tärkeä niille, joiden edellisistä englannin kielen opinnoista on jo aikaa tai jotka kaipaavat kielen perusrakenteiden vahvistamista. Opiskelun aikana perehdytään myös lukion opiskelutapoihin.
Suoritusjärjestyksestä: Opintojakso suositellaan opiskeltavaksi ennen pakollisia opintoja.

Rakenteet: Kieliopin peruskäsitteistö, aktiivin aikamuodot, kysymys- ja kieltolauseen muodostaminen.
Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S).

Oppimateriaali: Karapalo et al.: ***New Insights*** *1-2*, Otava (LOPS2021).

Pakollinen opintojakso ENA1 Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen (1op)
Opiskelija perehtyy englantiin maailmankielenä ja kommunikaation välineenä. Opintojaksolla kehitetään opiskelutaitoja itsenäisesti ja ryhmässä, aloitetaan oman kieliprofiilin rakentaminen sekä asetetaan tavoitteita jatkoa varten.
Tekstit: Opintojakson aihealueen tekstejä kirjan eri teemakokonaisuuksista ja niihin liittyviä suullisen viestinnän harjoituksia.
Rakenteet: Aktiivin aikamuodot, liitekysymykset.
Arviointi on monipuolista ja huomioi kielitaidon eri osa-alueet. Mahdollisia arvioitavia näyttöjä voivat olla kirjalliset ja suulliset tuotokset. Opintojaksolla voidaan hyödyntää itse- ja vertaisarviointia. Opintojakso arvioidaan asteikolla 4-10.

Oppimateriaali: Karapalo et al.: ***New Insights, Modules 1-2*** (Otava)

Pakollinen opintojakso ENA2 Englanti globaalina kielenä (3op)
Opintojaksolla harjoitellaan toimintaa kielelliseltä ja kulttuuriselta vaativuudeltaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa eri viestintäkanavia käyttäen, myös kansainvälisessä kontekstissa. Opiskelija harjoittelee taitoa olla aktiivinen keskustelija ja toisia kuunteleva kielenkäyttäjä.
Tekstit: Opintojakson aihealueiden tekstejä kirjan eri teemakokonaisuuksista ja niihin liittyviä suullisen viestinnän harjoituksia.
Rakenteet: Tuleva aika, ehtovirkkeet, sanajärjestys, muodolliset subjektit it ja there, persoonapronominit, passiivi, kansallisuussanat.
Arviointi on monipuolista ja huomioi kielitaidon eri osa-alueet. Mahdollisia arvioitavia näyttöjä voivat olla kirjalliset ja suulliset tuotokset. Opintojaksolla voidaan arvioida esim. suullinen esitys. Opintojakso arvioidaan asteikolla 4-10.

Oppimateriaali: Karapalo et al.: ***New Insights, Modules 1-2*** (Otava)

Pakollinen opintojakso ENA3 Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä
Opintojakson aihepiireinä ovat erilaiset kulttuuriset ilmiöt, mediat sekä luova toiminta. Opiskelija harjoittelee itseilmaisua esim. tuottamalla ja tulkitsemalla erilaisia tekstejä.
Tekstit: Opintojakson aihealueiden tekstejä kirjan eri teemakokonaisuuksista ja niihin liittyviä suullisen ja kirjallisen viestinnän harjoituksia.
Rakenteet: Substantiivien yksikkö ja monikko, artikkelit ja genetiivi
Arviointi on monipuolista ja huomioi kielitaidon eri osa-alueet. Mahdollisia arvioitavia näyttöjä voivat olla kirjalliset ja suulliset tuotokset. Opintojaksolla voidaan arvioida esim. laajahko luovan ilmaisun tuotos tai projektityö. Opintojakso arvioidaan asteikolla 4-10.

Oppimateriaali: Karapalo et al.: ***New Insights, Module 3*** (Otava)

Pakollinen opintojakso ENA4 Englannin kieli vaikuttamisen välineenä

Opintojakson aikana tarkastellaan osallisuuden, aktiivisen toimijuuden ja demokratian rakentumista englannin kielellä kielellisesti, kulttuurisesti ja katsomuksellisesti monimuotoisessa maailmassa. Opintojaksolla kehitetään tiedonhankintataitoja ja kriittistä lukutaitoa.
Tekstit: Opintojakson aihealueen tekstejä kirjan eri teemakokonaisuuksista.
Rakenteet: Vaillinaiset apuverbit, indefiniittipronominit, relatiivipronominit, ajan ja paikan prepositiot
Arviointi on monipuolista ja huomioi kielitaidon eri osa-alueet. Mahdollisia arvioitavia näyttöjä voivat olla kirjalliset ja suulliset tuotokset. Opintojaksolla voidaan arvioida esim. laajahko luovan ilmaisun tuotos tai projektityö. Opintojakso arvioidaan asteikolla 4-10.

Oppimateriaali: Karapalo et al.: ***New Insights, Module* 4** (Otava)

Pakollinen opintojakso ENA5 Kestävä tulevaisuus ja tiede

Opintojaksolla syvennetään tekstin tulkinnan ja tuottamisen sekä tiedonhankinnan taitoja sekä pohditaan erilaisia tulevaisuudenvisioita erityisesti eri tieteenalojen ja kestävän kehityksen näkökulmista.
Tekstit: Opintojakson aihealueen tekstejä kirjan eri teemakokonaisuuksista.
Rakenteet: Infinitiivi ja ing-muoto, paljoussanat, lukusanat ja ajan ilmaukset, sananmuodostusoppia.
Arviointi on monipuolista ja huomioi kielitaidon eri osa-alueet. Mahdollisia arvioitavia näyttöjä voivat olla kirjalliset ja suulliset tuotokset. Opintojaksolla voidaan arvioida esim. laajahko luovan ilmaisun tuotos tai projektityö. Opintojakso arvioidaan asteikolla 4-10.

Oppimateriaali: Karapalo et al.: ***New Insights, Module 5*** (Otava)

Pakollinen opintojakso ENA6 Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä

Opintojaksolla syvennetään käsitystä kielitaidosta työelämätaitona ja sosiaalisena pääomana, tutustutaan tekstilajeihin, joita opiskelijat kohtaavat mahdollisissa jatko-opinnoissa tai työelämässä sekä käsitellään erilaisia talouden ilmiöitä.
Tekstit: Opintojakson aihealueen tekstejä kirjan eri teemakokonaisuuksista.
Rakenteet: Adjektiivit ja adverbit, epäsuora kerronta, adjektiivi/substantiivi/verbi + prepositio.
Arviointi on monipuolista ja huomioi kielitaidon eri osa-alueet. Mahdollisia arvioitavia näyttöjä voivat olla kirjalliset ja suulliset tuotokset. Opintojaksolla voidaan arvioida esim. laajahko luovan ilmaisun tuotos tai projektityö. Opintojakso arvioidaan asteikolla 4-10.

Oppimateriaali: Karapalo et al.: ***New Insights, Module 6*** (Otava)

Valtakunnallinen syventävä opintojakso ENA7 Ympäristö ja kestävä elämäntapa

Opintojaksolla tutustutaan globaaleihin ympäristökysymyksiin ja käsitellään kestävään elämäntapaan liittyviä kysymyksiä.
Tekstit: Opintojakson aihealueen tekstejä kirjan eri teemakokonaisuuksista.
Rakenteet: Lauseenvastikkeet, konjunktiot ja sidossanat, pilkun ja ison alkukirjaimen käyttö, apuverbien erityistapauksia ja prepositioilmauksia.
Arviointi on monipuolista ja huomioi kielitaidon eri osa-alueet. Mahdollisia arvioitavia näyttöjä voivat olla kirjalliset ja suulliset tuotokset. Opintojaksolla voidaan arvioida esim. laajahko luovan ilmaisun tuotos tai projektityö. Opintojakso arvioidaan asteikolla 4-10.

Oppimateriaali: Karapalo et al.: ***New Insights, Module 7*** (Otava)

Koulukohtainen syventävä opintojakso ENA12 Ylioppilaskirjoituksiin valmentautuminen
Tällä opintojaksolla varmennat niitä kielitaidon osa-alueita, jotka vielä kaipaavat harjoitusta ennen ylioppilaskirjoituksia.
Suoritusjärjestyksestä: Opintojakso suositellaan opiskeltavaksi valtakunnallisien syventävien opintojaksojen jälkeen ylioppilastutkinnon A-englannin kokeeseen valmistauduttaessa.
Sisältö: Kielitaidon kaikkien osa-alueiden syventämistä ja vahvistamista (kuullun ymmärtäminen, luetun ymmärtäminen, kirjallinen ilmaisu, rakenteiden hallinta), esim. ylioppilaskirjoituksien koeosioita.
Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä (S).

Oppimateriaali: Oppimateriaali ilmoitetaan opintojakson ensimmäisellä tunnilla.

B1-ruotsi (RUB1)

Pakollisia opintojaksoja on viisi (RUB1 - RUB5), valtakunnallisia syventäviä on kaksi (RUB6 ja RUB7) sekä koulukohtaisia valinnaiset neljä (RUB8, RUB9, RUB11, RUB10). Pakollisia opintojaksoja on tarjolla sekä lähi - että verkko-opetuksena. Valtakunnalliset syventävät opintojaksot toteutetaan vain lähiopetuksena.

Opintojaksojen suoritusjärjestys:
Pakolliset opintojaksot suositellaan suoritettavaksi numerojärjestyksessä. Valtakunnallisten syventävien opintojaksojen ja koulukohtaisten valinnaiset opintojaksojen suoritusjärjestys käy ilmi ao. opintojakson kuvauksesta.

Opintojaksojen arviointi:
Arviointi perustuu opiskelijan jatkuvaan aktiiviseen oppituntityöskentelyyn ja opintoihin kuuluviin suorituksiin. Pakolliset ja valtakunnalliset syventävät opintojaksot (1–7) arvioidaan arvosanoin (4–10). Koulukohtaiset syventävät opintojaksot arvioidaan suoritusmerkinnällä (S).

Koulukohtainen opintojakso RUB8 Perusasteen ruotsin kertausta

Tästä se lähtee! Tule kertaamaan ruotsin keskeistä sanastoa, rakenteita ja lyhyitä suullisia harjoituksia ja reagointia puheeseen arkipäivän tilanteissa.
Opintojaksoa suositellaan opiskeltavaksi ennen ensimmäistä pakollista opintojaksoa tai myöhemminkin kertaavana opintojaksona.

Oppimateriaali: Blom et al.: Fokus 1–2, Otava (LOPS 2021).

Pakollinen opintojakso RUB1 Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen (1 op)

Opintojaksolla harjoitellaan vuorovaikutustaitoja arkielämään liittyvissä kielenkäyttötilanteissa. Opiskelija pyrkii löytämään omaa oppimista tukevia työtapoja, asettamaan tavoitteita ja kehittämään opiskelustrategioita.
Aihepiireinä Ruotsi, maamme kaksikielisyys ja vapaa-aika. Opintojaksossa painotetaan keskeisiä puheviestinnän strategioita.

Rakenteet: Kerrataan perusasteen kielioppia, mm. päälauseen sanajärjestys, kysymyssanat ja kysymyslause ja lukusanat.
Arviointi on monipuolista ja huomioi kielitaidon eri osa-alueet. Mahdollisia arvioitavia näyttöjä voivat olla kirjalliset ja suulliset tuotokset. Opintojaksolla voidaan hyödyntää itse- ja vertaisarviointia.

Oppimateriaali: Blom et al.: Fokus 1–2, Otava (LOPS 2021).

Pakollinen opintojakso RUB2 Ruotsin kieli arjessani (3 op)

Opintojaksolla käsitellään ihmissuhteisiin ja arkielämään liittyviä teemoja. Opiskelija harjoittelee toimimista aktiivisena keskustelijana ja kuuntelevana kielenkäyttäjänä. Kiinnitetään erityistä huomiota ääntämiseen.
Aihepiirit: Ystävyys, opiskelu, perhe, ruoka, ulkonäkö, vaatteet, hyvinvointi.
Rakenteet: sanaston ja rakenteiden vahvistamista, persoonapronominit, verbin taivutus ja aikamuodot, käskymuoto, substantiivin taivutus ja käyttö, adjektiivin taivutus ja käyttö, alistuskonjunktiolla alkava sivulause ja tavallisimmat prepositiot.
Arviointi on monipuolista ja huomioi kielitaidon eri osa-alueet. Mahdollisia arvioitavia näyttöjä voivat olla kirjalliset ja suulliset tuotokset. Opintojaksolla voidaan hyödyntää itse- ja vertaisarviointia.

Oppimateriaali: Blom et al.: Fokus 1–2, Otava (LOPS 2021).

Pakollinen opintojakso RUB3 Kulttuuri ja mediat

Aihepiirit: Kotimaa sekä suomen- että ruotsinkielisestä näkökulmasta. Kulttuuri ja musiikki.
Rakenteet: adjektiivin vertailu, relatiivilauseet ja epäsuorat kysymyslauseet, pronominioppi, prepositioita.
Arviointi on monipuolista ja huomioi kielitaidon eri osa-alueet. Mahdollisia arvioitavia näyttöjä voivat olla kirjalliset ja suulliset tuotokset. Opintojaksolla voidaan hyödyntää itse- ja vertaisarviointia.

Oppimateriaali: Blom et al.: Fokus 3, Otava (LOPS2021).

Pakollinen opintojakso RUB4 Monenlaiset elinympäristömme

Aihepiireinä erilaiset elämänkatsomukset, moninaisuus ja maahanmuutto sekä Islanti.
Rakenteet: Konditionaali, apuverbit, epäsäännölliset verbit ja johdosverbit.

Oppimateriaali: Blom et al.: Fokus 4, Otava (LOPS 2021).

Pakollinen opintojakso RUB5 Opiskelu- ja työelämää ruotsiksi

Aihepiireinä Norja, tulevaisuuden suunnitelmat, suhde kuluttamiseen, jatko-opinnot ja työelämä.
Rakenteet: S-passiivi, s-päätteiset verbit ja partisiipin preesens, prepositiot ajanilmauksissa.

Oppimateriaali: Blom et al.: Fokus 5 Otava, (LOPS 2021).

Valtakunnallinen valinnainen opintojakso RUB6 Viesti ja vaikuta puhuen

Opintojakson tavoite on harjoittaa erilaisia puheviestinnän arkipäivän tilanteita ja suullisen kielen käyttöä.

Opintojakson aihepiirit: matkat, ihmissuhteet, yhteiskunta ja vaikuttaminen ja Tanska. Kerrataan kielioppia. Opintojakso tukee ylioppilaskirjoituksiin valmentautumista.
Arviointi määräytyy jatkuvan näytön perusteella. On myös mahdollisuus suorittaa valtakunnallinen suullinen kielitaidon koe. Valtakunnallisesta suullisen kielitaidon kokeesta saa erillisen todistuksen.

Oppimateriaali: Blom et al.: Fokus 6, Otava (LOPS 2021)

Valtakunnallinen valinnainen opintojakso RUB7 Kestävä elämäntapa

Opintojakson tavoitteena on kehittää tekstinlukutaitoja entistä vaativimpien tekstien avulla. Valmistaudutaan ylioppilaskokeisiin harjoittelemalla sen eri tehtävätyyppejä.
Opintojakson aiheet ovat ympäristö, kestävä kehitys, liikenne ja mediatietoisuus. Kieliopista partisiipin perfekti, adverbit sekä prepositioilmaukset. Opintojakso on tärkeä ylioppilaskirjoituksiin valmistautuville.

Oppimateriaali: Blom et al.: Fokus 7, Otava (LOPS 2021)

Koulukohtainen valinnainen opintojakso RUB10 Kohti ylioppilaskirjoituksia

Tämä opintojakso on suunnattu abeille. Opintojaksolla perehdytään yo-kokeen eri osa-alueisiin. Kerrataan myös ruotsin kielen keskeisiä rakenteita ja harjoitellaan kirjoittamista, kuullun ja luetun ymmärtämistä.

Oppimateriaali: Huuskonen et al.: Fokus abi, Otava (LOPS2021).

Koulukohtainen opintojakso RUB9 Ruotsin kielen perusteiden vahvistaminen

Opintojaksolla vahvistetaan ja kerrataan aiemmin opittuja kielen eri osa-alueita. Mietimme yhdessä, miten saada työkaluja ruotsin kielen opiskeluun. Tuetaan opiskelijan oppimisstrategioita. Opintojaksoa suositellaan opiskelijoille, joilla on haasteita kielten opinnoissa tai opiskelusta on jo aikaa.

Oppimateriaali: Opettajan oma materiaali.

Koulukohtainen valinnainen opintojakso RUB11 Viesti ja vaikuta kirjoittaen

Tällä opintojaksolla opit kirjoittamaan sujuvammin. Etenemme ryhmän tarpeiden mukaan. Voit osallistua missä tahansa opintojesi vaiheessa.

Oppimateriaali: Opettaja ilmoittaa materiaalin.

B3-espanja (EAB3)

Pakollisia opintojaksoja ei ole, valtakunnallisia valinnaisia on kahdeksan (EAB31–EAB38) ja koulukohtaisia valinnaisia opintojaksoja yksi (EAB39).

Opintojaksojen suoritusjärjestys:
Opintojaksot 1–8 suositellaan suoritettavaksi pääsääntöisesti numerojärjestyksessä.

Opintojaksojen arviointi:
Arviointi perustuu opiskelijan jatkuvaan aktiiviseen osallistumiseen oppimisprosessissa. Valtakunnalliset valinnaiset opintojaksot arvioidaan numeroin (4–10). Koulukohtainen valinnainen opintojakso EAB39 arvioidaan suoritusmerkinnällä (S).

Valtakunnallinen valinnainen opintojakso EAB31 Perustason alkeet 1 (2op)

Harjoittelemme viestimistä arjen tutuissa puhetilanteissa kulttuurille ominaisella tavalla. Tutustumme kielen perusrakenteisiin ja kohteliaisuuteen liittyviin ilmauksiin ja harjoittelemme tilanteita tervehtimisestä ja esittäytymisestä kahvilassa asioimiseen sekä perheestä ja harrastuksista kertomiseen.

Oppikirja: ¡Nos vemos! 1 (LOPS2021) Otava, painettu tai digikirja

Valtakunnallinen valinnainen opintojakso EAB32 Perustason alkeet 2 (2op)

Vahvistamme edelleen puhevalmiutta erilaisissa arjen tilanteissa ja espanjankielisiin kulttuureihin tutustumista. Laajennamme kielen perusrakenteiden tuntemusta ja teemme pienimuotoisia kirjallisia viestintätehtäviä. Opintojaksossa harjoittelemme kertomaan omasta lähipiiristä, kuvailemaan arjen tilanteita ja asioimaan kaupoissa ja ravintoloissa.

Oppikirja: ¡Nos vemos! 2 (LOPS2021) Otava, painettu tai digikirja

Valtakunnallinen valinnainen opintojakso EAB33 Perustason alkeet 3 (2p)

Opettelemme reagoimaan tavallisissa kielenkäyttötilanteissa ja kertomaan harrastuksista, vapaa-ajasta, ihmissuhteista ja opiskeluista. Opettelemme uusia ja kertaamme vanhoja rakenteita sekä kehitämme aihepiirin sanaston hallintaa. Vahvistamme edelleen puhevalmiutta.

Oppikirja: ¡Nos vemos! 3 (LOPS2021) Otava, painettu tai digikirja

Valtakunnallinen valinnainen opintojakso EAB34 Perustaso 1 (2op)

Opintojaksolla havainnoimme omaa ja kohdekielen kulttuuria ja niiden eroja sekä opimme kertomaan omasta kulttuurista kohdekielellä. Harjoittelemme myös mm. lentokentällä asioimista ja mobiililaitteiden sekä sosiaalisen median käytöstä keskustelemista.

Oppikirja: ¡Nos vemos! 4 (LOPS2021) Otava, painettu tai digikirja

Valtakunnallinen valinnainen opintojakso EAB35 Perustaso 2 (2op)

Tutustumme erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoittelemme keskustelemaan niihin liittyvistä asioista. Tutustumme myös espanjankielisen maailman historiaan ja opimme kertomaan menneistä tapahtumista. Kertaamme aikaisempien

opintojaksojen rakenteita ja kehitämme vuorovaikutustaitoja.

Oppikirja: ¡Nos vemos! 5 (LOPS2021) Otava, painettu tai digikirja

B3-ranska (RAB3)

Pakollisia opintojaksoja ei ole, valtakunnallisia valinnaisia on kahdeksan (RAB31 - RAB38) ja koulukohtaisia valinnaisia opintojaksoja yksi (RAB39).

Opintojaksojen suoritusjärjestys:

Opintojaksot suositellaan suoritettavaksi pääsääntöisesti numerojärjestyksessä.

Opintojaksojen arviointi:

Arviointi perustuu opiskelijan jatkuvaan aktiiviseen osallistumiseen oppimisprosessissa. Valtakunnalliset opintojaksot arvioidaan numeroin (4–10). Koulukohtainen valinnainen opintojakso RAB311 arvioidaan suoritusmerkinnällä (S).

Valtakunnallinen valinnainen opintojakso RAB31 Perustason alkeet 1 (2op*)*
Opettelemme ranskan kielen ääntämistä ja intonaatiota. Harjoittelemme viestimistä arjen tutuissa puhetilanteissa. Tutustumme kielen perusrakenteisiin ja kohteliaisuuteen liittyviin ilmauksiin. Opettelemme kertomaan perheestä ja kodista, asioimaan ravintolassa, keskustelemaan harrastuksista ja sopimaan tapaamisista.

Oppikirja: J'aime 1 (LOPS2021) Otava, painettu tai digikirja

Valtakunnallinen valinnainen opintojakso RAB32 Perustason alkeet 2 (2op)
Vahvistamme edelleen puhevalmiutta erilaisissa arjen tilanteissa sekä jatkamme ääntämisen opettelua. Harjoittelemme kaupungilla asioimista, vapaa-ajasta ja matkasuunnitelmista keskustelemista sekä omien mieltymysten ilmaisemista.

Oppikirja: J'aime 2 (LOPS2021) Otava, painettu tai digikirja

Valtakunnallinen valinnainen opintojakso RAB33 Perustason alkeet 3 (2op)
Opettelemme reagoimaan tavallisissa kielenkäyttötilanteissa ja kertomaan harrastuksista, vapaa-ajasta ja opiskeluista. Opettelemme uusia ja kertaamme vanhoja rakenteita sekä kehitämme aihepiirin sanaston hallintaa. Vahvistamme edelleen puhevalmiutta.

Oppikirja: J'aime 3 (LOPS2021) Otava, painettu tai digikirja

Valtakunnallinen valinnainen opintojakso RAB34 Perustaso 1 (2op)
Opintojaksolla havainnoimme omaa ja kohdekielen kulttuuria ja niiden eroja sekä opimme kertomaan omasta kulttuurista kohdekielellä. Harjoittelemme monipuolisesti suullista ja kirjallista viestintää.

Oppikirja: J'aime 4 (LOPS2021) Otava, painettu tai digikirja

Valtakunnallinen valinnainen opintojakso RAB35 Perustaso 2 (2op)

Tutustumme erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoittelemme keskustelemaan niihin liittyvistä asioista. Kertaamme aikaisempien opintojaksojen rakenteita ja kehitämme vuorovaikutustaitoja.

Oppikirja: J'aime 5 (LOPS2021) Otava, painettu tai digikirja

Valtakunnallinen valinnainen opintojakso RAB36 Perustaso 2 (2op)
Tällä opintojaksolla tutustumme ranskankieliseen kulttuuriin. Teemoina meillä on musiikki, muoti, kirjallisuus, elokuvat, kuvataiteet, sarjakuvat, pelit ja teatteri.
Kieliopissa keskitymme konditionaaliin ja futuuriin.

Oppikirja: J'aime 6 (LOPS2021) Otava, painettu tai digikirja

Valtakunnallinen valinnainen opintojakso RAB37 Perustaso 2 (2op)
Opintojakson aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin. Vahvistamme opiskelijan itseluottamusta työelämään liittyvissä kielenkäyttötilanteissa.

Oppikirja: J'aime 7 (LOPS2021) Otava, painettu tai digikirja

B3-saksa (SAB3)

Pakollisia opintojaksoja ei ole, valtakunnallisia valinnaisia on kahdeksan (SAB31–SAB38) ja koulukohtaisia valinnaisia opintojaksoja yksi (SAB39).

Opintojaksojen suoritusjärjestys:
Opintojaksot 1–8 suositellaan suoritettavaksi pääsääntöisesti numerojärjestyksessä.

Opintojaksojen arviointi:
Arviointi perustuu opiskelijan jatkuvaan aktiiviseen osallistumiseen oppimisprosessissa. Valtakunnalliset syventävät Opintojaksot arvioidaan numeroin (4–10). Koulukohtainen syventävä Opintojakso SAB311 arvioidaan suoritusmerkinnällä (S).

Valtakunnallinen valinnainen opintojakso SAB31 Perustason alkeet 1 (2 op)
Opettelemme saksan kielen ääntämistä ja intonaatiota. Harjoittelemme viestimistä arjen tutuissa puhetilanteissa. Tutustumme kielen perusrakenteisiin ja kohteliaisuuteen liittyviin ilmauksiin. Opintojakson pääpaino on puhevalmiuden kehittämisessä.

Oppikirja: Magazin.de 1 (LOPS21) Otava, painettu tai digikirja

Valtakunnallinen valinnainen opintojakso SAB32 Perustason alkeet 2 (2 op)
Vahvistamme edelleen puhevalmiutta erilaisissa arjen tilanteissa sekä jatkamme ääntämisen opettelua. Laajennamme kielen perusrakenteiden tuntemusta ja teemme pienimuotoisia kirjallisia viestintätehtäviä. Opintojaksossa harjoittelemme kertomaan omasta lähipiiristä ja kuvailemaan arjen tilanteita.

Oppikirja: Magazin.de 2 (LOPS21) Otava, painettu tai digikirja

Valtakunnallinen valinnainen opintojakso SAB33 Perustason alkeet 3 (2 op)
Opettelemme reagoimaan tavallisissa kielenkäyttötilanteissa ja kertomaan harrastuksista, vapaa-ajasta ja opiskeluista. Opettelemme uusia ja kertaamme vanhoja rakenteita sekä kehitämme aihepiirin sanaston hallintaa. Vahvistamme edelleen puhevalmiutta.

Oppikirja: Magazin.de 3 (LOPS21) Otava, painettu tai digikirja

Valtakunnallinen valinnainen opintojakso SAB34 Perustaso 1 (2 op)
Opintojaksolla havainnoimme omaa ja kohdekielen kulttuuria ja niiden eroja sekä opimme kertomaan omasta kulttuurista kohdekielellä. Harjoittelemme monipuolisesti suullista ja kirjallista viestintää.

Oppikirja: Magazin.de 4 (LOPS21) Otava, painettu tai digikirja

Valtakunnallinen valinnainen opintojakso SAB35 Perustaso 2 (2 op)
Tutustumme erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoittelemme keskustelemaan niihin liittyvistä asioista. Kertaamme aikaisempien opintojaksojen rakenteita ja kehitämme vuorovaikutustaitoja.

Oppikirja: Magazin.de 5 (LOPS21) Otava, painettu tai digikirja

B3-venäjä (VEB3)

Pakollisia opintojaksoja ei ole, valtakunnallisia valinnaisia on kahdeksan (VEB31–VEB38).

B2-venäjän opinnot perusopetuksessa alkaneet opiskelijat voivat jatkaa opintojaan **opintojaksolta VEB33**.

Opintojaksojen suoritusjärjestys:
Opintojaksot 1–8 suositellaan suoritettavaksi pääsääntöisesti numerojärjestyksessä.

Opintojaksojen arviointi:
Arviointi perustuu opiskelijan jatkuvaan aktiiviseen osallistumiseen oppimisprosessissa. Valtakunnalliset syventävät opintojaksot arvioidaan numeroin (4–10).

Valtakunnallinen valinnainen opintojakso VEB31 Perustason alkeet 1 (2 op)
Opettelemme venäjän kielen ääntämistä ja intonaatiota. Harjoittelemme kyrillisten kirjainten tunnistamista ja kirjoittamista, kohteliaita ilmauksia sekä arjen tuttuja puhetilanteita. Tutustumme kielen perusrakenteisiin. Opintojakson pääpaino on puhevalmiuden kehittämisessä.

Oppikirja: Ponjatno! 1–3 (LOPS21) painettu kirja tai Ponjatno! 1 (LOPS21) digikirja (Otava)

Valtakunnallinen valinnainen opintojakso VEB32 Perustason alkeet 2 (2 op)
Vahvistamme puhevalmiutta erilaisissa arjen tilanteissa sekä jatkamme ääntämisen opettelua.

Laajennamme kielen perusrakenteiden tuntemusta ja teemme pienimuotoisia kirjallisia viestintätehtäviä. Opimme kertomaan omasta lähipiiristä ja kuvailemaan arjen tilanteita.

Oppikirja: Ponjatno! 1–3 (LOPS21) painettu kirja tai Ponjatno! 2 (LOPS21) digikirja (Otava)

Valtakunnallinen valinnainen opintojakso VEB33 Perustason alkeet 3 (2 op)

Opettelemme reagoimaan tavallisissa kielenkäyttötilanteissa ja kertomaan harrastuksista, vapaa-ajasta ja opiskeluista. Opettelemme uusia ja kertaamme vanhoja rakenteita sekä kehitämme aihepiirin sanaston hallintaa. Vahvistamme edelleen puhevalmiutta.

Oppikirja: Ponjatno! 1–3 (LOPS21) painettu kirja tai Ponjatno! 3 (LOPS21) digikirja (Otava)

Valtakunnallinen valinnainen opintojakso VEB34 Perustaso 1 (2 op)

Opintojaksolla havainnoimme omaa ja kohdekielen kulttuuria ja niiden eroja sekä opimme kertomaan omasta kulttuurista kohdekielellä. Harjoittelemme monipuolisesti suullista ja kirjallista viestintää.

Oppikirja: Ponjatno! 4–6 (LOPS21) painettu kirja tai Ponjatno! 4 (LOPS21) digikirja (Otava)

Valtakunnallinen valinnainen opintojakso VEB35 Perustaso 2 (2 op)

Tutustumme erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoittelemme keskustelemaan niihin liittyvistä asioista. Kertaamme aikaisempien opintojaksojen rakenteita ja kehitämme vuorovaikutustaitoja.

Oppikirja: Ponjatno! 4–6 (LOPS21) paperikirja tai Ponjatno! 5 (LOPS21) digikirja (Otava)

Matematiikka

Opiskelun aloitus

Matematiikan opiskelu kannattaa aloittaa opintojaksolla MAY2, mikäli matematiikan opinnoista on pitkä aika tai haluat vahvistaa osaamistasi ennen MAY1-opintojaksoa. Opiskelua jatketaan kaikille yhteisellä opintojaksolla MAY1, minkä jälkeen opiskelija valitsee matematiikan pitkän oppimäärän (MAA) tai lyhyen oppimäärän (MAB).

Matematiikka pitkä (MAA)

Opintojaksojen suositeltu suoritusjärjestys:
MAY2 Johdanto lukion matematiikkaan (2 op)
MAY1 Luvut ja yhtälöt (2 op)
MAA2 Funktiot ja yhtälöt 1 (3 op)
MAY3 Matematiikan ohjelmia (2 op)
MAA3 Geometria (2 op)
MAA4 Analyyttinen geometria ja vektorit (3 op)
MAA11 Algoritmit ja lukuteoria (2 op)
MAA5 Funktiot ja yhtälöt 2 (2 op)
MAA6 Derivaatta (3 op)
MAA7 Integraalilaskenta (2 op)
MAA8 Tilastot ja todennäköisyys (2 op)
MAA9 Talousmatematiikka (1 op)
MAA10 3D-geometria (2 op)
MAA12 Analyysi ja jatkuva jakauma (2 op)
MAA13 Pitkän matematiikan kertaus (2 op)
MAA16 Analyyttisen geometrian tueksi (1 op) (ei lukuvuonna 2025–2026)
MAA14 Polynomifunktioiden tueksi (1 op) (ei lukuvuonna 2025–2026)

Valinnainen opintojakso MAY2 Johdanto lukion matematiikkaan (2 op)

Valitse tämä opintojakso, jos edellisistä matematiikan opinnoista on kulunut aikaa tai haluat kerrata aiemmin opittuja taitoja. Opintojaksolla varmistetaan riittävät peruslaskutaidot lukion matematiikan opiskelua varten. Keskeisiä asioita ovat peruslaskutoimitukset reaaliluvuilla, potenssit, ensimmäisen asteen yhtälö ja prosenttilaskenta.

Oppimateriaali: Opettaja ilmoittaa opintojakson alussa.

Pakollinen opintojakso MAY1 Luvut ja yhtälöt (2 op)

Tämä on pakollinen matematiikan opintojakso, joka on yhteinen sekä lyhyen että pitkän matematiikan opiskelijoille. Opintojaksossa keskitytään perusopetuksessa opiskeltujen sisältöjen kertaamiseen ja syventämiseen.

Oppikirja: Harsunkorpi, Hassinen, ym.: Unioni MAY1. Luvut ja yhtälöt. SanomaPro.

Valinnainen opintojakso MAY3 Matematiikan ohjelmia (2 op)

Tutustutaan matematiikan opiskelussa käytettäviin ohjelmiin ja harjoitellaan matemaattisen tehtävän ratkaisun laatimista ohjelmia apuna käyttäen.

Oppimateriaali: Opettaja ilmoittaa opintojakson alussa.

Pakollinen opintojakso MAA2 Funktiot ja yhtälöt 1 (3 op)

Vahvistetaan yhtälönratkaisuun ja funktion tarkasteluun liittyviä taitoja. Tutustutaan polynomi-, rationaali- ja juurifunktioihin sekä niiden ominaisuuksiin ja käyttöön ilmiöiden matemaattisessa mallintamisessa ja ongelmanratkaisussa.

Oppikirja: Harsukorpi, Heiskanen, ym.: Moodi, Lukion pitkä matematiikka, Funktiot ja yhtälöt 1, MAA2, SanomaPro

Pakollinen opintojakso MAA3 Geometria (2 op)

Harjoitellaan erilaisiin kuvioihin ja kappaleisiin liittyvien tilanteiden hahmottamista. Ratkaistaan erilaisia geometrisia ongelmia. Opitaan hyödyntämään ohjelmistoja geometrian ongelmien ratkaisemisessa.

Oppikirja: Harsukorpi, Heiskanen, ym.: Moodi, Lukion pitkä matematiikka, Geometria, MAA3, SanomaPro

Pakollinen opintojakso MAA4 Analyyttinen geometria ja vektorit (3 op)

Tutkitaan erilaisia käyriä ja niiden yhtälöitä. Opitaan vektorin käsite ja vektorilaskennan perusteet. Hyödynnetään ohjelmistoja käyrien ja vektoreiden tutkimisessa ja niihin liittyvissä sovelluksissa.

Oppikirja: Harsukorpi, Heiskanen, ym.: Moodi, Lukion pitkä matematiikka, MAA4, Analyyttinen geometria ja vektorit, SanomaPro

Pakollinen opintojakso MAA5 Funktiot ja yhtälöt 2 (2 op)

Tutustutaan sini- ja kosinifunktioiden sekä eksponentti- ja logaritmifunktioihin. Harjaannutaan käyttämään ohjelmistoja funktioiden kuvaajien hahmottamisessa, mallintamisessa ja yhtälöiden ratkaisemisessa.

Oppikirja: Harsukorpi, Heiskanen, ym.: Moodi, Lukion pitkä matematiikka, MAA5, Funktiot ja yhtälöt 2, SanomaPro

Pakollinen opintojakso MAA6 Derivaatta (3 op)

Tutustutaan raja-arvon käsitteeseen ja funktion jatkuvuuteen. Harjaannutaan käyttämään derivaattaa funktion ominaisuuksien tutkimisessa ja ääriarvo-ongelmien ratkaisemisessa.

Oppikirja: Harsukorpi, Heiskanen, ym.: Moodi, Lukion pitkä matematiikka, MAA6, Derivaatta, SanomaPro

Pakollinen opintojakso MAA7 Integraalilaskenta (2 op)

Tutustutaan integraalilaskennan peruskäsitteisiin. Opitaan soveltamaan integraalilaskentaa pinta-alojen ja tilavuuksien määrittämisessä.

Oppikirja: Harsukorpi, Heiskanen, ym.: Moodi, Lukion pitkä matematiikka, MAA7, Integraalilaskenta, SanomaPro

Pakollinen opintojakso MAA8 Tilastot ja todennäköisyys (2 op)

Tutustutaan diskreettiin jakaumaan tunnuslukujen, regression ja korrelaation avulla. Perehdytään kombinatorisiin menetelmiin ja todennäköisyyslaskennan perusteisiin.

Oppikirja: Harsukorpi, Heiskanen, ym.: Moodi, Lukion pitkä matematiikka, MAA8, Tilastot ja todennäköisyys, SanomaPro

Pakollinen opintojakso MAA9 Talousmatematiikka (1 op)

Opitaan hyödyntämään matemaattisia valmiuksia talouden suunnitteluun, yrittäjyyteen ja kannattavuuden laskentaan. Sovelletaan lukujonojen kaavoja talouteen liittyvissä matemaattisissa ongelmissa.

Oppikirja: Harsukorpi, Heiskanen, ym.: Moodi, Lukion pitkä matematiikka, MAA9, Talousmatematiikka, SanomaPro

Valinnainen opintojakso MAA10 3D-geometria (2 op)

Syvennetään vektorilaskennan tuntemusta ja opitaan käyttämään vektoreita kolmiulotteisessa avaruudessa. Vahvistetaan avaruusgeometrian osaamista ääriarvosovellusten yhteydessä sekä tutustutaan kahden muuttujan funktioon.

Oppikirja: Harsukorpi, Heiskanen, ym.: Moodi, Lukion pitkä matematiikka, MAA10, 3D-Geometria, SanomaPro

Valinnainen opintojakso MAA11 Algoritmit ja lukuteoria (2 op) *(ei opeteta lukuvuotena 2026- 2027)*

Opitaan tuntemaan algoritmin käsite sekä tutkimaan, kuinka algoritmit toimivat. Perehdytään logiikan ja lukuteorian käsitteisiin, alkulukujen ominaisuuksiin sekä osataan tutkia kokonaislukujen jaollisuutta.

Oppikirja: Harsukorpi, Heiskanen, ym.: Moodi, Lukion pitkä matematiikka, MAA11, Algoritmit ja lukuteoria, SanomaPro

Valinnainen opintojakso MAA12 Analyysi ja jatkuva jakauma (2 op)

Syvennetään ymmärrystä analyysin peruskäsitteistä. Täydennetään integraalilaskennan taitoja sekä perehdytään jatkuvan todennäköisyysjakauman käsitteeseen ja opitaan soveltamaan normaalijakaumaa.

Oppikirja: Harsukorpi, Heiskanen, ym.: Moodi, Lukion pitkä matematiikka, MAA12, Analyysi ja jatkuva jakauma, SanomaPro

Valinnainen opintojakso MAA13 Pitkän matematiikan kertaus (2 op)

Kerrataan ja syvennetään pitkän matematiikan oppimäärän osaamista ja luodaan kokonaiskuva oppimäärän asioista.

Oppimateriaali: Opettaja ilmoittaa opintojakson alussa.

Matematiikka lyhyt (MAB)

Opintojaksojen suositeltu suoritusjärjestys:
MAY2 Johdanto lukion matematiikkaan (2 op)
MAY1 Luvut ja yhtälöt (2 op)
MAB2 Lausekkeet ja yhtälöt (2 op)
MAY3 Matematiikan ohjelmia (2 op)
MAB3 Geometria (2 op)
MAB4 Matemaattisia malleja (2 op)
MAB5 Tilastot ja todennäköisyys (2 op)
MAB6 Talousmatematiikan alkeet (1 op)
MAB7 Talousmatematiikka (1 op)
MAB8 Matemaattinen analyysi (2 op)
MAB9 Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat (2 op)
MAB10 Lyhyen matematiikan kertaus (2 op)

Valinnainen opintojakso MAY2 Johdanto lukion matematiikkaan (2 op)

Valitse tämä opintojakso, jos edellisistä matematiikan opinnoista on kulunut aikaa tai haluat kerrata aiemmin opittuja taitoja. Opintojaksolla varmistetaan riittävät peruslaskutaidot lukion matematiikan opiskelua varten. Keskeisiä asioita ovat peruslaskutoimitukset reaaliluvuilla, potenssit, ensimmäisen asteen yhtälö ja prosenttilaskenta.

Oppimateriaali: Opettaja ilmoittaa opintojakson alussa.

Pakollinen opintojakso MAY1 Luvut ja yhtälöt (2 op)

Tämä on pakollinen matematiikan opintojakso, joka on yhteinen sekä lyhyen että pitkän matematiikan opiskelijoille. Opintojaksossa keskitytään perusopetuksessa opiskeltujen sisältöjen kertaamiseen ja syventämiseen.

Oppikirja: Harsunkorpi, Hassinen, ym.: Unioni MAY1. Luvut ja yhtälöt. SanomaPro.

Valinnainen opintojakso MAY3 Matematiikan ohjelmia (2 op)

Tutustutaan matematiikan opiskelussa käytettäviin ohjelmiin ja harjoitellaan matemaattisen tehtävän ratkaisun laatimista ohjelmia apuna käyttäen.

Oppimateriaali: Opettaja ilmoittaa opintojakson alussa.

Pakollinen opintojakso MAB2 Lausekkeet ja yhtälöt (2 op)

Opintojakson tavoitteena on oppia luottamaan omiin matemaattisiin taitoihin. Annettujen ongelmien ratkaisemisessa käytetään hyväksi lausekkeita, yhtälöitä ja lukujonoja. Opitaan toisen asteen polynomifunktio ja yhtälö.

Oppikirja: Hassinen, Hemmo, Kairema ja Taskinen. Binomi MAB2, Lausekkeet ja yhtälöt. SanomaPro.

Pakollinen opintojakso MAB3 Geometria (2 op)

Ratkaistaan käytännön ongelmia yhdenmuotoisuuden, suorakulmaisen kolmion geometrian ja koordinaatiston avulla. Opitaan määrittämään kuvioiden ja kappaleiden pinta-aloja ja tilavuuksia.

Oppikirja: Alatupa, Hassinen, Hemmo, Kairema ja Taskinen. Binomi MAB3, Geometria. SanomaPro.

Pakollinen opintojakso MAB4 Matemaattisia malleja (2 op)

Opitaan soveltamaan lineaarista ja eksponentiaalista mallia. Ratkaistaan potenssi- ja eksponenttiyhtälöitä.

Oppikirja: Alatupa, Hassinen, Hemmo, Kairema ja Taskinen. Binomi MAB4, Matemaattisia malleja. SanomaPro.

Pakollinen opintojakso MAB5 Tilastot ja todennäköisyys (2 op)

Tutustutaan tilastomatematiikan ja todennäköisyyslaskennan perusteisiin.

Oppikirja: Alatupa, Hassinen, Kairema ja Taskinen. Binomi MAB5, Tilastot ja todennäköisyys. SanomaPro.

Pakollinen opintojakso MAB6 Talousmatematiikan alkeet (1 op)

Opintojakson tavoitteena on oppia ymmärtämään talousmatematiikan peruskäsitteet ja -taidot. Lisäksi syvennetään prosenttilaskennan taitoja.

Oppikirja: Hassinen, Kairema ja Taskinen. Binomi MAB, Talousmatematiikan alkeet. SanomaPro.

Pakollinen opintojakso MAB7 Talousmatematiikka (1 op)

Opintojaksolla käsitellään korkolaskuja, talletuksia ja lainoja. Opintojakso antaa valmiuksia oman talouden suunnitteluun.

Oppikirja: Hassinen, Kairema ja Taskinen. Binomi MAB7, Talousmatematiikka. SanomaPro.

Valinnainen opintojakso MAB8 Matemaattinen analyysi (2 op)

Opetellaan derivaatan käsite muutosnopeuden mittana sekä tutkitaan polynomifunktion kulkua. Määritetään polynomifunktioista ääriarvoja ja suurin ja pienin arvo suljetulla välillä.

Oppikirja: Hassinen, Kairema ja Taskinen. Binomi MAB8, Matemaattinen analyysi. SanomaPro.

Valinnainen opintojakso MAB9 Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat (2 op)

Tutustutaan normaali- ja binomijakaumaan sekä määritetään niihin liittyviä tunnuslukuja ja todennäköisyyksiä. Vahvistetaan tilastojen käsittelytaitoja. Tutustutaan luottamusväleihin ja virhemarginaaleihin.

Oppikirja: Hemmo ja Kairema. Binomi MAB9, Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat. SanomaPro.

Valinnainen opintojakso MAB10 Lyhyen matematiikan kertaus (2 op)

Kerrataan ja syvennetään lyhyen matematiikan oppimäärän osaamista ja luodaan kokonaiskuva oppimäärän asioista.

Oppikirja: Opettaja ilmoittaa opintojakson alussa

Oppimäärän vaihtaminen lyhyeksi/pitkäksi

Pitkän matematiikan oppimäärän vaihtaminen lyhyeksi matematiikaksi:

Kun matematiikan oppimäärää vaihdetaan pitkästä lyhyeen, suoritettuja opintoja luetaan hyväksi seuraavalla tavalla: MAA2 > MAB2, MAA3 > MAB3, MAA6 > MAB8, MAA8 > MAB5 ja MAA9 > MAB7.

Muut pitkän oppimäärän mukaiset suoritetut opinnot tai vaihdon yhteydessä moduuleista yli jääviä

opintopisteitä vastaavat osaopinnot voivat olla lyhyen oppimäärän muita valinnaisia. Keskustele matematiikan opettajan kanssa korvaavuuksista.

Opiskelijan siirtyessä pitkästä oppimäärästä lyhyeen oppimäärään, hän voi halutessaan antaa lisänäyttöjä osaamistason toteamiseksi.

Opiskelija voi opiskella myös toisen oppimäärän opintojaksoja oppimäärää vaihtamatta. Tällöin kyseiset opintojaksot lasketaan opiskelijan varsinaisen oppimäärän muiksi valinnaisiksi opinnoiksi.

Lyhyen matematiikan oppimäärän vaihtaminen pitkäksi matematiikaksi

Keskustele aineenopettajan kanssa opintojaksojen korvaavuuksista ja korvaavuuksiin liittyvistä lisänäytöistä.

Biologia (BI)

Pakollinen opintojakso:

- BI1 Elämä ja evoluutio (2 opintopiste)

Valtakunnalliset syventävät opintojaksot:

- BI2 Ekologian perusteet (1 op)
- BI3 Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin (1 op)
- BI4 Solu ja perinnöllisyys (2 op)
- BI5 Ihmisen biologia (2 op)
- BI6 Biotekniikka ja sen sovellukset (2 op)

Koulukohtainen valinnainen opintojakso:

- BI7 Biologian abikurssi (2 op)

Luonnontieteiden opinnoista tulee suorittaa pakollinen 2 opintopisteen valtakunnallinen opintojakso eli BI1. Lisäksi yhdestä luonnontieteiden oppiaineesta pitää suorittaa vähintään 2 opintopisteen laajuiset opinnot valtakunnallisista valinnaisista opintojaksoista. Biologiassa tämä syventävä opintojakso voi olla esim. BI2+BI3 tai BI5.

Lääketieteellisille ja muille luonnontieteellisille aloille pyrkiville opiskelijoille suositellaan kaikkien biologian pakollisten ja valinnaisten opintojaksojen suorittamista.

Opintojaksojen suoritusjärjestys koskien tutkinto-opiskelijoita:
BI1 ja BI2+BI3 voidaan suorittaa vapaavalintaisessa järjestyksessä. BI2 ja BI3 on suositeltavaa suorittaa saman periodin aikana, koska ne ovat kumpikin 1 opintopisteen laajuisia ja järjestetään peräkkäin samassa periodissa. Ennen opintojaksoa BI4 olisi suositeltavaa suorittaa BI1. Ennen opintojaksoa BI6 olisi hyvä suorittaa BI4. Biologian ylioppilaskokeeseen osallistuvien olisi hyvä suorittaa pakollisten opintojaksoja lisäksi kaikki valinnaiset opintojaksot.

Opintojaksojen arviointi:
Arvosana määräytyy kirjallisten kokeiden sekä opintojakson aikana suoritettujen tehtävien perusteella. Pakolliset ja valtakunnalliset valinnaiset opintojaksot (BI1–BI6) arvioidaan arvosanoin 4–10. Koulukohtainen valinnainen opintojakso (BI7) arvioidaan suoritusmerkinnällä (S).

Pakollinen opintojakso

BI1 Elämä ja evoluutio 2 op

Opintojaksolla perehdytään elämän edellytyksiin sekä, kuinka elämä on kehittynyt maapallolla. Moduulissa käsitellään kaikille eliöille tunnusomaisia piirteitä, evoluution mekanismeja ja eliökunnan ryhmittelyä. Lisäksi tutustutaan biologian tapaan hankkia ja kuvata tietoa.

Oppikirja: Happonen – Holopainen – Sotkas – Tihtarinen-Ulmanen: BIOS 1 Elämä ja evoluutio. LOPS21 tai vastaava LOPS16 BIOS 1 -oppikirja. Sanoma Pro. Kirja saatavana myös digikirjana (Bios-lisenssi sisältää lukion biologian moduuleihin 1–6 tarkoitetut digikirjat sekä Bios Kertaus -digikirjan).

Valtakunnalliset valinnaiset opintojaksot

BI2 Ekologian perusteet 1 op

Opintojaksolla käsitellään elollisten ja elottomien ympäristötekijöiden vaikutuksia eliöiden sopeutumiseen ja levinneisyyteen. Keskeisiä aiheita ovat mm. populaatioiden, eliöyhteisöjen ja ekosysteemien rakenne ja toiminta sekä luonnon monimuotoisuus. BI2-opintojakson yhteydessä on suositeltavaa suorittaa myös BI3-opintojakso.

Oppikirja: Happonen - Holopainen - Sotkas - Tenhunen - Tihtarinen-Ulmanen: BIOS 2 Ekologian perusteet. LOPS21 tai vastaava LOPS16 BIOS 2 -oppikirja. Sanoma Pro. Kirja saatavana myös digikirjana (Bios-lisenssi sisältää lukion biologian moduuleihin 1–6 tarkoitetut digikirjat sekä Bios Kertaus -digikirjan).

BI3 Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin 1 op

Opintojaksolla käsitellään ympäristöongelmia Suomessa ja muualla maailmassa sekä niiden taustaa, luonnetta ja mahdollisuuksia niiden torjumiseen. Lisäksi tutustutaan ekologiseen tutkimukseen ja sen soveltamiseen ekosysteemien ja monimuotoisuuden suojelussa. BI3-opintojakso on suositeltavaa suorittaa BI2-opintojakson yhteydessä saman periodin aikana.

Oppikirja: Happonen - Holopainen - Sotkas - Tenhunen - Tihtarinen-Ulmanen: BIOS 3 Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin. LOPS21 tai vastaava LOPS16 BIOS 2 -oppikirja. Sanoma Pro. Kirja saatavana myös digikirjana (Bios-lisenssi sisältää lukion biologian moduuleihin 1–6 tarkoitetut digikirjat sekä Bios Kertaus -digikirjan).

BI4 Solu ja perinnöllisyys 2 op

Opintojaksolla tutustutaan solujen rakenteeseen ja aineenvaihduntaan. Käydään läpi perinnöllisyys ja perimän merkitys evoluutiossa. Keskeisiä aiheita ovat mm. DNA:n ja RNA:n rakenne sekä toiminta, solujen lisääntyminen sekä erilaiset mutaatiotyypit.

Oppikirja: Happonen, Holopainen, Sotkas, Tihtarinen-Ulmanen: BIOS 4 Solu ja perinnöllisyys. LOPS21 tai vastaava LOPS16 BIOS 3 -oppikirja. SanomaPro. Kirja saatavana myös digikirjana (Bios-lisenssi sisältää lukion biologian moduuleihin 1–6 tarkoitetut digikirjat sekä Bios Kertaus -digikirjan).

BI5 Ihmisen biologia 2 op

Opintojaksolla tutustutaan ihmisen anatomiaan, fysiologiaan ja koko elämänkaareen hedelmöitymisestä kuolemaan. Tutustumme, miten ihmiselimistö toimii ja sopeutuu ympäristön muutoksiin sekä puolustautuu ulkoisia uhkia vastaan.

Oppikirja: Happonen, Holopainen, Sotkas, Tihtarinen-Ulmanen: BIOS 5 Ihmisen biologia. LOPS21tai vastaava LOPS16 BIOS 4 -oppikirja. SanomaPro. Kirja saatavana myös digikirjana (Bios-lisenssi sisältää lukion biologian moduuleihin 1–6 tarkoitetut digikirjat sekä Bios Kertaus -digikirjan).

BI6 Biotekniikka ja sen sovellukset 2 op

Keskeisinä aiheina ovat mm. aitotumallisten solujen ja mikrobien rakenne sekä toiminta. Lisäksi käsitellään biotekniikan mahdollisuuksia maataloudessa, elintarvikkeiden valmistuksessa, teollisuudessa ja lääketieteessä. Opintojaksolla pohditaan geenitekniikan mahdollisuuksia, riskejä ja eettisiä ongelmia.

Oppikirja: Happonen - Holopainen – Sariola – Sotkas – Tihtarinen-Ulmanen: BIOS 6 Biotekniikka ja sen sovellukset. LOPS 21 tai vastaava LOPS16 BIOS 5 –oppikirja. Sanoma Pro. Kirja saatavana myös digikirjana (Bios-lisenssi sisältää lukion biologian moduuleihin 1–6 tarkoitetut digikirjat sekä Bios Kertaus -digikirjan).

BI7 Biologian abikurssi 2 op

Opintojaksolla valmistaudutaan sähköisiin biologian ylioppilaskokeisiin kertaamalla biologian keskeisiä sisältöjä, harjoitellaan soveltavia tehtäviä ja digitaaliseen kokeeseen vastaamista. Lisäksi kerrataan sähköisten sovellusten käyttöä diagrammien, kuvien ja käsitekarttojen teossa. Opintojaksolla tehdään ylioppilaskoetta vastaava Abitti-harjoituskoe. Opintojakson painotusalueet sovitaan opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

Abikurssilla käytetään pakollisten ja valinnaisten opintojaksojen oppikirjoja.

Maantiede (GE)

Pakollinen opintojakso:

- GE1 Maailma muutoksessa (2 opintopistettä)

Valtakunnalliset syventävät opintojaksot:

- GE2 Sininen planeetta (2 op)
- GE3 Yhteinen maailma (2 op)
- GE4 Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta (2 op)

Koulukohtainen syventävä opintojakso:

- GE5 Maantieteen abikurssi (2 op)

Luonnontieteiden opinnoista tulee suorittaa pakollinen 2 opintopisteen valtakunnallinen opintojakso eli GE1. Lisäksi yhdestä luonnontieteiden oppiaineesta pitää suorittaa vähintään 2 opintopisteen laajuiset opinnot valtakunnallisista valinnaisista opintojaksoista. Maantieteessä tämä syventävä opintojakso voi olla esim. GE2 tai GE3.

Opintojaksojen suoritusjärjestys koskien tutkinto-opiskelijoita:
Opintojaksot GE1 ja GE2 voidaan suorittaa vapaavalintaisessa järjestyksessä. Ennen opintojaksoja GE3 ja GE4 on suositeltavaa suorittaa GE1. GE5 soveltuu parhaiten viimeiseksi maantieteen opintojaksoksi. Maantieteen ylioppilaskokeeseen osallistuvien olisi hyvä suorittaa pakollisen opintojakson lisäksi kaikki valinnaiset opintojaksot.

Opintojaksojen arviointi:
Arviointi perustuu kirjallisiin kokeisiin ja opintojakson aikana suoritettaviin tehtäviin. Pakolliset ja valtakunnalliset valinnaiset opintojaksot arvioidaan arvosanalla. Koulukohtainen valinnainen opintojakso GE5 arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Pakollinen opintojakso

GE1 Maailma muutoksessa 2 op

Opintojaksolla perehdytään muuttuvaan maailmaan ja sen alueellisiin ongelmiin. Opintojakson aikana seurataan uutisointia eri puolilta maailmaa ja hahmotetaan globaaleja ongelmia. Keskeisiin sisältöihin kuuluvat mm. maantieteelliset tutkimustaidot, geomedia, ilmastonmuutos ja muut alueelliset riskit sekä niiden ratkaisumahdollisuudet. Lisäksi pohditaan keinoja, miten ihmistoiminnan aiheuttamiin muutoksiin voidaan vaikuttaa eri alueilla.

Oppikirja: Brander, Hiekka, Paarlahti, Ruth & Ruth: Manner GE1 (LOPS21). Maailma muutoksessa. Otava.

Valtakunnalliset valinnaiset opintojaksot

GE2 Sininen planeetta 2 op

Opintojaksolla tarkastellaan Maata ja sen luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä ilma-, vesi-, kivi- ja eliökehässä. Lisäksi käsitellään luonnonilmiöiden syntyä, syitä, alueellista esiintymistä ja monenlaisia vaikutuksia ihmisten elämään. Opintojaksolla tulkitaan ja esitetään luonnon tietoa geomediaa hyväksi käyttäen. Keskeisiä aiheita ovat mm. Maan planetaariset liikkeet, ilmakehän ja vesikehän liikkeet sekä maapallon rakenne ja muuttuvat pinnanmuodot.

Oppikirja: Brander, Hiekka, Paarlahti, Ruth & Ruth: Manner GE2 (LOPS21). Sininen planeetta. Otava.

GE3 Yhteinen maailma 2 op

Opintojakson aiheena on ihmismaantiede. Opintojaksolla tarkastellaan maapallon väestöä ja väestöllistä kehitystä alueellisesti. Väestöllistä sijoittumista havainnoidaan suhteessa ympäristöön ja luonnonvaroihin. Opiskelija saa perustietoja mm. maailman kulttuureista, väestöstä, elinkeinoista ja taloudesta.

Oppikirja: Brander, Hiekka, Paarlahti, Ruth & Ruth: Manner GE3 (LOPS21). Yhteinen maailma. Otava.

GE4 Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta 2 op

Opintojaksolla tutustutaan geomedian käyttöön arkielämässä ja maantieteellisessä tutkimuksessa, mm. erityyppisiin paikkatietosovelluksiin, karttoihin ja kaukokartoitukseen. Lisäksi opitaan paikkatiedon perukäsitteitä ja harjoitellaan paikkatiedon työkalujen käyttöä. Opintojakson aikana tehdään myös pienimuotoinen maantieteellinen tutkielma tai osallistumis- ja vaikuttamisprojekti opiskelijan valinnan mukaan. Opetus järjestetään verkko-opintoina.

Oppikirja: Bander - Hiekka – Paarlahti – Ruth – Ruth: MANNER GE4, Geomedia (– tutki, osallistu ja vaikuta)(LOPS21) tai vastaava LOPS16 Manner GE4 –oppikirja. Otava. Kirja saatavana myös digikirjana.

GE5 Maantieteen abikurssi

Opintojaksolla valmistaudutaan sähköisiin maantieteen ylioppilaskokeisiin kertaamalla maantieteen keskeisiä sisältöjä. Opintojaksolla harjoitellaan soveltavia tehtäviä ja digitaaliseen kokeeseen vastaamista. Lisäksi kerrataan LibreOffice -ohjelmistojen käyttöä diagrammien, kuvien ja käsitekarttojen teossa. Periodin aikana tehdään ylioppilaskirjoituksia vastaava abitti-harjoituskoe. Opintojakson painotusalueet sovitaan opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

Abikurssilla käytetään pakollisten ja syventävien opintojaksojen oppikirjoja.

Fysiikka

Pakolliset opintojaksot

- FY1 Fysiikka luonnontieteenä (1 op)
- FY2 Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta (1 op)

Valtakunnalliset valinnaiset opintojaksot

- FY3 Energia ja lämpö
- FY4 Voima ja liike
- FY5 Jaksollinen liike ja aallot
- FY6 Sähkö
- FY7 Sähkömagnetismi ja valo
- FY8 Aine, säteily ja kvantittuminen

Aineopiskeljoille suositus: FY3 – FY8 (vahva suositus myös FY1 ja FY2). Suoritusjärjestys: FY1 ensin, sitten FY4 ennen FY5:ttä ja FY6 ennen FY7-opintojaksoa. FY8 opintojen loppuvaiheessa.

Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot

- FY9 Fysiikan kertaus
- FY18 Fysiikan kertaus lääketieteelliseen valintakokeeseen

Opintojaksojen arviointi

Valtakunnalliset opintojaksot arvioidaan numeroarvosanalla (4–10) ja koulukohtaiset opintojakson merkinnällä S

Opintojaksokuvaukset

FY1 Fysiikka luonnontieteenä (1 op)

Opiskelija tutustuu fysiikkaan ja sen fysiikan menetelmiin luonnontieteissä, osaa tehdä yksinkertaisia luonnontieteellisiä mallinnuksia ja herättää kiinnostuksen fysiikan opiskelua kohtaan.

Digimateriaali: Omaan tahtiin fysiikka - Fysiikka 1

FY2 Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta (1 op)

Perehdytään energiaan, energiantuotantotapoihin ja niiden ympäristövaikutuksiin. Keskeisiä sisältöjä ovat energia, energialajit, energiatuotanto, teho, hyötysuhde sekä energiatuotannon vaikutus ympäristöön ja ilmastonmuutokseen.

Digimateriaali: Omaan tahtiin fysiikka - Fysiikka 2

FY3 Energia ja lämpö

Syvennetään ymmärrystä energiasta ja lämpöopista fysiikan keskeisenä käsitteenä sekä tutustutaan lämpöopin sekä mekaanisen voiman ja energian keskeisiin ilmiöihin.

Digimateriaali: Omaan tahtiin fysiikka - Fysiikka 3

FY4 Voima ja liike

Opiskelija oppii ymmärtämään, soveltamaan ja tutkimaan kokeellisesti voimaan ja liikkeeseen liittyviä ilmiöitä. Opintojaksolla käsitellään mekaanisen energian ja liikemäärän säilymislakeja sekä tarkastellaan mm. suoraviivaista liikettä, Newtonin lakeja ja törmäyksiä.

Digimateriaali: Omaan tahtiin fysiikka - Fysiikka 4

FY5 Jaksollinen liike ja aallot

Perehdytään ympyrä- ja värähdysliikkeeseen, voiman momenttiin sekä gravitaatiovuorovaikutukseen. Tutustutaan aaltoliikkeen ominaisuuksiin äänen ilmiöiden, kuten heijastumisen, taittumisen ja interferenssi-ilmiöiden kautta.

Digimateriaali: Omaan tahtiin fysiikka - Fysiikka 5

FY6 Sähkö

Perehdytään keskeisimpiin sähköistä vuorovaikutusta kuvaaviin malleihin sekä sähköenergian ja sähkötekniikan käsitteisiin. Käsitellään yksinkertaisia virtapiirejä, sähköön liittyviä ilmiöitä ja sähköopin perusmittauksia sekä sähköturvallisuutta ja tutustutaan sähkötekniikan sovelluksiin.

Digimateriaali: Omaan tahtiin fysiikka - Fysiikka 6

FY7 Sähkömagnetismi ja valo

Tavoitteena on sähkömagneettisen induktion ja sähkömagneettisen aaltoliikkeen ominaisuuksien ja merkityksen oppiminen valon ja varauksellisten hiukkasten käyttäytymisen kautta. Opintojaksolla opitaan muodostamaan jäsennetty käsitys fysikaalisesta ilmiöstä mm. käyttämällä ja arvioimalla erilaisia tietolähteitä.

Digimateriaali: Omaan tahtiin fysiikka - Fysiikka 7

FY8 Aine, säteily ja kvantittuminen

Tavoitteena on ymmärtää hiukkasten ja säteilyn dualistinen luonne, massan ja energian vastaavuus, energian kvantittumisen käsite, ytimen rakenne ja radioaktiivisuus sekä säteilyn lajit, säteilyturvallisuus ja säteilyn hyötykäyttö.

Digimateriaali: Omaan tahtiin fysiikka - Fysiikka 8

FY9 Fysiikan kokonaiskuva

Opintojakson tavoitteena on valmentaa opiskelijaa vastaamaan fysiikan ylioppilaskirjoitustehtäviin sekä syventää ja koota fysiikan aihekokonaisuuksia.

Oppikirja ilmoitetaan opintojakson alussa

FY18 Lääketieteellinen fysiikka

Opintojakson tavoitteena on syventää ja koota fysiikan aihekokonaisuuksia. Opintojaksolla valmistaudutaan lääketieteen valintakokeeseen. Opintojaksoa suositellaan lääketieteen valintakokeeseen osallistuville.

Oppikirja: (Itsenäiseen kertaukseen kaikki lukiofysiikan oppikirjat. Mikä tahansa kirjasarja käy.)
Opintojaksolla käsiteltävät tehtävät jaetaan Moodlen kautta opiskelijoille.

Kemia (KE)

Pakollinen opintojakso

- KE1 Kemia ja minä
- KE2 Kemia ja kestävä tulevaisuus

Valtakunnalliset valinnaiset opintojaksot

- KE3 Molekyylit ja mallit
- KE4 Kemiallinen reaktio
- KE5 Kemiallinen energia ja kiertotalous
- KE6 Kemiallinen tasapaino

Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot

- KE7 Kokeellista kemiaa
- KE8 Kemian kokonaiskuva

Valtakunnalliset pakolliset opintojaksot

KE1 Kemia ja minä (1op) sekä KE2 Kemia ja kestävä tulevaisuus (1op)

Perehdytään aineiden kemialliseen rakenteeseen, rakenteen esittämiseen kemian kielellä ja aineiden ominaisuuksien päättelyyn rakenteen avulla. Aineiden ominaisuuksia tutkitaan kokeellisesti ja erilaisia tietolähteitä käyttäen. Opintojaksot antavat valmiuksia soveltaa tietoa ympäröivän maailman ilmiöihin ja herättää kiinnostusta alan jatko-opintoihin.

Oppimateriaali: Jansson Jan et al.: Ioni 1–2, Sanoma Pro (2020 tai uudempi painos, LOPS2021)

Valtakunnalliset valinnaiset opintojaksot

KE3 Molekyylit ja mallit (2 op)

Tarkastellaan hiilen yhdisteitä, niiden rakenteita ja ominaisuuksia. Hiilen yhdisteiden eli orgaanisen kemian merkitystä opiskelijan omaan elämään tarkastellaan hyvinvoinnin ja terveyden kannalta. Keskeisiä sisältöjä ovat: rakennekaavat, funktionaaliset ryhmä, empiirinen kaava, kvanttimekaaninen atomimalli, isomeria, poolisuus, liuosten valmistus ja spektrofotometria

Oppimateriaali: Jansson Jan et al.: Ioni 3, Sanoma Pro (2020 tai uudempi painos, LOPS2021)

KE4 Kemiallinen reaktio (2 op)

Opiskellaan erilaisia kemiallisia reaktioita ja niiden merkitystä elinympäristössä. Reaktioiden tarkastelussa edetään havainnoista reaktiotuotteiden päättelyyn ja reaktioyhtälön kirjoittamiseen. Keskeisiä sisältöjä ovat: reaktioyhtälön tasapainottaminen, rajoittavan tekijän määrittäminen, reaktion saanto, kaasut reaktiossa, reaktiotyypit, polymeerit ja biomolekyylit.

Oppimateriaali: Jansson Jan et al.: Ioni 4, Sanoma Pro (2020 tai uudempi painos, LOPS2021)

KE5 Kemiallinen energia ja kiertotalous (2 op)

Käsitellään kemiallista energiaa ja energian varastointi- ja hyödyntämistapoja. Siinä tarkastellaan hapettumis- ja pelkistymisreaktioita ja niiden sovelluksia. Keskeisiä sisältöjä ovat: entalpian

muutokset ja laskeminen, hapettuminen ja pelkistyminen, sähkökemiallinen pari, elektrolyysi ja normaalipotentiaalit.

Oppimateriaali: Jansson Jan et al.: Ioni 5, Sanoma Pro (2020 tai uudempi painos, LOPS2021)

KE6 Kemiallinen tasapaino (2 op)

Opitaan kemiallisen tasapainon käsite ja tarkastellaan sitä kvantitatiivisesti ja kvalitatiivisesti. Tutustutaan teollisuuden prosesseihin ja luonnon tasapainoreaktioihin. Keskeisiä sisältöjä ovat: kemiallinen tasapaino, tasapainoreaktioiden laskennallinen käsittely, happo-emästasapaino, pH-arvot ja niiden laskeminen, titraus ja titrauskäyrän käsittely sekä reaktionopeus ja siihen vaikuttavat tekijät.

Oppimateriaali: Jansson Jan et al.: Ioni 6, Sanoma Pro (2020 tai uudempi painos, LOPS2021)

Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot

KE7 Kokeellista kemiaa (2 op)

Harjoitellaan kemian kokeellisia työmenetelmiä ja laboratoriotyöskentelyn periaatteita. Laboratoriotyöskentelyssä tarkastellaan kemian teoriaa kokeellisuuden kautta ja hyödynnetään tietokoneohjelmistoja tulosten analysoinnissa. Kokeellinen kemia on hyvä valinta kerratessa ylioppilaskokeita ja pääsykokeita varten.

Oppimateriaali: Materiaalin saa opintojaksolla.

KE8 Kemian kokonaiskuva (2 op)

Kerrataan kemian lukion oppimäärä ylioppilaskokeita ja jatko-opintoja varten. Opintojakson aikana harjoitellaan ja syvennetään valtakunnallisten kemian opintojaksojen sisältöjä soveltaen tietoja kokonaisuutena yli oppimäärärajojen.

Oppimateriaali: Materiaali ilmoitetaan opintojakson alussa.

Filosofia

Oppimateriaali

Hirvonen et. al., Argumentti 1–4 (SanomaPro)

Filosofian opintojaksot

Pakollisia opintojaksoja on yksi (FI1), valtakunnallisia valinnaisia kolme (FI2–FI4) ja koulukohtaisia valinnaisia opintojaksoja yksi (FI5).

Opintojaksojen suoritusjärjestys koskien tutkinto-opiskelijoita:

Pakollinen opintojakso suoritetaan mahdollisuuksien mukaan ensin. Valinnaisten opintojaksojen suorittamisjärjestys on vapaa.

Opintojaksojen arviointi

Opintojaksot arvioidaan numeroarvosanalla. Pakollisen opintojakson arvosana määräytyy sovittujen tehtävien ja työskentelytapojen perusteella. Näitä voivat olla esimerkiksi suulliset ja kirjalliset

tehtävät/keskustelut ja kokeet. Valinnaisten opintojaksojen arvosanat voivat perustua myös esitelmiin ja kirjoitelmiin tai muihin mahdollisiin töihin.

Pakollinen opintojakso FI1 Johdatus filosofiseen ajatteluun

Filosofian osa-alueet keskeisine kysymyksineen esitellään dialogisesti keskustellen. Opintojakson jälkeen opiskelija tuntee filosofian peruskäsitteistön ja tunnetuimpia teorioita. Rohkaistutaan ajattelun ajatteluun käyden läpi ajankohtaisia aiheita.

Valtakunnallinen valinnainen opintojakso FI2 Filosofinen etiikka

Opitaan sietämään erilaisia näkökulmia ja ajatuksia. Opintojaksolla perehdytään metaetiikkaan ja sen kysymyksiin sekä syvennetään normatiivisen etiikan teorioiden tuntemusta. Avataan erityisesti etiikan ja ontologian sekä etiikan ja tietoteorian suhteita.

Valtakunnallinen valinnainen opintojakso FI3 Tiedon ja todellisuuden filosofia

Infoermaatiota on paljon, mutta miten se suodattuu ymmärykseksi? Opintojaksolla käsitellään maailman, mielen ja kielen välisiä suhteita. Metafysiikan tuntemusta syvennetään ja pohditaan esimerkiksi Aristoteleen ja Kantin metafysiikkaan ja tieto-oppiin liittyviä näkemyksiä.

Valtakunnallinen valinnainen opintojakso FI4 Yhteiskuntafilosofia

Opintojaksolla perehdytään yhteiskuntafilosofian keskeisiin kysymyksiin ja klassisiin teorioihin. Tarkastellaan esimerkiksi sitä, millaisia näkemyksiä on esitetty yhteiskunnan perustasta, ihmisestä yhteiskunnallisena oliona, yksilön ja yhteisön suhteesta ja oikeudenmukaisuudesta. Perehdytään ajankohtaisiin ilmiöihin filosofian näkökulmasta.

Historia

Pakollisia opintojaksoja on kaksi (HI1 ja HI2), valtakunnallisia valinnaisia neljä (HI3–HI6). Opintojakso HI1 suositellaan suoritettavaksi ensin, muiden suoritusjärjestys on vapaa.

Opintojaksojen arviointi:
Arvosana määräytyy ensisijaisesti kirjallisen kokeen perusteella, mutta arvosanaan vaikuttavat myös harrastuneisuus, tuntiaktiivisuus ja opintoihin liittyvien tehtävien suorittaminen. Pakolliset ja valtakunnalliset valinnaiset opintojaksot arvioidaan arvosanoin 4–10. Koulukohtainen syventävä opintojakso HI7 arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Valtakunnallinen pakollinen opintojakso HI1 Ihminen, ympäristö ja historia (2op)

Opintojaksolla käsitellään historiaa esihistoriasta nykypäivään asti. Pääpainoalueina on taloudelliset ja yhteiskunnalliset muutokset sekä ihmisen ja ympäristön suhde. Opintojen alueet ovat varhaiskulttuurit, antiikin ajan talous, keskiaika ja löytöretket, maailmankaupan synty, teollistuminen ja globaalin talouden synty.
Tarjolla lähi- ja verkkotarjottimella

Kohi et al., Forum Historia 1, Ihminen, ympäristö ja historia. Otava

Valtakunnallinen pakollinen opintojakso HI2 Itsenäisen Suomen historia (2op)

Opintojaksolla analysoidaan Suomen historian valtiollisia, yhteiskunnallisia, taloudellisia ja

kulttuurillisia muutoksia 1800-luvun lopulta nykyaikaan. Keskeisiä aihealueita ovat itsenäistyminen, sisällissota, talvi- ja jatkosota, kylmän sodan aika sekä aika Euroopan unionissa.
Tarjolla lähi- ja verkkotarjottimella

Kohi et al., Forum Historia 3, Itsenäisen Suomen historia. Otava

Valinnainen opintojakso HI3 Kansainväliset suhteet
Opintojaksolla käsitellään sotien syitä ja maailmanpoliittisia muutoksia 1800-luvulta nykypäiviin. Keskeisiä aihealueita ovat imperialismi, ensimmäinen ja toinen maailmansota, kylmä sota ja nykyajan maailmanpolitiikka. Historian ylioppilaskirjoituksissa kirjoittavalle kurssi on vahvasti suositeltava valinta.

Tarjolla lähi- ja seudun yhteisellä verkkotarjottimella

Kohi et al., Forum Historia 2, Kansainväliset suhteet. Otava

Valinnainen opintojakso HI4 Eurooppalaisen maailmankuvan kehitys
Opintojaksolla perehdytään eurooppalaisen kulttuurin, sivistyksen, ajattelun ja maailmankuvan kehittymiseen antiikin Kreikasta nykyaikaan asti. Keskeisiä sisältöjä ovat antiikin kulttuuri, keskiajan kristillinen kulttuuri, reformaatio ja valistus sekä 1800-luvun aatteellinen murros. Historian ylioppilaskirjoituksissa kirjoittavalle kurssi on vahvasti suositeltava valinta.

Tarjolla lähiopetuksena ja seudun verkkolukiossa

Kaikki lukion neljännen opintojakson oppikirjat käyvät oppimateriaaliksi.

Valinnainen opintojakso HI5 Ruotsin itämaasta Suomeksi
Opintojaksolla tutustutaan Suomen alueen kehitykseen esihistoriasta Suomen siirtymiseen Venäjän valtaan. Keskeisiä sisältöjä ovat Suomen esihistoria, ristiretkiaika ja siirtyminen Ruotsin valtaan, reformaation aika ja kustavilainen aika. Historian ylioppilaskirjoituksissa kirjoittavalle kurssi on vahvasti suositeltava valinta.

Tarjolla lähiopetuksessa ja seudun verkkolukiossa.

Kaikki lukion viidennen opintojakson oppikirjat käyvät oppimateriaaliksi.

Valinnainen opintojakso HI6 Maailman kulttuurit kohtaavat
Opintojaksolla tutustutaan Euroopan ulkopuolisten alueiden kulttuureihin ja niiden historiaan sekä eurooppalaisten ja muiden kulttuurialueiden kohtaamisten ongelmiin. Opintojaksolla käsitellään myös eri kulttuurialueiden eroja. Historian ylioppilaskirjoituksissa kirjoittavalle kurssi on vahvasti suositeltava valinta.

Tarjolla lähiopetuksena ja seudun verkkolukiossa

Kaikki lukion kuudennen opintojakson oppikirjat käyvät oppimateriaaliksi.

Koulukohtainen valinnainen opintojakso HI7 Historian kertauskurssi

Opintojaksolla kerrataan historian opintojen keskeisiä sisältöjä ja harjoitellaan erityyppisiä reaalikokeen tehtäviä (dokumentit, tilastot, kartat, kuvat). Opintojakso on suunnattu ylioppilaskirjoituksissa historian kirjoittaville.
Opintojakso toteutetaan verkko-opetuksena.

Materiaali Moodlessa.

Yhteiskuntaoppi

Pakollisia opintojaksoja on kaksi (YH1 ja YH2), valtakunnallisia valinnaisia kaksi (YH3 ja YH4). YH5 on koulukohtainen valinnainen opintojakso.
Opintojakso YH1 suositellaan suoritettavaksi ensin, muiden suoritusjärjestys on vapaa.

Opintojaksojen arviointi:
Arvosana määräytyy ensisijaisesti kirjallisen kokeen perusteella, mutta arvosanaan vaikuttavat myös harrastuneisuus, tuntiaktiivisuus ja opintoihin liittyvien tehtävien suorittaminen. Pakollinen opintojakso ja valtakunnalliset valinnaiset opintojaksot arvioidaan arvosanoin 4–10.
Koulukohtainen valinnainen opintojakso (YH5) arvioidaan suoritusmerkinnällä (S).

Pakollinen opintojakso YH1 Suomalainen yhteiskunta (2op)

Opintojakson sisällössä tutustutaan suomalaiseen yhteiskuntaan, Suomen poliittiseen järjestelmään, kansalaisen oikeuksiin ja velvollisuuksiin, kansalaisen mahdollisuuksiin vaikuttaa yhteiskunnassa sekä hyvinvointivaltion perusteisiin.
Tarjolla lähi- ja verkkotarjottimella

Kohi et al., Forum Yhteiskuntaoppi 1 - Suomalainen yhteiskunta. Otava

Pakollinen opintojakso YH2 Taloustieto (2op)

Opintojakson sisällössä tutustutaan kansantalouden toimintaperiaatteisiin sekä syy- ja seuraussuhteisiin. Opintojaksolla käsitellään talouden kysymyksiä kuluttajan, yritysten ja valtion näkökulmasta. Opintojaksolla tutustutaan talouselämän vaihteluihin ja opitaan lukemaan talousuutisia sekä tulkitsemaan taloustilastoja ja -taulukoita.

Tarjolla lähi- ja verkkotarjottimella

Kohi et al., Forum Yhteiskuntaoppi 2 - Taloustieto. Otava

Valtakunnallinen valinnainen opintojakso YH3 Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma

Opintojaksolla käsitellään Suomea osana Euroopan unionia ja globalisoituvaa maailmaa sekä Euroopan unionia ja sen toimintaperiaatteita. Opintojaksolla keskitytään turvallisuuspolitiikkaan ja kansainvälisen politiikan ajankohtaisiin aiheisiin. Yhteiskuntaopin ylioppilaskirjoituksissa kirjoittavalle kurssi on vahvasti suositeltava valinta.

Tarjolla lähiopetuksena tai verkko-opetuksena ja seudun verkkotarjottimella

Lähiopetuksessa kaikki lukion yhteiskuntaopin oppikirjat käyvät. Kaupungin verkkotarjottimella opettava opettaja määrittää käytettävän materiaalin.

Valtakunnallinen syventävä opintojakso YH4 Kansalaisen lakitieto

Opintojaksolla käsitellään Suomen oikeusjärjestyksen pääpiirteitä. Keskeisiä sisältöalueita ovat tuomioistuinlaitos, siviili-, rikos- työ- ja perheoikeus sekä kuluttajansuojalainsäädäntö. Tutustumiskäyntejä mahdollisuuksien mukaan.

Tarjolla lähiopetuksena tai verkko-opetuksena ja seudun verkkotarjottimella

Lähiopetuksessa kaikki lukion yhteiskuntaopin oppikirjat käyvät. Kaupungin verkkotarjottimella opettava opettaja määrittää käytetyn materiaalin.

Koulukohtainen syventävä opintojakso YH5 Yhteiskuntaopin kertauskurssi

Opintojaksolla kerrataan yhteiskuntaopin keskeiset sisällöt ja harjoitellaan erilaisten reaalikoetehtävien ratkaisemista (kuviot, käyrät, tilastot, taulukot). Opintojakso on suunnattu opiskelijoille, jotka kirjoittavat yhteiskuntaopin ylioppilaskokeissa.

Tarjolla verkko-opetuksena.

Materiaali Moodlessa

Katsomusaineet

Evankelis-luterilainen uskonto

Pakollisia opintojaksoja on yksi (UE1) ja valtakunnallisia valinnaisia tarjotaan lukuvuonna 2026–27 UE2–UE4.

Oppimateriaali:
Rauhala et. al., Verso-digikirjat, moduulit 1–6. SanomaPro

Opintojaksojen suoritusjärjestys koskien tutkinto-opiskelijoita:
Suoritetaan mielellään UE1 ennen valinnaisia opintojaksoja.

Opintojakson arviointi:
Arviointi perustuu opiskelijan jatkuvaan työskentelyyn ja kokeeseen, jonka ohessa tai sijasta osaaminen voidaan osoittaa suullisen kokeen, esitelmien, tutkielmien ja/tai oppimispäiväkirjan avulla. Opintojakson alussa sovitaan, mitkä edellä mainituista arviointiperusteista soveltuvat parhaiten kyseiseen opintojaksoon. Kaikki opintojaksot arvioidaan numeroarvosanalla.

Pakollinen opintojakso UE1 Uskonto ilmiönä - juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä *(2 op)*

Millaisia hyvän elämän ohjeita tarjotaan monoteistisissa maailmanuskonnoissa? Tutustutaan uskontoon yleismaailmallisena ilmiönä uskontotieteen näkökulmasta. Perehdytään pyhien kirjojen syntyhistoriaan, sisältöön, tutkimukseen ja tulkintatapoihin sekä vaikutukseen länsimaiseen kulttuuriin ja yhteiskuntaan. Tarjotaan Teams-verkko- ja lähiopetuksena.

Valtakunnallinen valinnainen opintojakso UE2 Maailmanlaajuinen kristinusko *(2 op)*
Perehdytään kristillisiin maailmanuskontoihin. Mistä rastalyriikat ammentavat tekstinsä? Miksi ortodoksisissa Ikoneissa on Pyhällä kaksi sormea ylhäällä ja kolme alhaalla?

Valtakunnallinen valinnainen opintojakso UE3 Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä (2 op)
Mitä tarkoittaa ayrveda? Miksi psykoterapia inspiroitui meditaatiosta?

Valtakunnallinen syventävä opintojakso UE4 Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa (2 op)
Suomessa toimivat yhteisöt ja uskonnonvapaus. Keskustelua ajankohtaisista kysymyksistä.

Elämänkatsomustieto

Pakollisia opintojaksoja on yksi (ET1) ja valtakunnallisia valinnaisia viisi (ET2–ET6) ET1 tarjotaan tänä lukuvuonna lähiopetuksena; ET2–6 puolestaan seudun verkkotarjottimella.

Oppimateriaali:
Matka-kirjasarja (SanomaPro)
Seudun verkkotarjottimen opintojaksoilla opettaja ilmoittaa käytettävän materiaalin.

Opintojaksojen suoritusjärjestys koskien tutkinto-opiskelijoita:
ET1-opintojakso on suositeltavaa suorittaa ennen valinnaisia opintojaksoja. Valinnaisten opintojaksojen suoritusjärjestys on vapaa.

Opintojakson arviointi:
Opintojaksot arvioidaan numeroarvosanalla. Pakollisen opintojakson arvosana määräytyy kokeen ja oppituntityöskentelyn perusteella. Valinnaisten opintojaksojen arvosanat voivat perustua myös esitelmiin ja kirjoitelmiin tai muihin mahdollisiin tehtäviin.

Pakollinen opintojakso ET1 Hyvä elämä
Opintojaksolla perehdytään katsomuksia koskevan keskustelun peruskäsitteisiin kuten maailmankuvan, maailmankatsomuksen ja elämänkatsomuksen käsitteisiin. Erilaisista käsityksistä hyvästä elämästä ja ihmiskäsityksistä niiden taustalla. Mitä tarkoitetaan yksilön identiteetillä. Miten identiteettiä voi eritellä. Millaiset tekijät vaikuttavat identiteetin syntyyn. Missä määrin yksilö voi vaikuttaa oman elämänsä hyvyyteen.

Valtakunnallinen valinnainen opintojakso ET2 Minä ja yhteiskunta (*2 op)*
Opintojaksolla perehdytään yhteiskuntaan liittyvien ilmiöiden, rakenteiden ja instituutioiden luonteeseen ja merkitykseen ihmiselle ja katsomukselle. Millainen on moderni länsimainen yhteiskunta. Mitä tarkoitetaan yhteiskuntakritiikillä, ja mihin se perustuu. Miten arvot ilmenevät yhteiskunnallisessa olemisessa. Millaisia valtarakenteita yhteiskunnassa esiintyy. Miten ja millaista tietoa yhteiskunnassa tuotetaan. Hyvästä elämästä aktiivisena kansalaisena. Oikeudenmukaisuudesta ja demokratiasta yhteisöllisinä arvoina.

Valtakunnallinen valinnainen opintojakso ET3 Kulttuurit *(2 op)*
Opintojaksolla pohditaan kulttuuriperintöä hyvän elämän lähtökohtana. Mitä tarkoitetaan kulttuurilla ja ihmisellä kulttuuriolentona? Kulttuurin tutkimuksesta. Kulttuurisista eroavaisuuksista

ja kulttuurien vuorovaikutuksesta. Kulttuurin vaikutuksesta katsomuksiin ja maailmankuvaan. Monikulttuurisuudesta yhteiskunnassa. Enemmistö- ja vähemmistökulttuureista. Miten eri tavoin kulttuurit ilmenevät.

Valtakunnallinen valinnainen opintojakso ET4 Katsomukset *(2 op)*

Opintojaksolla omaksutaan katsomusten erittelemiseen käytettävää peruskäsitteistöä. Katsomusten syntyyn vaikuttavista tekijöistä. Katsomusten historiasta kuten moraaliajattelun ja yksilöllisen ihmiskäsityksen ja tietävän subjektin synnystä, tieteellisen maailmankuvan historiasta, modernin yhteiskunnan synnystä ja siihen liittyvästä, myös katsomuksiin heijastuvasta eriytymiskehityksestä. Poliittisista ideologioista.

Valtakunnallinen valinnainen opintojakso ET5 Uskonnot ja uskonnottomuus *(2 op)*

Opintojaksolla pohditaan erilaisia tapoja selittää maailmaa myyttisissä, uskonnollisissa ja uskonnottomissa perinteissä. Opintojaksolla perehdytään uskonnollisten katsomusten syntyyn, historiaan ja tutkimukseen. Tarkastellaan ja vertaillaan suurten maailmanuskontojen mutta myös agnostisismin sekä ateismin ja humanismin keskeisiä piirteitä. Katsomukset ovat sosiaalisesti ja historiallisesti rakentuneita monimuotoisia ilmiöitä, joilla on huomattava kulttuurinen ja yhteiskunnallinen merkitys. Tarjotaan lukuvuonna 25-26 mahdollisuutta opiskella verkossa 2 ja 6 periodissa.

Valtakunnallinen valinnainen opintojakso ET6 Tulevaisuus *(2 op)*

Opintojaksolla tarkastellaan tulevaisuuden tutkimuksen mahdollisuuksia ja keinoja sekä pohditaan, miten arvot ja valinnat vaikuttavat tulevaisuuteen. Tieteen ja teknologian vaikutus ja suhde katsomuksiin sekä utooppisen ajattelun luonne ja merkitys kuuluvat myös opintojakson aihepiiriin. Transhumanismin ja geeniteknologian, robotiikan ja ekologisten muutosten kaltaisten ilmiöiden vaikutusta ihmiskäsitykseen ja yhteiskunnallisiin ihanteisin tarkastellaan myös.

Psykologia

Valinnaisia opintojaksoja on viisi (PS1–PS5)

Psykologia sopii monenlaisiin opiskelumotiiveihin: tieteellistä tietoa ymmärtää omaa ajattelua, tunteita, parisuhteen, ryhmän vuorovaikutuksen ja olemisen lainalaisuuksia muuttuvassa maailmassa. Hyvä elämä, mielenterveyden ylläpitäminen ja tieteellisen tutkimustuloksen tarjoama tieto tarjoaa hyvää yleissivistystä, substanssia ainekirjoitukseen ja väylän jatko-opintoihin. Huomaathan, että voidaksesi osallistua yo-kirjoituksiin, sinulla pitäisi olla opiskeltuna vähintään kaksi moduulia (4 op).

Psykologian yo-arvosana huomioidaan esimerkiksi lääketieteellisen alan todistusvalinnassa yhtenä kahdesta vapaavalintaisesta aineesta. Psykologian tuottama pistemäärä on identtinen esimerkiksi fysiikan kanssa. Psykologiasta vaaditaan tällöin vähintään eximia 19,6 pistettä todistusvalinnassa tai laudatur 24,5 pistettä todistusvalinnassa, jota enemmän ei voi saada.

Oppimateriaali:
Mieli.Sanomapro.Kampus, opiskelijalisenssi, jolla saa samalla hinnalla kaikki moduulit (PS1–

PS5) yhdeksi lukuvuodeksi käyttöön https://tuotteet.sanomapro.fi/tuotteet/lukio/psykologia.html
Käytössä myös Moodle, tarvittaessa Teams ja muut vuorovaikutuskanavat.

Saatavana joitain oppikirjoja tunnilla käytettäväksi. Käytettävää materiaalia ja pedagogisia menetelmiä voidaan räätälöidä jonkin verran toiveiden ja opiskelijan tilanteen mukaan.

Suoritusjärjestys:
Määräytyy tarjottavien opintojaksojen mukaan.

Arviointi:
Arviointi perustuu pääsääntöisesti suhteessa tehtyjen suullisten/kirjallisten tehtävien tai kokeiden arviointiin. Opintojaksot 1–5 arvioidaan arvosanoin (4–10).

PS1 Toimiva ja oppiva ihminen *(2 op)*
Hankitaan perustiedot psykologisesta tutkimuksesta, sen tutkimuskohteista ja sovellusalueista. Tarkastellaan ihmistä kokonaisuutena, joka psyykkisen itsesäätelyn avulla pyrkii säilyttämään mielensä tasapainon. Tutkitaan, miten oppimispsykologiset selitykset auttavat ymmärtämään ihmisen toimintaa. Lähikurssina ja verkkotarjottimella.

PS2 Kehittyvä ihminen *(2 op)*
Miksi vauva itkee äidinkielellään? Tarkastellaan ihmisen psyykkisen kehityksen elämänkaarta ja siihen vaikuttavia tekijöitä kehityspsykologisten teorioiden valossa. Tutkitaan psyykkisen hyvän kehityksen lainalaisuuksia. Lähikurssina ja verkkotarjottimella.

PS3 Tietoa käsittelevä ihminen *(2 op)*
Miksi en muista? Selvitellään hermoston rakennetta ja toimintaa, informaation kognitiivista prosessointia; aistimuksia, havaintoja, tarkkaavaisuutta, havaintojen valikoitumista, muistia, unohtamista, oppimista ja ajattelua. Lähikurssina ja verkkotarjottimella.

PS4 Tunteet ja mielenterveys *(2 op)*
Miksi vihan tunne on tärkeä? Tarkastellaan psyykkisten toimintojen hermostollista perustaa, psyykkisten ja fyysisten toimintojen vuorovaikutusta. Selvitetään motivaation ja tunteiden vaikutusta ihmisen toimintaan. Mielenterveysongelmien selittävät syyt, oireet ja hoito. Tarjonnan mukaan.

S5 Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen *(2 op)*
Perehdytään persoonallisuuteen ja psyykkisten häiriöiden syntyihin sekä erilaisiin terapioihin. Älykkyys, luovuus, asiantuntijuus. Psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämiseen johtavien menetelmien tarkastelua. Tarjonnan mukaan.

Terveystieto

Opintojaksojen suoritusjärjestys:
Opintojakso TE1 suositellaan suoritettavaksi ensimmäisenä. Muut opintojaksot voi suorittaa vapaavalintaisessa järjestyksessä. Terveystiedon yo-kokeeseen osallistuvien olisi hyvä suorittaa kaikki neljä opintojaksoa. Kirjoitusoikeuden saa suoritettuaan opintojaksot TE1 ja TE2. Myös biologian opintojakso BI5 Ihmisen biologia on terveystiedon opiskelijoille hyödyllinen.

Opintojaksojen arviointi:
Arviointi perustuu opintojakson aikana palautettaviin ja tehtyihin suorituksiin sekä tekstivastauksiin. Arviointiperusteet selvitetään opintojakson alussa. Muut opintojaksot arvioidaan numeroarvosanoilla, mutta TE4 suoritusmerkinnällä.

Koulukohtainen valinnainen TE1 Terveys voimavarana 2op
Opintojaksossa tutustutaan terveyttä ja elintapoja selittäviin keskeisiin sosiaalipsykologisiin teorioihin ja malleihin ja pohditaan terveyskulttuurisia ilmiöitä kuten terveyden arvostamisen ja käyttäytymisen välistä ristiriitaa. Keskeisiin sisältöihin kuuluvat myös terveyttä määrittävät keskeiset tekijät ja niiden vaikutusmekanismit sekä arjen terveysosaaminen kuten terveyttä edistävä ravinto ja liikunta. Opintojaksossa syvennetään seksuaaliterveyteen liittyviä tietoja ja perehdytään seksuaalioikeuksiin sekä käsitellään mielenterveyttä suojaavat ja kuormittavat tekijät.

Oppikirja: Lehtinen, Lehtinen, Kinnunen, Linnansaari & Paakkari: Lukion Syke 1 TE1 Terveys voimavarana. Sanoma Pro.

Koulukohtainen valinnainen TE2 Terveys ja ympäristö 2op
Opintojaksossa perehdytään tutkimustiedon hankkimisen periaatteisiin ja tutkimusprosessin vaiheisiin sekä terveysviestinnän muotoihin ja vaikutuskeinoihin sekä arvioidaan terveysviestinnän merkitystä. Lisäksi harjoitellaan tiedonhakua ja lähteiden luotettavuuden vertailua. Opintojaksossa syvennetään tietoja fyysisen ja psykososiaalisen ympäristön terveysvaikutuksista. Keskeisiin sisältöihin kuuluu myös riippuvuuksien syntyyn vaikuttavat tekijät ja riippuvuuksien aiheuttamat haitat.

Oppikirja: Kinnunen, Lehtinen, Lehtinen, Linnansaari: Lukion Syke 2 TE2 Terveys ja ympäristö. Sanoma Pro.

Koulukohtainen valinnainen TE3 Terveys ja yhteiskunta 2op (Verkkotarjotin / Itsenäinen suoritus)
Opintojaksossa tutustutaan terveyskäsityksiin ja sairauksien selitysmalleihin sekä sairauksien ehkäisyyn eri aikakausina. Keskeisiin sisältöihin kuuluvat tarttumattomien ja tartuntatautien riskitekijät, ennaltaehkäisy ja merkitys yksilölle ja yhteiskunnalle. Opintojaksolla tarkastellaan sosiaali- ja terveyspalveluja sekä niiden ja itsehoidon merkitystä terveydelle. Lisäksi perehdytään terveyteen ja sairauteen liittyviin eettisiin kysymyksiin. Opintojaksolla pohditaan myös tulevaisuuden terveyshaasteita ja mahdollisuuksia. Ensisijaisesti opintojakso on tarjolla verkkolukion tarjottimella. Ota yhteys opinto-ohjaajaan kokonaisuuden suorittamista varten.

Oppikirja: Kinnunen, Lehtinen, Lehtinen, Linnansaari: Lukion Syke 3 TE3 Terveys ja yhteiskunta. Sanoma Pro. 2022 tai uudempi painos.

Koulukohtainen valinnainen TE4 Terveystiedon abikurssi *(Itsenäinen suoritus/ Verkkotarjotin)*
Opintojaksolla tutustutaan vanhoihin yo-tehtäviin, harjoitellaan vastaustekniikkaa ja samalla kerrataan terveystiedon reaalikoetta varten keskeisiä sisältöjä. Opintojakso mahdollista suorittaa itsenäisenä suorituksena tutkielman muodossa.
Opintojaksolle ei ole pakko hankkia oppikirjaa. Jos haluat hankkia kertausaineiston, voit hankkia Sanoma Pron verkkokaupasta sähköisen Lukion SYKE kertausaineiston. Kertausaineisto on opettajalla käytössä, joten aineistoon voit tutustua opintojakson alussa ennen ostopäätöstä. Ota

yhteys terveystiedonopettajaan itsenäistä suorittamista varten tai opinto-ohjaajaan verkossa suoritettavaa kokonaisuutta varten. Arvioidaan suoritusmerkinnällä.